διαδρομές

117 ΑΝΟΙΞΗ 2015
Δωρεάν ηλεκτρονική έκδοση

ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΥΣ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Η βία στα παιδικά βιβλία —
Η διαφορετικότητα στην εικονογράφηση

ΓΝΩΡΙΣΤΕ ΤΗΝ ΜΠΕΤΥ ΡΟΥΜΠΕΤΗ!

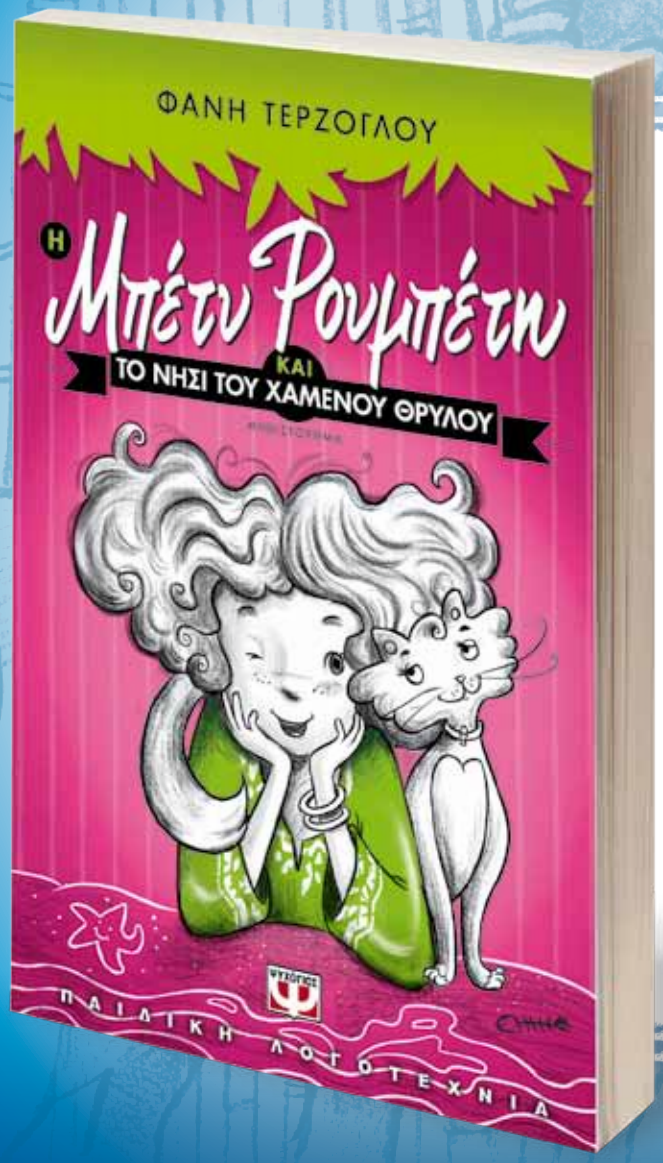

Για παιδιά από 9 ετών

Η Λουκία, μια πανέξυπνη γάτα, ανακαλύπτει στην ακτή του νησιού της την Μπέτυ, μια μικρή ναυαγό, και τη φέρνει στο σπίτι της αφεντικίνας της. Η Μάμι Μπλου, μια καλοσυνάτη νοσοκόμα, φροντίζει την Μπέτυ και μαζί με τον παράξενο εφευρέτη δόκτορα Πλατίνι ψάχνουν να βρουν πληροφορίες για τη μικρή.

Η αξιαγάπητη Μπέτυ κλέβει τις καρδιές όλων των κατοίκων στο Ψαρονήσι, ακόμα και των πιο στριμμένων. Μαζί με τον ζημιάρη φίλο της Ερρίκο ξεκινούν για την αναζήτηση του ναυαγίου της, αγνοώντας τους κινδύνους που παραμονεύουν.
Όπως ο φοβερός πειρατής Κοκκινογένης, που κάνει την εμφάνισή του στο νησί και ξυπνά σε όλους εφιάλτες των παιδικών τους χρόνων…
Θα μπορέσει, άραγε, η παμπόνηρη Λουκία να βοηθήσει τη φίλη της;

Μια απίστευτη και απολαυστική περιπέτεια με πολλές ανατροπές, που κρατάει μικρούς και μεγάλους σε αγωνία ως την τελευταία σελίδα!

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
Εσείς κι εμείς πάντα σ' επαφή!
www.psichogios.gr

Εκδόσεις Ψυχογιός 35 χρόνια 1979-2014

Κυκλοφορεί και σε e-book. Αναζητήστε περισσότερους από 1.000 τίτλους στο www.psichogios.gr/ebooks!

διαδρομές

ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΥΣ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Μοιραζόμαστε τις ίδιες ιστορίες...

Το μήνυμα της IBBY για την Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου (2 Απριλίου) κλείνει ως εξής: «Κι έτσι, οι διάφοροι πολιτισμοί ενώνονται όλοι σε μια ιστορία». Νομίζω πως μέσα σε κάθε αναγνώστη ανανεώνεται η πίστη για τις κοινές ρίζες «καταγωγής» του ανθρώπου, για τον κοινό πνευματικό πολιτισμό, για την κοινή και βαθύτερη αλληλεγγύη. Θυμόμαστε έτσι τη σοφή φράση του Σεφέρη: «Είναι παιδιά πολλών ανθρώπων τα λόγια μας / Σπέρνουνται, γεννιούνται σαν τα βρέφη / ριζώνουν, θρέφονται με το αίμα». Ως συνέπεια όλων αυτών έρχεται η βασική αρχή της παιδείας: η αποδοχή του «άλλου», ο αλληλοσεβασμός. Στα άρθρα του παρόντος τεύχους των *Διαδρομών* θίγονται θέματα σχετικά, όπως η καταγραφή της βίας στα παιδικά βιβλία, ο τρόπος που παρουσιάζεται η διαφορετικότητα στα εικονογραφημένα βιβλία, η αξία του θεσμού των Βραβείων, κ.ά. Πέραν τούτων, οι *Διαδρομές* εγκαινιάζουν μια σειρά σημειωμάτων σχετικών με Έλληνες πολιτικούς οι οποίοι, παράλληλα με την κύρια δραστηριότητά τους σε κάποια πολιτική θέση, δεν έπαψαν να σκέφτονται τα παιδιά και τα βιβλία τους και έγραψαν γι' αυτά ποίηση, πεζογραφία, ιστορίες, παραμύθια, διηγήματα, κ.λπ. Στο παρόν τεύχος περιλαμβάνονται σημειώματα για τον Γιώργο Σεφέρη, τον Μιχαήλ Στασινόπουλο και τον Παναγιώτη Φωτέα. Υπάρχουν, βέβαια, και άλλοι λογοτέχνες που υπηρέτησαν τον δημόσιο βίο με τον έναν ή τον άλλο τρόπο και που παράλληλα έχουν να παρουσιάσουν έργο που ανήκει στην παιδική λογοτεχνία. Τέτοιοι είναι ο Άγγελος Βλάχος, ο Ζαχαρίας Παπαντωνίου, ο Δημήτρης Γιάκος, ο Βασίλης Βασιλικός, ο Αντώνης Σαμαράκης, κ.ά. Όλοι αυτοί θα πάρουν σειρά στα επόμενα τεύχη. Τέλος, στην ύλη του τεύχους περιλαμβάνονται κείμενα για την Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου, το Μήνυμα της Διεθνούς Οργάνωσης Βιβλίων για τη Νεότητα, τα Βραβεία της Γυναικείας Λογοτεχνικής Συντροφιάς, η καθιερωμένη Συνέντευξη, καθώς και Νέα από το χώρο του βιβλίου.

Οι *Διαδρομές* εύχονται στους αναγνώστες τους καλή Άνοιξη και καλή ανάγνωση!

Ο Διευθυντής

Περίοδος Γ': Άνοιξη 2015
Τεύχος 117
Μάρτιος - Απρίλιος - Μάιος 2015
Τριμηνιαία Έκδοση
(Περίοδος Β΄: 2001-2005, τεύχη 61-80
Περίοδος Α΄: 1986-2000, τεύχη 1-60)

διαδρομές
ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΥΣ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

3rd Period: Spring 2015
No 117
March - April - May 2015
Quarterly Publication
(2nd Period: 2001-2005, No 61-80
1st Period: 1986-2000, No 1-60)

Ιδιοκτησία:
Ελληνικό Τμήμα της Διεθνούς Οργάνωσης Βιβλίων για τη Νεότητα / Κύκλος του Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου
Σωματείο μη-κερδοσκοπικό
Μπουμπουλίνας 28, 10682 Αθήνα
kyklos@greekibby.gr

Owner:
Greek Section of I.B.B.Y. /
Circle of the Greek Children's Book,
a Greek non-profit union
28, Bouboulinas str., 10682 Athens
kyklos@greekibby.gr

Εκδότης & Διευθυντής:
Βασίλης Αναγνωστόπουλος, e-mail: vanagno@ece.uth.gr

Publisher & Director:
V. D. Anagnostopoulos, e-mail: vanagno@ece.uth.gr

Υπεύθυνοι Ύλης:
Αγγελική Βαρελλά
Ελένη Ηλία
Τασούλα Τσιλιμένη

Editors:
Angeliki Varella
Helen Ilia
Tasoula Tsilimeni

Συντακτική Επιτροπή:
Αγγελική Βαρελλά (Α.Β.), 210.808.06.05, e-mail: angeliki.varella@gmail.com
Γαλάτεια Γρηγοριάδου-Σουρέλη (Γ.Γ.-Σ.), 210.808.45.15
Ελένη Ηλία (Ε.Η.), 210.557.42.50, e-mail: eilia@hol.gr
Βαγγέλης Ηλιόπουλος (Β.Η.), 210.6640151, e-mail: iliopoulos.sea@gmail.com
Κωνσταντίνος Δ. Μαλαφάντης (Κ.Δ.Μ.), 210.3688082, 6944125860, e-mail: kmalafant@primedu.uoa.gr
Ηρώ Παπαμόσχου (Η.Π.), email: iro_papam@yahoo.gr
Λότη Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου (Λ.Π.-Α.), 210.822.30.08, e-mail: loty@loty.gr
Τασούλα Τσιλιμένη (Τ.Τσ.), 2310.342.856, e-mail: tsilimeni@gmail.com
Θέτη Χορτιάτη (Θ.Χ.), 2310.273.514
Λίτσα Ψαραύτη (Λ.Ψ.), 210.681.22.81, e-mail: info@psarafti.gr

Editorial Committee:
Angeliki Varella (A.V.), 210.808.06.05, e-mail: angeliki.varella@gmail.com
Galatia Soureli (G.S.), 210.808.45.15
Eleni Ilia (E.I.), 210.557.42.50, e-mail: eilia@hol.gr
Vangelis Iliopoulos (V.I.), 210.6640151, e-mail: iliopoulos.sea@gmail.com
Konstantinos D. Malafantis (K.D.M.), 210.3688082, 6944125860, e-mail: kmalafant@primedu.uoa.gr
Iro Papamoschou (I.P.), email: iro_papam@yahoo.gr
Loty Petrovits (L.P.), 210.822.30.08, e-mail: loty@loty.gr
Tassoula Tsilimeni (T.Ts.), 2310.342.856, e-mail: tsilimeni@gmail.com
Theti Hortiati (Th.H.), 2310.273.514
Litsa Psarafti (L.Ps.), 210.681.22.81, e-mail: info@psarafti.gr

Ιστοσελίδες σχετικές με το βιβλίο:
ΒΙΒΛΙΟΝΕΤ www.biblionet.gr
ΕΚΕΒΙ http://www.ekebi.gr
Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ http://www.greekibby.gr
Ο ΜΙΚΡΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ http://www.mikrosanagnostis.gr
ΚΕΙΜΕΝΑ – ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΦΗΒΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ http://keimena.ece.uth.gr

Book web sites:
GREEK BOOKS IN PRINT DATABASE www.biblionet.gr
NATIONAL BOOK CENTRE OF GREECE http://www.ekebi.gr
THE CIRCLE OF THE GREEK CHILDREN'S BOOK http://www.greekibby.gr
YOUNG READER http://www.mikrosanagnostis.gr
"KIMENA" (TEXTS) – JOURNAL FOR THE STUDY AND RESEARCH OF CHILDREN'S AND YA LITERATURE http://keimena.ece.uth.gr

Εικόνα Εξωφύλλου:
«Little rocks»: Ανέκδοτο έργο που ανήκει σε ιδιωτική συλλογή, της εικονογράφου *Πετρούλας Κρίγκου*

Cover Illustration:
"Little rocks": Unpublished work belonging to a private collection, by illustrator *Petroula Krigou*

Marketing, Δημόσιες Σχέσεις και Διαφημίσεις:
Ελένη Βαζούρα, 210.2804.847
e-mail: evazoura@psichogios.gr

Marketing, Public Relations and Advertisments:
Eleni Vazoura, 210.2804.847
e-mail: evazoura@psichogios.gr

Επικοινωνία:
Εκδ. Ψυχογιός Α.Ε.
Τατοΐου 121, 14452 Μεταμόρφωση
Τηλ.: 210.2804.800

Communication:
Psichogios Publications S.A.
121, Tatoiou str. 14452 Metamorfossi
Tel.: 210.2804.800

Επιμελητής περιοδικού:
Πέτρος Γιαρμενίτης

Copy editor:
Petros Yarmenitis

DTP:
Σπυριδούλα Βονίτση

DTP:
Spyridoula Vonitsi

Το περιοδικό ***ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ*** εκδίδεται 4 φορές το χρόνο, τους μήνες Μάρτιο, Ιούνιο, Σεπτέμβριο και Δεκέμβριο

DIADROMES is published four times a year in March, June, September and December

Απαγορεύεται η μερική ή ολική αντιγραφή ή αναπαραγωγή του περιεχομένου ή της δομής του περιοδικού αυτού χωρίς την έγγραφη άδεια του εκδότη ο οποίος διατηρεί όλα τα δικαιώματά του

The reproduction or copy of the contents or structure of this magazine, in whole or in part, is prohibited without the written authority of the publisher, who retains all rights

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ CONTENTS

Επισημάνσεις **4** Points

Η εικονογράφος του τεύχους: *Πετρούλα Κρίγκου* **5** This Issue's Illustrator: *Petroula Krigou*

Τα παιδιά στο Νηπιαγωγείο ως κοινωνοί της διαφορετικότητας: Έκφραση μέσα από τη μυθοπλασία της *Έλενας Χ. Στανιού* **8** Children in Kindergarten – Parties to Differences – Self-expression through fiction by *Elena Ch. Staniou*

Αποτύπωση μορφών βίας σε παιδικά βιβλία της Ελένης Πριοβόλου – Ο παιδαγωγικός χαρακτήρας ενός παιδικού εικονογραφημένου παραμυθιού και ενός νεανικού μυθιστορήματος της *Μεταξούλας Μανικάρου* **19** Depictions of violence in the children's books of Elena Priovolou – The pedagogical nature of a children's picture book and a teen novel by *Metaxoula Manikarou*

«And the winner is…» Ταξιδεύοντας στον κόσμο των βραβείων παιδικού βιβλίου της *Δήμητρας Τσιώρη* **32** "And the winner is…" Travelling in the world of children's book awards by *Dimitra Tsiori*

Η Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου και το Μήνυμα της Διεθνούς Οργάνωσης Βιβλίων για τη Νεότητα **42** International Children's Book Day and the Annual IBBY Message

Βιβλιοπαρουσιάσεις (37 τίτλοι) **45** **Book Presentations (37 titles)**

Τα ληρολογήματα του Γιώργου Σεφέρη του *Β. Δ. Αναγνωστόπουλου* **62** Giorgos Seferi's limericks by *V. D. Anagnostopoulos*

Δικαιοσύνη και Ποίηση – Μιχαήλ Δ. Στασινόπουλος της *Αγγελικής Βαρελλά* **66** Justice and Poetry – Michael D. Stasinopoulos by *Angeliki Varella*

Η κρυμμένη «παιδική ματιά» του Παναγιώτη Φωτέα της *Λότης Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου* **69** Panagiotis Foteas's hidden "child's perspective" by *Loty Petrovits-Andrutsopulou*

Γιάνους Κόρτζακ – Ένας άνθρωπος για τα παιδιά της *Αγγελικής Βαρελλά* **72** Janusz Korczak – A man for the children by *Angeliki Varella*

Συνέντευξη του Κώστα Πούλου από την *Αγγελική Βαρελλά* **78** An interview with Kostas Poulos by *Angeliki Varella*

Νέα **86** News

Προδιαγραφές υποβολής άρθρων στις *Διαδρομές* **94** Submission Guidelines

Τα ενυπόγραφα κείμενα εκφράζουν τις προσωπικές απόψεις των συγγραφέων τους.
The undersigned articles express the personal opinions of their authors.

Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου – Γιορτή για όλα τα παιδιά;

Κι ενώ στις 2 Απριλίου θα γιορτάζεται φέτος για 50ή φορά η Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου, ας τονίσουμε και πάλι ότι το παιδικό βιβλίο αποτελεί άγνωστο αγαθό για εκατομμύρια παιδιά, που αντί να χαίρονται την παιδική τους ηλικία αγκαλιά με ένα βιβλίο είναι αναγκασμένα να εργάζονται και μάλιστα υπό αντίξοες συνθήκες. Σύμφωνα με τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας, ένα στα έξι παιδιά στον πλανήτη εργάζεται σε περιβάλλον που βλάπτει την ψυχική και σωματική του υγεία. Πάνω από 70 εκατομμύρια είναι τα εργαζόμενα παιδιά ηλικίας κάτω των δέκα ετών, και κάθε χρόνο τουλάχιστον 22 χιλιάδες από αυτά σκοτώνονται σε εργατικά ατυχήματα. Περίπου 171 εκατομμύρια παιδιά στον πλανήτη εργάζονται σε ορυχεία, λατομεία και άλλους επικίνδυνους χώρους δουλειάς, χρησιμοποιώντας επικίνδυνα υλικά, όπως χημικά, εντομοκτόνα ή βαρύ μηχανικό εξοπλισμό, όπως αναφέρει σχετική έκθεση της UNICEF. Κατ' εκτίμηση, υπολογίζονται συνολικά σε 246 εκατομμύρια τα εργαζόμενα παιδιά, κάτω των 18 ετών, τα οποία κανονικά θα έπρεπε να μορφώνονται στις σχολικές αίθουσες.

Παιδιά ακόμη και πέντε ετών δουλεύουν σε εξοντωτικά ωράρια εξορύσσοντας πέτρες, χρυσάφι, διαμάντια και πολύτιμα μέταλλα σε Αφρική, Ασία και Νότια Αμερική, διατρέχοντας τον μόνιμο κίνδυνο να πεθάνουν λόγω εργατικού ατυχήματος, να τραυματισθούν ή να μετατραπούν σε χρονίως ασθενείς. Στην Ελλάδα, περί τα 50.000 ανήλικα παιδιά δουλεύουν σε μαγαζιά, βιοτεχνίες, εργοστάσια, αγροτικές εργασίες, ενώ κάθε χρόνο 10.000 παιδιά εγκαταλείπουν την υποχρεωτική εκπαίδευση. Τα στοιχεία είναι κατ' εκτίμηση, καθώς δεν υπάρχουν οι ανάλογες έρευνες για το θέμα, όπως έχει επισημάνει η επικεφαλής του «Δικτύου για τα Δικαιώματα του Παιδιού» κ. Μυρσίνη Ζορμπά. Ας ευχηθούμε ολόψυχα, λοιπόν, να έρθει σύντομα ο καιρός που θα μπορούν να συνεορτάζουν την Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου όλα τα παιδιά της γης έτσι όπως τους αξίζει. Ως τότε, ας πράττει ο καθένας από εμάς προς την κατεύθυνση αυτή, ατομικά ή ομαδικά, ό,τι οφείλει ως ενεργός πολίτης.

Λ.Π.-Α.

η εικονογράφος του τεύχους

ΠΕΤΡΟΥΛΑ ΚΡΙΓΚΟΥ

Η Πετρούλα Κρίγκου γεννήθηκε το 1986 στην Αθήνα, όπου ζει και εργάζεται. Σπούδασε Fine Arts στο Kent Institute of Art & Design και στο Kingstone University της Μεγάλης Βρετανίας. Στην Αγγλία δημιούργησε τα πρώτα διαδραστικά της έργα και τις πρώτες εικονογραφήσεις της με θέμα την πόλη και την επικοινωνία. Επιστρέφοντας στην Ελλάδα σπούδασε στον τομέα των εικαστικών τεχνών στο κολλέγιο Akto. Εκεί άρχισε να ασχολείται με τη δημιουργία εγκαταστάσεων και ζωγραφικών έργων. Έχει ιδρύσει τη δημιουργική ομάδα Little rocks (www.littlerocksdesigns.com), η οποία δραστηριοποιείται στο δημιουργικό cupcycling, δηλαδή τη διαδικασία μετατροπής άχρηστων

στοιχείων και υλικών σε εφαρμοσμένα αντικείμενα και έργα τέχνης. Σήμερα συνεχίζει να ασχολείται με την εικονογράφηση και τα εικαστικά.

Δείγματα του έργου της μπορεί κανείς να δει επισκεπτόμενος τα παρακάτω links: <https://www.behance.net/pkrigkou>, <www.littlerocksdesigns.com>, <www.facebook.com/littlerocksdesigns>.

Έχει εικονογραφήσει το βιβλίο *Ο πρίγκιπας Μισός* (εκδόσεις Μεταίχμιο, 2015).

Έχει συμμετάσχει στις κάτωθι εκθέσεις:

- Φεβρουάριος 2015: «Έκπληξη 6», Εννέα, Αθήνα.
- Δεκέμβριος 2014: «Cheapart 20», Cheapart, Αθήνα.
- Νοέμβριος 2014-Ιανουάριος 2015: «Private View» (curator: Αλεξάνδρα Κολλάρος), Εννέα, Αθήνα.
- Σεπτέμβριος 2014: «Cheapart ΔΕΘ», Θεσσαλονική.
- Ιούλιος 2014: «730 art days», The ArtWall, Αθήνα.
- Απρίλιος 2014: «Cheapart Limassol», 50 πλην 1 gallery, Κύπρος.
- Μάρτιος 2014: «5ο Φεστιβάλ για τη Γυναίκα», Pure Bliss, Αθήνα.
- Φεβρουάριος 2014: «Surprise 5», ARtAZ, Αθήνα.
- Φεβρουάριος 2014: «Blending Harmony», The Blender Gallery, Αθήνα.
- Δεκέμβριος 2013: «Transition of the Form», The ArtWall, Αθήνα.
- Νοέμβριος 2013: «Not another art show» (ομαδική), The Blender Gallery, Αθήνα.
- Οκτώβριος 2013: «Ομπρέλα» (ομαδική), Boo art, Αθήνα.
- Δεκέμβριος 2009: «Open doors» (ομαδική), Θησείο Lofts, Αθήνα.
- Ιανουάριος 2008: «Σώμα» (ομαδική), Τρία καμπανάκια, Αθήνα.
- Μάιος 2006: «in side outside» (ομαδική), Stanley Picker Gallery, Kingston, Ηνωμένο Βασίλειο.

Η πίστη στον άνθρωπο, η δύναμη
της μουσικής και του πολιτισμού ενάντια
στη φτώχεια και τον κοινωνικό αποκλεισμό.
Βασισμένο σε αληθινή ιστορία.

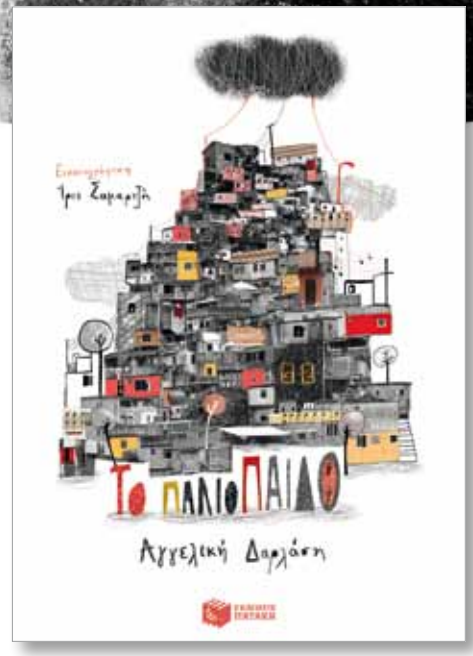

Αγγελική Δαρλάση
ΤΟ ΠΑΛΙΟΠΑΙΔΟ
Εικονογράφηση Ίρις Σαμαρτζή
ΒΚΜ 09876 • ΣΕΛ. 64

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

Η αγάπη έφυγε από το σπίτι.
Και το μικρό αγόρι αναρωτιέται:
«Πού πάει η αγάπη όταν χάνεται;».
Μια τρυφερή ιστορία για την απώλεια
και τον χωρισμό.

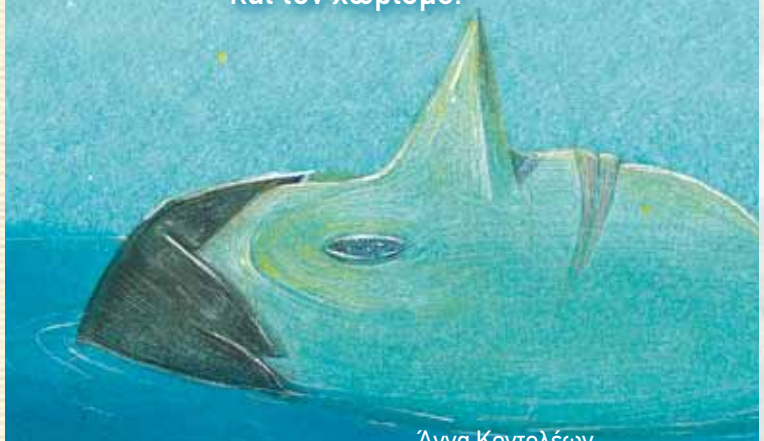

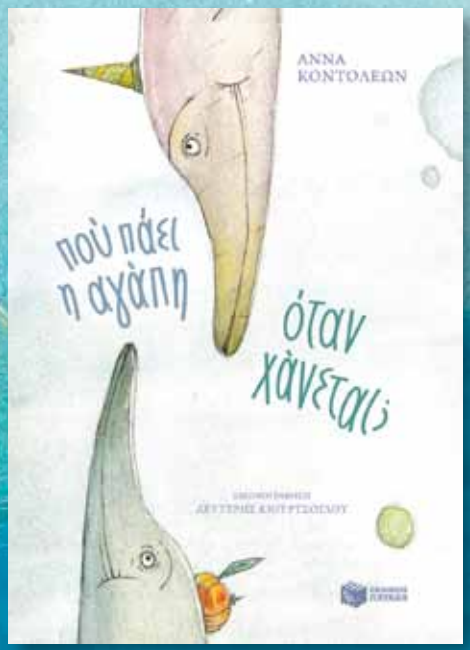

Άννα Κοντολέων
ΠΟΥ ΠΑΕΙ Η ΑΓΑΠΗ ΟΤΑΝ ΧΑΝΕΤΑΙ;
Εικονογράφηση Λευτέρης Κιουρτσόγλου
ΒΚΜ 09477 • ΣΕΛ. 40

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ ΩΣ ΚΟΙΝΩΝΟΙ ΤΗΣ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΤΗΤΑΣ: ΕΚΦΡΑΣΗ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΥΘΟΠΛΑΣΙΑ

Έλενα Χ. Στανιού
Δρ. Πανεπιστημίου Θεσσαλίας-Νηπιαγωγός-Συγγραφέας

Η σύγχρονη ελληνική κοινωνία χαρακτηρίζεται σε μεγάλο βαθμό από το στοιχείο της πολυπολιτισμικότητας, καθώς απαρτίζεται από μια ιδιαίτερα πολυπληθή κοινωνική διαστρωμάτωση. Κοντολογίς, υπό το πρίσμα του δεδομένου αυτού, το ανθρώπινο δυναμικό της σημερινής ελληνικής κοινωνίας επιβάλλει την ανάγκη για συμβίωση πολλών διαφορετικών κοινωνικών ομάδων, κάτι που εισάγει στα σύγχρονα κοινωνικά, αλλά και εκπαιδευτικά, δεδομένα την έννοια της διαφορετικότητας. Οι πολίτες μιας κοινωνίας όσο και οι μαθητές μιας σχολικής κοινότητας καλούνται να συνυπάρξουν αρμονικά, αποδεχόμενοι το στοιχείο που χαρακτηρίζει την έννοια του διαφορετικού.

Το φαινόμενο των κοινωνιών που απαρτίζονται από πληθυσμιακές ομάδες με διαφορετική πολιτισμική καταγωγή δεν είναι άγνωστο. Αντίθετα, είναι παλιό και σύνηθες, γεγονός που δημιουργεί κυρίως νέα εκπαιδευτικά θέματα που αναζητούν λύσεις. Ήδη από τη δεκαετία του 1980, σύμφωνα με τη θεωρία της διαφοροποίησης-διαφορετικότητας, επιχειρείται μια αποδοχή της ετερότητας, που είχε ως αποτέλεσμα την άρνηση της μονοπολιτισμικής και εθνοκεντρικής κοινωνίας και, κατά συνέπεια, την προσχώρηση στις πολυπολιτισμικές κοινωνίες και την αποδοχή της πολυπολιτισμικής αγωγής, με όλα τα προβλήματα και τις δυσκολίες που συνεπάγεται[1].

Ο όρος της διαφορετικότητας χαρακτηρίζεται από εννοιολογική ευρύτητα, καθώς αφορά σε ποικίλους τομείς, όπως τον κοινωνικο-οικονομικό τομέα, το φύλο, τη γλώσσα, τα πολιτισμικά και πολιτιστικά δεδομένα που φέρει ο καθένας μέσα του, τα θρησκευτικά και πολιτικά «πιστεύω» και ιδεώδη, αλλά και τις σωματικές και νοητικές ιδιαιτερότητες του κάθε ατόμου[2]. Η ετερογένεια που χαρακτηρίζει τις σύγχρονες κοινωνίες καθιστά αναγκαίο το γεγονός της επανεξέτασης των ιδεολογικών μας προσεγγίσεων, αλλά και των μεθόδων διδασκαλίας[3], όσον αφορά στους εκπαιδευτικούς, πολύ περισσότερο όταν οι σχολικές τάξεις αποτελούνται από παιδιά διαφορετικών κοινωνικο-πολιτιστικών ομάδων και ιδιαίτερων ικανοτήτων. Κι αυτό γιατί, ακόμη και αν ο πολιτισμός μιας χώρας είναι κάτι που έχει τις βάσεις του σε ένα ιστορικό παρελθόν, δεν αποτελεί στατικό σημείο της ιστορικότητας μιας συγκεκριμένης περιοχής, αλλά εξελίσσεται συνεχώς, γεγονός που οδηγεί στην εξελιξιμότητα της πολιτισμικής ταυτότητας των ατόμων που την απαρτίζουν[4]. Η ανάγκη να γίνουν σεβαστές, μέσα σε μια σύγχρονη κοινωνία, οι διαφορετικές κουλτούρες εξαπλώνεται με διάφορους τρόπους σε παγκόσμιο επίπεδο. Ιδιαίτερα όταν ο σύγχρονος άνθρωπος αντιμετωπίζει το θέμα της πολιτιστικής ταυτότητας υπό το πρίσμα μιας παγκόσμιας κοινότητας, η οποία οραματίζεται να συνδέσει τους διαφορετικούς πολιτισμούς, η έμφαση στην πολιτισμική διαφορετικότητα γίνεται το κύριο ζητούμενο από διεθνείς-διακρατικούς οργανισμούς. Ένας τρόπος με παγκόσμια απήχηση, που ενθαρρύνει τα παιδιά στην ευαισθητοποίησή τους απέναντι σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες με διαφορετική πολιτισμική άποψη και συμπεριφορά, είναι η λογοτεχνία, καθώς έχει την ικανότητα να επικεντρώνεται σε θέματα που άπτονται της έννοιας της διαφορετικότητας[5].

Είτε η διαφορετικότητα αφορά σε κοινωνικούς παράγοντες είτε αφορά σε πνευματικούς, νοητικούς, ψυχικούς ή συναισθηματικούς, αποτελεί μια αφορμή για αναθεώρηση των στάσεων και αντιλήψεων απέναντι σε συγκεκριμένες συμπεριφορές και στην καλλιέργεια και ανάπτυξη επικοινωνιακής ικανότη-

τας, τόσο με την καθοδήγηση των εκπαιδευτικών όσο και με την αυθόρμητη εμπλοκή των ίδιων των μαθητών. Ένα παιδαγωγικά καταρτισμένο και ψυχολογικά και συναισθηματικά υποστηριγμένο περιβάλλον βοηθάει τα παιδιά να κατανοήσουν τη στάση και τη συμπεριφορά του Άλλου, να βρουν μόνα τους τρόπους να επικοινωνούν μαζί του, να τον προσεγγίσουν και να τον ωθήσουν να οικοδομήσει και να αναπτύξει έναν δυνατό χαρακτήρα[6].

Καθώς η διαφορετικότητα αφορά και σε άτομα με ειδικές ανάγκες ή ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ικανότητες, είναι σημαντικό να τονιστεί η ανάγκη για μια κατάλληλη διεπιστημονική υποστήριξη, που θα ορίσει ένα συγκεκριμένο πλαίσιο συνεργασίας, το οποίο θα οδηγήσει σε αποτελεσματικότερη εκπαίδευση και φροντίδα και, κατ' επέκταση, ένταξη στη σχολική ομάδα[7]. Ένα ιδιαίτερα σημαντικό μέσο στα χέρια των εκπαιδευτικών για την προσέγγιση της διαφορετικότητας είναι η παιδική λογοτεχνία, ιδιαίτερα κατά την τελευταία εικοσαετία, όπου οι αδύναμοι και τα άτομα με αναπηρία προσπαθούν καθημερινά να αντλήσουν δύναμη, να γυμνάσουν το εγώ τους για τις καθημερινές αναμετρήσεις στον σκληρό και δύσκολο στίβο της ζωής, να ζήσουν με οράματα και με μεγάλες αλλά λογικές φιλοδοξίες. Οι συγγραφείς παιδικής λογοτεχνίας αντιλαμβάνονται τη σημασία της εξάλειψης του κοινωνικού αποκλεισμού των «διαφορετικών» παιδιών και γίνονται μεσολαβητές για κοινωνική αλληλεγγύη, ευαισθητοποίηση και στάσεις συμπεριφοράς, με απώτερο σκοπό την ενίσχυση της αυτοεκτίμησης, της αυτοπεποίθησης και της ουσιαστικής επικοινωνίας. Με ευθύνη και προβληματισμό παρουσιάζουν στα μάτια των παιδιών τον κόσμο στην πραγματική του διάσταση, για να τους εμπνεύσουν το θάρρος και να τα βοηθήσουν να συνειδητοποιήσουν την προσωπική τους αξία και την αξία των άλλων και να μην αντιμετωπίζουν τη διαφορετικότητα με απογοήτευση, κατάθλιψη και άρνηση. Με κείμενα παιδικής λογοτεχνίας, όπου τονίζεται ιδιαίτερα το θέμα της διαφορετικότητας, τα παιδιά νιώθουν να φωτίζεται ο εσωτερικός τους κόσμος, οι σκέψεις και τα συναισθήματά τους, να ενισχύεται η πνευματική τους ενεργητικότητα, η βούληση να αρνηθούν τον παθητικό τους ρόλο και να διεκδικήσουν την ενεργό συμμετοχή τους στη σχολική και εν συνεχεία κοινωνική πραγματικότητα. Η ισότητα και η ομαλή ένταξη στις κοινωνικές ομάδες είναι το κεντρικό θέμα των κειμένων αυτών, τα οποία, με αισιοδοξία και αγάπη για τη ζωή, οδηγούν στην ενίσχυση της προσωπικότητας και τη γιγάντωση των σωματικών και ψυχικών δυνάμεων των παιδιών[8].

ΚΕΔΡΟΣ
www.kedros.gr
βιβλία για παιδιά και εφήβους

σε όλα τα βιβλιοπωλεία

Ζωή Βαλάση
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΔΕΝΤΡΟ
ΕΙΚΟΓΡΑΦΗΣΗ: Βάλλυ Λιάπη
Τέσσερα μικρά παραμύθια και δύο παραμυθοτράγουδα, όλα με θέμα και ήρωά τους το βιβλίο: Άλλοτε μικρό, που μεγαλώνει όμως σαν δέντρο, άλλοτε μεγάλο, σαν το βιβλίο της Μοίρας, κάποτε ακόμα πιο μεγάλο, όπως το βιβλίο της ειρήνης, και σπάνια τόσο ωραίο, που άλλοι να το θέλουν για το μουσείο, άλλοι να το ζητάνε για βραβείο, μα που ταιριάζει μόνο στα χέρια ενός μικρούλη άστεγου που θέλει να το διαβάσει. Εντωμεταξύ, ανάμεσα στα φύλλα, διάφορα φιλομαθή ζωάκια παρουσιάζουν τη δική τους εκδοχή για την αξία των γραμμάτων...
Για παιδιά από 5 ετών

Λέλα Στρούτση (κείμενο και εικονογράφηση)
1. Η {ΜΙΑ ΚΑΙ ΜΟΝΑΔΙΚΗ} ΜΑΥΡΗ ΘΡΟΥΜΠΑ
Σειρά: Ένας γρίφος για τον Οκτάβιο Παζλ
Ο μονόφθαλμος μαθηματικός Οκτάβιο Παζλ καλείται να λύσει το γρίφο της εξαφάνισης της μίας και μοναδικής Μαύρης θρούμπας. Σύμμαχοί του, η λογική και το μαθηματικό του δαιμόνιο. Θα τα καταφέρει;
Για παιδιά από 10 ετών

Παναγιώτα Πλησή
ΜΑ, ΜΠΑΜΠΑ, ΕΙΝΑΙ ΧΑΛΙΑ!
Εικόνες: Γιώργος Σγουρός
Πρόλογος: Ελεονώρα Σουρλάγκα, ψυχολόγος
Το διαζύγιο και οι νέες οικογένειες που μπορεί να δημιουργηθούν μετά, δοσμένα με χιουμοριστικό τρόπο μέσα από τα μάτια ενός παιδιού χωρισμένων γονιών.
Για παιδιά από 9 ετών, για γονείς και εκπαιδευτικούς

Ελένη Σβορώνου
ΤΟ ΠΑΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΑ
ΕΥΦΗΜΟΣ ΜΝΕΙΑ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ
Με φόντο την ιστορία του Ελληνισμού στα νεότερα χρόνια, η ζωή του Χρυσοστόμου Σμύρνης ξετυλίγεται σαν μια περιπέτεια. Μια περιπέτεια όπου ο ήρωας και ο Ελληνισμός μοιάζει να μην ξεχωρίζουν μεταξύ τους. Όταν ο άνθρωπος και η ιδέα γίνονται ένα, το ποτάμι της Ιστορίας σταματά. Έστω για μια στιγμή μονάχα. Κι ύστερα συνεχίζει ορμητικό. Μα υπάρχουν στιγμές που κρατούν μια αιωνιότητα.
Για παιδιά από 11 ετών

Άννα Τσεραζόλι
ΕΙΜΑΙ ΚΑΙ Ο ΠΡΩΤΟΣ
Πώς έγινα καλός στα μαθηματικά διασκεδάζοντας!
Μετάφραση: Αδελαΐδα-Ναταλία Μοαχονά
Η κατανόηση των μαθηματικών δεν είναι και τόσο δύσκολη υπόθεση. Αρκεί να έχεις κάποιον που ξέρει από μαθηματικά. Και τότε αυτό το μυστήριο που φαίνεται να κρύβουν οι αριθμοί μεταμορφώνεται στο πιο συναρπαστικό παιχνίδι που υπάρχει: το παιχνίδι της ανακάλυψης!
Η αφήγηση ενός παιδιού που νίκησε το φόβο για τα μαθηματικά αποτελεί μια ανάλαφρη και δημιουργική προσέγγιση αυτού του γνωστικού αντικειμένου, που διαβάζεται σαν διασκεδαστικό και συναρπαστικό μυθιστόρημα.
Για παιδιά των τελευταίων τάξεων του δημοτικού, αλλά και για τους γονείς και τους δασκάλους τους.

Λένα Μερίκα
ΟΧΙ ΑΛΛΗ ΑΓΑΠΗ, ΠΑΡΑΚΑΛΩ!
Σειρά: Teen book lovers
Τα λαγωνικά Μίλτος και Θεοδώρα δε μασάνε.
Ενάντια σε αδίστακτους Ρώσους ολιγάρχες και ντόπιους γερο-ναζί, που το παίζουν (ναι, καλά!) καφενόβιοι της διπλανής πόρτας, εξαπολύουν την αισθησιακή πράκτορα Αναστάζια Μπουλ.
Για παιδιά από 12 ετών

Τα λογοτεχνήματα για παιδιά αναδεικνύονται ως οι βασικοί μηχανισμοί, ώστε τα κοινωνικά υποκείμενα να εκφράσουν τις προσωπικές τους ανησυχίες και να αφομοιώσουν ή να διαμορφώσουν αξίες, στάσεις και προσδοκίες δικές τους και του κοινωνικού τους περίγυρου[9]. Αφήνουν να διαφανούν αξίες, συναισθήματα και απόψεις για βασικές εσωτερικές ανάγκες του ανθρώπου, όπως είναι η αλληλοβοήθεια, ο αγώνας, η αντίσταση, η επιμονή και η αντιμετώπιση των προβλημάτων της ζωής, μέσα από έναν ισορροπημένο ρεαλισμό που αναδεικνύει το συγκινησιακό στοιχείο της αφήγησης, το οποίο εισπράττεται με την ίδια ένταση από τους αναγνώστες κάθε ηλικίας. Η κειμενική πρόθεση του συγγραφέα χαρακτηρίζεται από διακριτικότητα, και προετοιμάζει τον μικρό αναγνώστη για μία κοινωνία πολυπολιτισμική, η οποία οφείλει να φροντίζει για τη συνύπαρξη κάθε ετερογενούς στοιχείου και να σέβεται τα ατομικά στοιχεία του Άλλου, μακριά από κάθε μορφή προκατάληψης. Οι συγγραφείς των συγκεκριμένων παιδικών λογοτεχνημάτων εκθέτουν επιχειρήματα και απόψεις τα οποία, διαμέσου της επικοινωνιακής πράξης της ανάγνωσης, θα ανοίξουν εσωτερικό διάλογο με τον αναγνώστη-ακροατή, θα τον προβληματίσουν και θα συμβάλουν στη διαμόρφωση νέων κοινωνικών αξιών και στάσεων των μικρών αναγνωστών[10].

Από τις πλέον δημιουργικές αλλά και ευχάριστες στιγμές στο καθημερινό πρόγραμμα του Νηπιαγωγείου αποτελεί η ώρα της αφήγησης, τόσο από την πλευρά του εκπαιδευτικού όσο και από την πλευρά των νηπίων, οπότε και πρόκειται για μια προσπάθεια μυθοπλασίας και πνευματικής δημιουργίας.

Τα παιδιά μαθαίνουν να εκφράζονται, πλάθοντας με τη φαντασία τους δικές τους ιστορίες, είτε δημιουργώντας τους δικούς τους ήρωες είτε «χρησιμοποιώντας» γνωστούς χαρακτήρες αγαπημένων τους ιστοριών, για να συνθέσουν με τη φαντασία τους μια νέα ιστορία[11]. Ο A. Chambers θεωρεί ότι η λογοτεχνία είναι ακριβώς ο τομέας όπου μπορεί να βρει κανείς την καλύτερη έκφραση της ανθρώπινης φαντασίας[12], και γι' αυτό ο εκπαιδευτικός, με το ρόλο του αφηγητή αλλά και του εμψυχωτή, ωθεί τα παιδιά, μέσα από τη διαδικασία της λογοτεχνικής αφήγησης, προς τον αυτο-αναστοχασμό και την αυτο-κριτική, ώστε να καταλάβουν πώς το συνηθισμένο μπορεί να γίνει ασυνήθιστο[13].

Τα παιδιά δημιουργούν ιστορίες, μαθαίνουν να εκφράζονται μέσα από αυτές, να καλλιεργούν τη φαντασία τους, και με τους ήρωες που φτιάχνουν τα ίδια ή με τους ήδη υπάρχοντες μπορούν να ταυτιστούν, ώστε «ακολουθώντας» τους να αναζητήσουν λύσεις και στα δικά τους θέματα που πιθανόν να τους απασχολούν. Μέσα από αυτή την ταύτιση, οι αναγνώστες, είτε πρόκειται για παιδιά είτε για ενήλικες, κατασκευάζουν μια νέα προσωπική ιδεολογία[14], καθώς αποκτούν νέα βάση προβληματισμού. Βλέπουν να αποκαλύπτονται μπρος στα μάτια τους, με θαυμαστό τρόπο, πρόσωπα, πράγματα και καταστάσεις, που με ιδιαίτερη ευαισθησία παρουσιάζει ο συγγραφέας, αλλά και με τρόπο ώστε να ωθήσει τους νεαρούς αναγνώστες στην καλλιέργεια της μητρικής τους γλώσσας, τη σωστή χρήση των λέξεων και της φαντασίας[15]. Όταν ο συγγραφέας δημιουργεί την ιστορία του, διαμορφώνει ταυτόχρονα και μια ιδεολογία σχετική με τη δράση των προσώπων, καθώς για να συγκροτήσει την ιστορία αυτή δεν χρησιμοποιεί

μόνο τη φαντασία του και τις εμπειρίες του, αλλά κινητοποιείται ολόκληρος ο ψυχικός και πνευματικός του κόσμος, προκειμένου να υποστηρίξει το ανεγειρόμενο οικοδόμημα του κειμένου του[16]. Όπως αναφέρει ο Rochman, τα βιβλία μπορούν να αλλάξουν τις θέσεις και τις απόψεις των αναγνωστών, αποδιώχνοντας τις προκαταλήψεις και οικοδομώντας μια νέα κοινότητα ιδεών, όχι με στερεοτυπικούς ρόλους, λογοτεχνικά δεδομένα και μεγαλόπνοα νοήματα, αλλά με συναρπαστικές ιστορίες που δίνουν την ευκαιρία στον νεαρό αναγνώστη να φανταστεί τη ζωή των άλλων. Μια καλή λογοτεχνική ιστορία θα τους δώσει τη δυνατότητα να γνωρίσουν τους ανθρώπους ως άτομα με όλες τους τις ιδιαιτερότητες και τις συγκρούσεις. Γιατί από τη στιγμή που βλέπει κανείς τον Άλλο ως άτομο –με κάθε μορφή ιδιαιτερότητας που μπορεί να έχει– τότε έχει φτάσει πέρα από τα στερεότυπα και γνωρίζονται έτσι καλύτερα ο ένας με τον άλλο[17].

Η μυθοπλασία δίνει την ώθηση στα παιδιά να δημιουργήσουν νέους τρόπους σκέψης και έκφρασης, κάτι που θα τα βοηθήσει να αποκτήσουν την ικανότητα να διαχειρίζονται τους φόβους τους, τα συναισθήματά τους, ακόμη και τις διαφορές που νιώθουν όταν επικοινωνούν με τους συμμαθητές τους ή αυτές που αντιλαμβάνονται στους άλλους συμμαθητές.

Κατά την καλλιτεχνική αυτή διαδικασία, οι διάφορες φράσεις των παιδιών συνδυάζονται μεταξύ τους ανάλογα με το νόημά τους και σχηματίζουν μια καθορισμένη κατασκευή, στα πλαίσια της οποίας ενώνονται μέσω μιας ιδέας ή ενός κοινού θέματος. Οι σημασίες των επιμέρους στοιχείων του έργου συνιστούν μια ενότητα που αποτελεί το θέμα για το οποίο γίνεται ο λόγος. Αυτή η λογοτεχνική διαδικασία οργανώνεται γύρω από δύο σημαντικές στιγμές, της επιλογής του θέματος και της επεξεργασίας του, οι οποίες εξαρτώνται άμεσα από την υποδοχή που βρίσκει το θέμα εκ μέρους του αναγνώστη[18] – στη συγκεκριμένη περίπτωση των νηπίων.

Ιστορίες με κεντρικό θέμα τη διαφορετικότητα αποτελούν ένα σημαντικό μέσο στα χέρια των εκπαιδευτικών, ιδιαίτερα της προσχολικής εκπαίδευσης, για να έρθουν τα παιδιά σε επαφή με την έννοια του διαφορετικού και του χειρισμού του από αυτά, είτε υπάρχει μέσα στην τάξη περίπτωση που χρήζει ιδιαίτερης αντιμετώπισης είτε όχι. Μέσα από αυτές τις ιστορίες τα παιδιά μαθαίνουν να σέβονται το συμμαθητή, το φίλο, το συγγενή, το συνάνθρωπο και τις ιδιαιτερότητες που τον περιβάλλουν. Νιώθουν πως και μέσα από αυτές τις ιδιαιτερότητες εξακολουθεί να είναι ένα παιδί σαν κι αυτά, που του αρέσουν τα ίδια πράγματα και έχει την ίδια ανάγκη για επικοινωνία και φιλική αντιμετώπιση.

Μια εργασία που αφορά στην αντιμετώπιση της έννοιας του διαφορετικού μέσα από την παιδική λογοτεχνία πραγματοποιήθηκε από τα παιδιά του κλασικού τμήματος του 33ου Νηπιαγωγείου Βόλου. Κατά τη διάρκεια του θέματος της «Διαφορετικότητας», τα παιδιά αρχικά έγιναν ακροατές έξι ιστοριών με ανάλογο κεντρικό θέμα και, στη συνέχεια, δημιουργοί μιας παραμυθοσαλάτας, όπου διαπιστώθηκε τόσο η πρόσληψη της έννοιας του διαφορετικού όσο και τα συναισθήματα που τους δημιούργησε η αφήγηση των ιστοριών.

Αφού έγινε η καταγραφή της ιστορίας από τη Νηπιαγωγό, όπως την αφηγούνταν οι μικροί μαθητές, τα παιδιά την εικονογράφησαν. Το γραπτό αποτέλεσμα είναι η ιστορία που ακολουθεί:

Ο Έλμερ και οι φίλοι του — Μια αλλιώτικη παρέα

Μια φορά κι έναν καιρό, σε ένα μεγάλο δάσος, ζούσε ένας ελέφαντας, ο Έλμερ, που του άρεσαν πολύ οι βόλτες. Μια μέρα, καθώς προχωρούσε μέσα στο δάσος, έφτασε σε ένα δέντρο με βατόμουρα και σκέφτηκε να βαφτεί, για να γίνει ίδιος με τους άλλους ελέφαντες, δηλαδή γκρι, γιατί ο Έλμερ ήταν διαφορετικός, δηλαδή παρδαλός. Και δεν του άρεσε καθόλου που δεν ήταν σαν τους άλλους ελέφαντες και ήταν διαφορετικός. Στο δρόμο του συνάντησε έναν λαγουδάκο, τον Χνουχνουδέλο, και κουβέντιασαν. Έτσι, σιγά σιγά έγιναν φίλοι και έπαιξαν με τα καρότα που κουβαλούσε ο Χνουχνουδέλος, παρέα με τα άλλα λαγουδάκια, που είχαν βάλει στ' αυτιά τους καρότα για να είναι κάτω, τη στιγμή που ο Χνουχνουδέλος είχε βάλει το καρότο στο αυτί του που έπεφτε, για να μένει όρθιο! Τον ενοχλούσε πολύ που το αυτί του το ένα ήταν κάτω και το άλλο πάνω και δεν ήταν και τα δύο όρθια, όπως των φίλων του.

«Γιατί είναι έτσι το αυτί σου με το καρότο;», τον ρώτησε ο Έλμερ.

«Γιατί το αυτί μου πέφτει», απάντησε ο Χνουχνουδέλος λυπημένος.

«Δεν πειράζει. Είσαι κι εσύ διαφορετικός σαν κι εμένα», του είπε ο Έλμερ χαμογελώντας. «Αλλά κι εσένα σε αγαπούν οι φίλοι σου, όπως κι εμένα οι δικοί μου, όπως είμαι».

Μετά, προχώρησαν πάλι παρέα και έφτασαν σε ένα χωριό. Εκεί βρήκαν τον Μανόλη, που κάποια παιδιά, όχι οι φίλοι του, τον έλεγαν Γουτού Γουπατού, γιατί τον κορόιδευαν που δεν μιλούσε καλά. Ο Έλμερ κι ο Χνουχνουδέλος τον συμπάθησαν πολύ και γίναν και μ' αυτόν φίλοι και παίζαν μήλα με καρότα στ' αυτιά! Μάλιστα, ο Μανόλης με το μακρύ του χέρι έπιανε τις μπαλιές πιο εύκολα. Ξαφνικά, ο Έλμερ τούς έκανε μια μεγάλη πλάκα, έκανε ένα ΜΠΟΥ!!!!! και όλοι έσκασαν στα γέλια.

Στη συνέχεια, όλοι μαζί μπήκαν σε ένα λιβάδι και συνάντησαν τη λεύκα

και το άλογο, που ήταν αγαπημένοι, και γίναν φίλοι και έπαιξαν κυνηγητό και κρυφτό. Βέβαια η λεύκα, που ήταν διαφορετική γιατί είχε μήλα, δεν κουνιόταν, αλλά τα φυλούσε και μέτραγε, ενώ οι άλλοι κρύβονταν.

Στο τέλος, έφτασαν στο σπίτι της Μυριάνθης, το κοριτσάκι που έτρωγε πέταλα λουλουδιών και ιστορίες. Τη βρήκαν να τρώει κόκκινα πέταλα λουλουδιών, ενώ εκεί ήταν και η νεραϊδονονά της που τους πρόσφερε καφέ.

Και μετά, όλοι φίλοι που φάγαν και σταφύλι, προχώρησαν στο δάσος, έβαλαν μουσική και χόρεψαν και ζήσαν αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα.

Τα παιδιά που πήραν μέρος σε αυτή τη δημιουργική εργασία ήταν κατ' αλφαβητική σειρά τα εξής: Αγγελική, Αλέξανδρος, Αναστασία, Βέρα, Γιάννης, Δημήτρης, Θωμάς, Ιωάννα, Κατερίνα, Μαρία, Ναυσικά, Νικόλας, Χασάν και Χριστίνα.

Συμπεράσματα

Η ιστορία που δημιούργησαν τα νήπια αποδεικνύει την ευαισθησία με την οποία αντιμετωπίζουν το θέμα της διαφορετικότητας, καθώς στην ηλικία του Νηπιαγωγείου οι ιδιαιτερότητες που πιθανόν να έχουν κάποια παιδιά δεν αποτελούν κριτήρια συναναστροφής, αλλά η συνεργασία, η καλή διάθεση και η συντροφικότητα φαίνεται να είναι τα κυρίαρχα χαρακτηριστικά της στάσης και της συμπεριφοράς τους απέναντι στους άλλους. Η ευρηματικότητα, το χιούμορ, η φαντασία, η ελπίδα και η αισιοδοξία είναι τα κυρίαρχα χαρακτηριστικά του κειμένου το οποίο προέκυψε από τη συγκεκριμένη ομαδοσυνεργατική δουλειά των παιδιών. Μέσα από την παρουσίαση των χαρακτήρων στην ιστορία, διαφαίνεται ο σεβασμός και η αποδοχή της προσωπικότητας του Άλλου, με όποια ιδιαιτερότητα αυτός παρουσιάζεται.

Το συμπέρασμα αυτό είναι εύλογο, καθώς τα παιδιά της ηλικίας αυτής βλέπουν στον συνομήλικό τους έναν φίλο με τις ίδιες ανάγκες, τις ίδιες επιθυμίες και τις ίδιες ικανότητες. Για το λόγο αυτόν, οι χαρακτήρες της ιστορίας παρουσιάζονται να συνδέονται φιλικά, με συνδετικό κρίκο το «διαφορετικό» στοιχείο που παρουσιάζει ο καθένας. Τα παιδιά το περιγράφουν με τέτοιο τρόπο στην αφήγησή τους, ώστε να γίνει αντιληπτό το γεγονός ότι δεν είναι το «διαφορετικό» που ενδιαφέρει τους φίλους σε μια σχέση, αλλά αυτή ακριβώς η έννοια της φιλίας και της αλληλοεκτίμησης, που βρίσκεται πέρα από κάθε ιδιαιτερότητα και διαφορετικότητα. Μόνο θετικά σημεία βλέπουν σε άτομα που μπορεί να έχουν κάτι διαφορετικό από τους άλλους, και αυτά τα σημεία γίνονται αφορμές για την ανάδειξη θετικών αξιών, στάσεων και συναισθημάτων.

Ο προβληματισμός, η εσωτερική ανησυχία και η ευαισθητοποίηση των παιδιών απέναντι στο θέμα της διαφορετικότητας, μέσα από την ιστορία που δημιούργησαν, διαμορφώνουν την ιδεολογική τοποθέτηση της αποδοχής του Άλλου και του σεβασμού των ατομικών του στοιχείων.

Η λογοτεχνική διαδικασία της μυθοπλασίας έδωσε την ευκαιρία, ως ένας

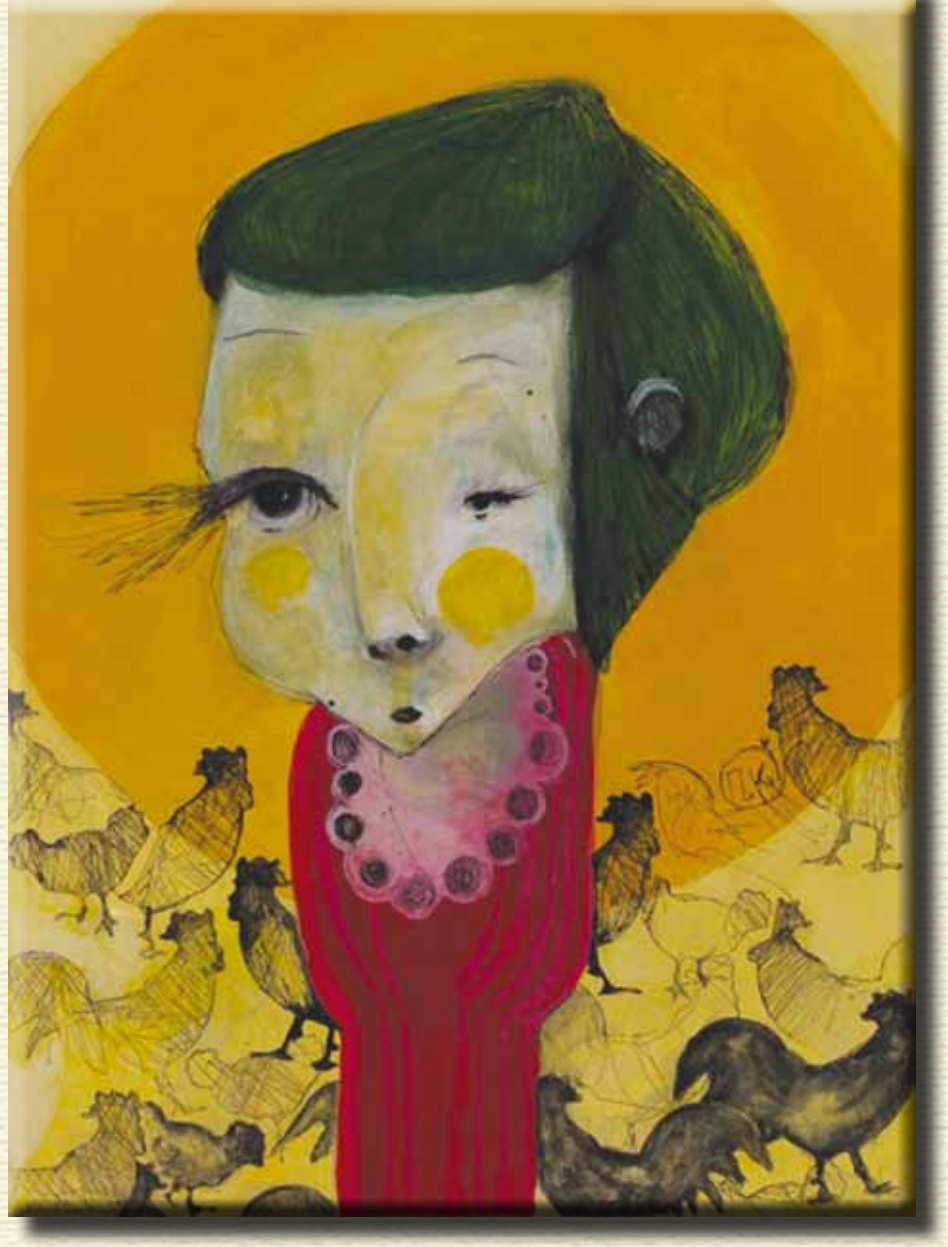

σημαντικός τρόπος διαμόρφωσης ιδεών της συγκεκριμένης τάξης νηπίων, να αναπτύξουν τα παιδιά και να εκθέσουν με τον ιδιαίτερο τρόπο της δημιουργίας κειμένου τις απόψεις και τις σκέψεις τους.

Κοντολογίς, η παιδική λογοτεχνία, ως επικοινωνιακή διαδικασία, βοήθησε τα παιδιά να οδηγηθούν στο γενικότερο συμπέρασμα της αναγκαιότητας συνύπαρξης ετερογενών στοιχείων, μέσα σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία, η οποία καλείται να συμβάλει, με κάθε δυνατό μέσο, στο γεγονός αυτό.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Πυργιωτάκης, Ι. Ε. (2000), *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική Επιστήμη*, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα, σσ. 425-426, 434.

2. Τσιλιμένη, Τ., «Η έννοια της διαφορετικότητας στις μικρές ιστορίες», περ. *Διαδρομές*, τχ. 9-10 (Άνοιξη-Καλοκαίρι, 2003), σσ. 17-26.
3. Χοντολίδου, Ε. (2007), «Ο "ξένος": μία θεματική ενότητα για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στο Δημοτικό Σχολείο», στο: Ε. Α. Ηλία (επιμ.), *Η παιδική λογοτεχνία στην εκπαίδευση*, Βόλος: Εκδόσεις Εργαστηρίου Λόγου και Πολιτισμού Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, σσ. 49-61.
4. Κανατσούλη, Μ. (2004), «Ανάμεσα στην ελληνικότητα και την πολυπολιτιμικότητα στο σύγχρονο μυθιστόρημα για παιδιά και για νέους», στο: Τ. Τσιλιμένη (επιμ.), *Το σύγχρονο ελληνικό παιδικό-νεανικό μυθιστόρημα*, Αθήνα: Σύγχρονοι Ορίζοντες, σσ. 72-82.
5. Κανατσούλη, Μ. (2002), *Αμφίσημα της παιδικής λογοτεχνίας (Ανάμεσα στην ελληνικότητα και την πολυπολιτισμικότητα)*, Αθήνα: Σύγχρονοι Ορίζοντες, σσ. 24, 27, 28.
6. Εμμανουήλ, Σ. (2004), «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση: Ένα παράδειγμα, το μυθιστόρημα: *Το Τουρκάκι, εγώ και Το Αραπάκι* της Ματούλας Καραγιάννη-Τόλκα», στο: Τ. Τσιλιμένη (επιμ.), *Το σύγχρονο ελληνικό παιδικό-νεανικό μυθιστόρημα*, Αθήνα: Σύγχρονοι Ορίζοντες, σσ. 129-143.
7. Στρογγυλός, Β. & Ξανθάκου, Γ. (2007), «Σε ένα σχολείο ίσο για παιδιά άνισα: Ένταξη και διεπιστημονική συνεργασία», *Πρακτικά του Ελληνικού Ινστιτούτου Εφαρμοσμένης Παιδαγωγικής και Εκπαίδευσης* (ΕΛΛ.Ι.Ε.Π.ΕΚ.), 4ο Πανελλήνιο Συνέδριο με θέμα: «Σχολείο Ίσο για Παιδιά Άνισα», 4-6 Μαΐου 2007, Αθήνα, σσ. 324-330.
8. Σταθάτου, Ξ. (2004), «Το παιδί με ειδικές ανάγκες ως θέμα στο μυθιστόρημα της νεότερης Παιδικής Λογοτεχνίας», στο: Τ. Τσιλιμένη (επιμ.), *Το σύγχρονο ελληνικό παιδικό-νεανικό μυθιστόρημα*, Αθήνα: Σύγχρονοι Ορίζοντες, σσ. 313-329.
9. Μαρκίδης, Κ. & Καρακίτσιος, Α. (2004), «Παιδική λογοτεχνία και Μετανάστευση: Απεικονίσεις του Άλλου στο μυθιστόρημα *Κάποτε ο κυνηγός* της Ελένης Σαραντίτη», στο: Τ. Τσιλιμένη (επιμ.), *Το σύγχρονο ελληνικό παιδικό-νεανικό μυθιστόρημα*, Αθήνα: Σύγχρονοι Ορίζοντες, σσ. 347-375.
10. Τσιλιμένη, Τ., *ό.π.*
11. Στανιού, Ε. Χ., «Τα παιδιά του νηπιαγωγείου, ακροατές και δημιουργοί παραμυθιών. Ένα παράδειγμα δημιουργίας νηπίων», περ. *Τα Εκπαιδευτικά* (Ιούλιος-Δεκέμβριος 2012), σσ. 103-104, 223-232.
12. Chambers, A. (1985), *Booktalk: Occasional Writing on Literature and Children*, London: Bodley Head, σ. 16.
13. Zipes, J. (1995), *Storytelling. Building Community Changing Lives*, New York: Routledge, σ. 6.
14. Sarland, Ch. (2002), «Ideology», στο: P. Hunt (επιμ.), *International Encyclopedia of Children's Literature*, London & New York: Routledge, σσ. 58-70.
15. Αναγνωστόπουλος, Β. Δ. (1987), *Θέματα Παιδικής Λογοτεχνίας*, Α΄: *Ανιχνεύσεις* (3η έκδ.), Αθήνα: Καστανιώτης, σ. 30.
16. Πλατανίτης, Δ. (2010), «Το μυθιστόρημα ως αναπαράσταση: Το πρόβλημα της πρόσληψης», στο: Τ. Τσιλιμένη & Μ. Παπαρούση (επιμ.), *Η τέχνη της μυθοπλασίας και της δημιουργικής γραφής. Συγγραφείς και θεωρητικοί μιλούν για την τέχνη του μυθιστορήματος*, Αθήνα: Επίκεντρο, σσ. 25-32.
17. Rochman, H. (1993), *Against Borders. Promoting Books for a Multicultural World*, Chicago and London: American Library Association Books, σ. 25.
18. Τοματσέφσκι, Μ. (1995), «Θεματική», στο: Τ. Τοντόροφ (επιλογή-παρουσίαση), Ρ. Γιάκομπσον (πρόλογος), *Θεωρία λογοτεχνίας – Κείμενα των Ρώσων Φορμαλιστών* (μτφρ.: Η. Π. Νικολούδης), Αθήνα: Οδυσσέας, σσ. 280-325.

ΤΑ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΑ ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ

1. Αθανασιάδου, Α. (2002), *Μυριάνθη*, Αθήνα: Κέδρος.
2. Βαν Χενέχτεν, Χ. (2001), *Ο Χνουχνουδέλος* (διασκευή: Κ. Τσιτσίνια), Αθήνα: Άμμος.
3. Μακ Κι, Ν. (2011), *Έλμερ* (μτφρ.: Α. Α. Ανδρουτσοπούλου), Αθήνα: Πατάκης.
4. Μπουλώτης, Χ. (2011), *Η παράξενη αγάπη του αλόγου και της λεύκας*, Αθήνα: Polaris.
5. Παπαδιαμάντης, Α. (2004), *Γουτού Γουπατού* (απόδοση: Κ. Πούλος), Αθήνα: Παπαδόπουλος.
6. Παρ, Τ. (2013), *Δεν πειράζει να είσαι διαφορετικός* (μτφρ.: Ρ. Ρώσση-Ζαΐρη), Αθήνα: Μεταίχμιο.

ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΜΟΡΦΩΝ ΒΙΑΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΕΛΕΝΗΣ ΠΡΙΟΒΟΛΟΥ – Ο ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΕΝΟΣ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΥ ΠΑΡΑΜΥΘΙΟΥ ΚΑΙ ΕΝΟΣ ΝΕΑΝΙΚΟΥ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΟΣ

Μεταξούλα Μανικάρου
Σχολική σύμβουλος φιλολόγων

Εισαγωγικά

Ο σχολικός εκφοβισμός, η ενδοσχολική βία, η θυματοποίηση ή το bullying ορίζονται ως μια διαρκής, κατ' επανάληψη και κατ' εξακολούθηση, συστηματική, σκόπιμη, απρόκλητη και αδικαιολόγητη επιθετική συμπεριφορά από έναν μαθητή ή ομάδα μαθητών (συμμορίες) σε άλλον συμμαθητή ή συμμαθητές τους (Κουρκούτας, 2008· Olweus, 2009· Rigby, 2002). Εμφανίζεται ως: α) *σωματικός εκφοβισμός* / βία, για παράδειγμα σπρωξίματα, κλωτσιές, μπουνιές, χαστούκια, τράβηγμα μαλλιών, χτυπήματα, β) *συναισθηματικός εκφοβισμός* / βία όπου αναφερόμαστε στη σκόπιμη απομόνωση του παιδιού από την κοινωνική ομάδα, στην καταστροφή προσωπικών αντικειμένων, σε απειλές και εκβιασμούς ή εκβιασμούς για χρήματα ή υλικά αγαθά (Πρε-

κατέ, 2007), γ) *λεκτικός εκφοβισμός* / βία που περιλαμβάνει τα πειράγματα, τα παρατσούκλια, την κοροϊδία, το βρίσιμο, το σαρκασμό, την ειρωνεία, τη διάδοση ψευδούς φήμης, τα αρνητικά σχόλια για την εθνική προέλευση ή την οικονομική κατάσταση ενός παιδιού και της οικογένειάς του, τις χειρονομίες, τα συκοφαντικά γκράφιτι (Κουρκούτας, 2008· Τσιαντής & Ασημακόπουλος, 2010), δ) *σεξουαλικός εκφοβισμός* / βία, όπως ανεπιθύμητο άγγιγμα, απειλές, προσβλητικά μηνύματα, χυδαία γράμματα και εικόνες, εξαναγκασμός για συμμετοχή σε σεξουαλικές συμπεριφορές (Κάκουρος, Μανιαδάκη, 2004), και δ) *ηλεκτρονικός ή κυβερνητικός εκφοβισμός* / βία που περιλαμβάνει τη χρήση διαδικτύου, e-mail, chat room, χρήση κινητών με κλήσεις και sms με προσβλητικό και απειλητικό περιεχόμενο, χρήση κάμερας με σκοπό την απειλή και την ταπείνωση του παιδιού (Τσιαντής, Ασημακόπουλος, 2012).

Ο σχολικός εκφοβισμός αποτελεί ένα φαινόμενο πολυπαραγοντικό, καθώς επηρεάζεται από μια πληθώρα παραγόντων (οικογενειακοί, κοινωνικοί, οικονομικοί, πολιτικοί, πολιτιστικοί) και έχει απασχολήσει την παγκόσμια επιστημονική κοινότητα ήδη από τη δεκαετία του 1970, τότε που ο καθηγητής Dan Olweus τον μελέτησε συστηματικά. Από το 1990 και ύστερα, το θέμα του σχολικού εκφοβισμού έχει πάρει ανησυχητικές διαστάσεις και δεν αποτελεί ζήτημα μόνο των επίσημων φορέων κοινωνικού ελέγχου και απονομής δικαιοσύνης, αλλά συνιστά και το κεντρικό ερώτημα των βασικών φορέων κοινωνικοποίησης του παιδιού, δηλαδή της οικογένειας και του σχολείου. Σύμφωνα, μάλιστα, με πρόσφατα ερευνητικά δεδομένα από σαράντα περίπου χώρες, η Ελλάδα βρίσκεται στην πρώτη πεντάδα των χωρών, των οποίων οι μαθητές εμπλέκονται σε περιστατικά θυματοποίησης ως θύτες, θύματα, ή θύτες/θύματα (Τραυλός & Δούμα, 2012).

Θύματα του φαινομένου είναι οι εσωστρεφείς μαθητές, οι μαθητές με χαμηλή αυτοεκτίμηση και αυτοπεποίθηση, που δεν είναι αποδεκτοί ή έχουν ανεπαρκή επικοινωνία με το οικογενειακό τους περιβάλλον ή έχουν περιορισμένη αποδοχή από τις ομάδες των συνομηλίκων τους, μαθητές με αποκλίνοντα χαρακτηριστικά (π.χ. στην εξωτερική εμφάνιση, στη σωματική διάπλαση, στη συμπεριφορά, κ.λπ.) ή όσοι αντιδρούν μη αποτελεσματικά ή παθητικά, όταν υφίστανται επιθετικές πράξεις (Γιοβαζολιάς, 2007· Τσιαντής, 2010). Αντίθετα, οι θύτες διαθέτουν σωματική ρώμη, ισχυρή αυτοπεποίθηση, τάση προς επιθετική συμπεριφορά, χαμηλή ενσυναίσθηση και ανεπαρκή έως κακή γονική εποπτεία. Με άλλα λόγια, μεταξύ θύτη και θύματος υπάρχει «ανισορροπία» δύναμης (Rigby, 2002).

Υπ' αυτές τις συνθήκες έχει αυξηθεί ιδιαίτερα το ενδιαφέρον της εκπαιδευτικής κοινότητας (εκπαιδευτικοί, γονείς και μαθητές) για ενημέρωση. Επιπροσθέτως, το Υπουργείο Παιδείας συμμετέχει στο Δίκτυο κατά της Βίας στο Σχολείο, μαζί με άλλους κυβερνητικούς και μη φορείς, και έχει δρομολογήσει μια σειρά δράσεων. Έχει καθιερώσει την 6η Μαρτίου ως «Πανελλήνια Ημέρα κατά της Βίας στο Σχολείο». Με βάση το σκεπτικό της καθιέρωσης: *«Η ημέρα αυτή αποτελεί μια αφορμή για εκπαιδευτικούς, μαθητές και γονείς των σχολείων όλης της χώρας να ανταλλάξουν σκέψεις, πληροφορίες, ερεθίσματα και ιδέες για την πρόληψη και αντιμετώπιση της σχολικής βίας που εκδηλώνεται μεταξύ μαθητών και να σχεδιάσουν και υλοποιήσουν μακροχρόνια προγράμματα πρόληψης και αντιμετώπισης»*. Έχει ιδρύσει, μάλιστα, το «Παρατηρητήριο κατά της Σχολικής Βίας και του Εκφοβισμού», προκειμένου να αποτυπώνονται, να καταγράφονται, να μελετώνται και να διοχετεύονται σε πιστοποιημένους φορείς περιστατικά σχολικής βίας για την αντιμετώπισή τους. Η πιο πρόσφατη εξέλιξη είναι η εγκύκλιος του Υπουργείου, με ημερομηνία 28/4/2014, η οποία ενημερώνει τα σχολεία για την υλοποίηση των πράξεων «Ανάπτυξη και Λειτουργία Δικτύου Πρόληψης και Αντιμετώπισης Φαινομένων Σχολικής Βίας και Εκφοβισμού» στους Άξονες Προτεραιότητας 1, 2, και 3 του ΕΠ «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση». Παράλληλα, έχει στηθεί ένα ηλεκτρονικό παρατηρητήριο για τέτοια περιστατικά και γίνεται προσπάθεια οργάνωσης προγραμμάτων επιμόρφωσης και παρέμβασης, σε πανελλαδική εμβέλεια.

«Φρέσκα» Φρούτα για μικρούς βιβλιοφάγους!

Διασκεδαστικά, ποικίλα *Φρούτα*, μια πρώτη γεύση από το πολύχρωμο περιβόλι της λογοτεχνίας, με ελκυστική εικονογράφηση και αισθητική αρτιότητα, που «μεγαλώνουν» παρέα με το παιδί! Μια πρωτότυπη σειρά βιβλίων, εναρμονισμένη με τον γλωσσικό πλούτο του παιδιού, που το βοηθάει να διαχειρίζεται συναισθήματα και εσωτερικές συγκρούσεις, μα πάνω απ' όλα να αγαπήσει το διάβασμα.

Τα *Φρούτα* έχουν σκοπό να βοηθήσουν το παιδί να κατανοήσει σταδιακά τον γραπτό λόγο μέσω της ανάγνωσης μαζί με τον γονιό του. Τα *Φρούτα* αποτελούν, επίσης, πολύτιμα εργαλεία κάθε δασκάλου σε όλες τις τάξεις του σχολείου, αφού μπορούν να χρησιμοποιηθούν στις ώρες της Ευέλικτης Ζώνης – Φιλαναγνωσίας.

Φρούτα επιμελημένα με παιδαγωγικό προσανατολισμό από αγαπημένους Έλληνες και ξένους συγγραφείς και εικονογράφους, που οξύνουν τη φαντασία κι αποτελούν μια πρωτότυπη μαθησιακή εμπειρία για το σπίτι ή το σχολείο.

Καθημερινή συμπεριφορά

Καθημερινή συμπεριφορά

Καθημερινή συμπεριφορά

Στερεότυπα

Στερεότυπα

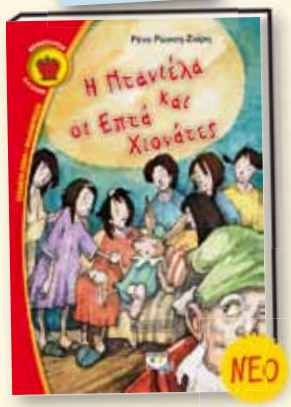

Κοινωνικά θέματα

Υπερκινητικά παιδιά

Σωματική άσκηση και υγιεινή

Σχολικός εκφοβισμός

Οικογένεια

Κοινωνία – Φιλία

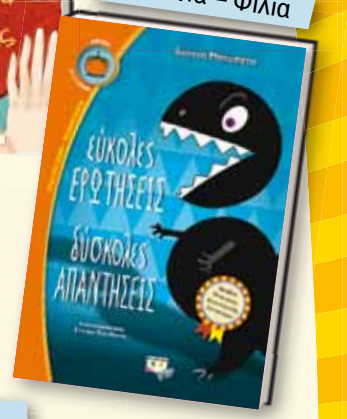

Φιλία

ΜΠΑΝΑΝΑ 2-4 ΕΤΩΝ	ΦΡΑΟΥΛΙΤΣΑ 5-6 ΕΤΩΝ	ΒΑΤΟΜΟΥΡΟ 7-8 ΕΤΩΝ	ΛΩΤΟΣ 9-11 ΕΤΩΝ	ΞΙΝΟΜΗΛΟ 11+ ΕΤΩΝ
ΑΚΟΥΩ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΟΩ ΜΙΚΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ	ΑΚΟΥΩ ΚΑΙ ΔΙΑΒΑΖΩ ΜΙΚΡΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ	ΔΙΑΒΑΖΩ ΙΣΤΟΡΙΕΣ	ΔΙΑΒΑΖΩ ΜΙΚΡΑ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ	ΔΙΑΒΑΖΩ ΝΕΑΝΙΚΑ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ
Μέχρι 600 λέξεις	**Μέχρι 1.500 λέξεις**	**Από 2.000 λέξεις**	**Από 3.000 λέξεις**	**Από 10.000 λέξεις**
Προσχολική ηλικία	Νηπιαγωγείο & Α΄ Δημοτικού	Β΄ & Γ΄ Δημοτικού	Δ΄ & Ε΄ Δημοτικού	Ε΄ & ΣΤ΄ Δημοτικού

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
ΔιαβάΖουμε μαζί!
www.psichogios.gr
ΨΥΧΟΓΙΟΣ Παιδί

Κυκλοφορούν και σε e-books. Αναζητήστε περισσότερους από 1.000 τίτλους στο www.psichogios.gr/ebooks!
Γίνετε μέλη δωρεάν στο www.psichogios.gr ή καλώντας χωρίς χρέωση στο 800-11-64 64 64 και κερδίστε προνόμια και δώρα.

Τέλος, στην ελληνική βιβλιογραφία επισημαίνουμε τα τελευταία χρόνια έναν πολλαπλασιασμό παιδικών και εφηβικών βιβλίων με θέμα τη σχολική βία/εκφοβισμό.

Τα βιβλία της Ελένης Πριοβόλου με θεματική τη βία

Η Ελένη Πριοβόλου, στη λογοτεχνική παραγωγή για παιδιά και εφήβους με κεντρικό θεματικό άξονα τη βία, καταθέτει δύο βιβλία της. Το πρώτο βιβλίο, με τίτλο *Ο τρυφεράκανθος*, κυκλοφόρησε το 1998 από τις εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, σε στίχους Γιάννη Καλπούζου, περιελάμβανε CD και κατατασσόταν στα παιδικά θεατρικά έργα. Ως παιδικό εικονογραφημένο παραμύθι κυκλοφόρησε, με τον ίδιο τίτλο, για πρώτη φορά από τις εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα το 1998, ακολούθησε η έκδοση του 2000 και επανεκδόθηκε το 2013 από τις εκδόσεις Καλέντης. Το δεύτερο βιβλίο της, με τίτλο *Μαζί*, κυκλοφόρησε σε πρώτη έκδοση το 2013 από τον ίδιο εκδοτικό οίκο (Καλέντης) και ανήκει στη σειρά «Λογοτεχνία για νέους».

Ο τρυφεράκανθος

Ο τρυφεράκανθος ζει σ' ένα πανέμορφο και ολάνθιστο λιβάδι με τα στάχυα, τις κόκκινες ανεμώνες και τα τριφύλλια. Έχει φίλους τον ήλιο, το φεγγάρι, τον αέρα και το ουράνιο τόξο. Δεν έχει, όμως, φίλους του τα άλλα ζωντανά του λιβαδιού, που τον κοροϊδεύουν κατατάσσοντάς τον στη «συνομοταξία των χαζοχαρούμενων, χασομέρηδων, ρομαντικών» και έτσι διασκεδάζουν με τα πειράγματά τους προς αυτόν. Ο τρυφεράκανθος είναι ένας ιδιαίτερος, ξεχωριστός και εξαιρετικός χαρακτήρας, ένας μοναχικός, ονειροπόλος, ευαίσθητος και πολύ ρομαντικός τύπος, σε σημείο τέτοιο που να μην αντέχει τα ειρωνικά και περιπαικτικά σχόλια των άλλων ζώων. Πληγώνεται βαθιά και αποφασίζει να αλλάξει χαρακτήρα, νομίζοντας πως έτσι θα αποφύγει τις κοροϊδίες και τους χλευασμούς. Ο τρυφεράκανθος, απέναντι στη χλευαστική στάση των πλασμάτων του δάσους, έχει, βέβαια, την υποστήριξη των καλών και αγαπημένων φίλων του, τη νουθεσία της σοφής κουκουβάγιας (*«Είναι πολύ δύσκολο, μικρέ μου, να καταλάβουν όλοι τη λέξη "τρυφεράκανθος". Και ό,τι δεν μπορούν να καταλάβουν, το κοροϊδεύουν»*), καθώς και την προειδοποίηση του ξωτικού του δάσους (*«Όταν σε φοβούνται, θα είναι αναγκασμένοι να σε σέβονται. Μα δεν θα σε αγαπούν»*).

Παρά ταύτα, παίρνει τη μεγάλη απόφαση και αλλάζει. Αναζητά, λοιπόν, το ξωτικό του δάσους, που θα τον μετατρέψει σε ακανθόχοιρο. Και τότε τα μεγάλα αγκάθια του θα ματώνουν όσους τον αγγίζουν, και ο ίδιος θα προκαλεί το φόβο και το σεβασμό. Θα είναι δυνατός και όλοι θα γονατίζουν μπροστά του, αφού θα είναι ο βασιλιάς του λιβαδιού.

Αλλάζοντας, όμως, ο τρυφεράκανθος, άλλαξε και ο κόσμος γύρω του. Αυτό σημαίνει ότι η αλλαγή δεν ήταν μόνο χρωματική, ποιοτική και ειδολογική, δηλαδή το ροζ να γίνει μαύρο, η μαλακή υφή να γίνει αγκάθια και ο τρυφεράκανθος να μεταβληθεί σε έναν σιχαμερό ακανθόχοιρο. Δεν επρόκειτο για μια αλλαγή που σήμαινε μόνο άρνηση της φύσης του και υποταγή σε όλους εκείνους που τον θέλουν ίδιο με αυτούς και όχι διαφορετικό, αλλά αλλαγή που έφερε ανατροπή σε όλη την κοσμοθεωρία του (Κουτσιαρής, 2013).

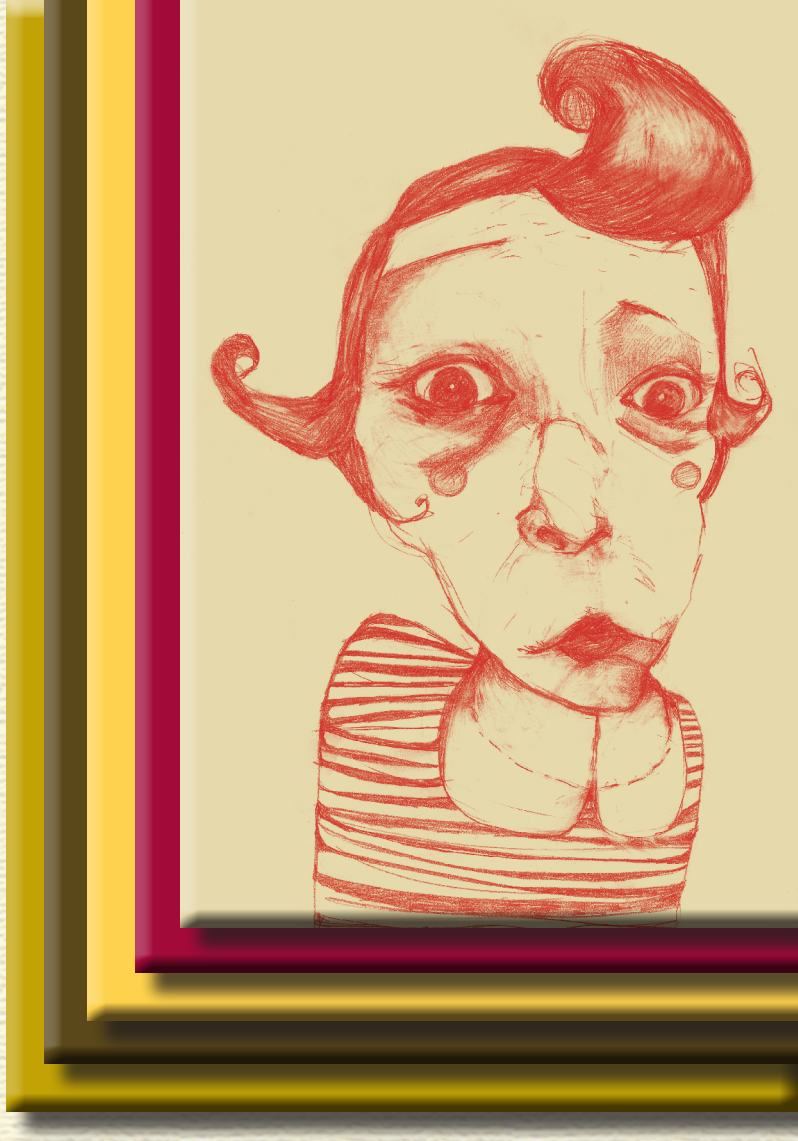

Απομακρύνθηκαν όχι μόνο τα ζωύφια του δάσους που τον κορόιδευαν αλλά και οι φίλοι του, ο ήλιος, η βροχή, τα χρώματα, που πληγώθηκαν από τα σουβλερά του αγκάθια. Και ενώ οι φίλοι του τον εγκατέλειπαν ο ένας μετά τον άλλο, γιατί δεν υπολόγισε ότι τα αγκάθια του θα πλήγωναν και αυτόν τον ίδιο, αφού έγινε αποκρουστικός και επικίνδυνος απέναντι όχι μόνο στους άλλους αλλά και στον ίδιο τον εαυτό του, ο τρυφεράκανθος φώναζε με σπαρακτικό τρόπο: *«"Μη φεύγετε, εγώ είμαι ο τρυφεράκανθος που όλοι γνωρίζετε". Όμως κανένας δεν τον άκουγε πια»*. Έτσι, σ' εκείνο το «λιβάδι της συμφοράς» τα ζωντανά επιρρίπτουν ευθύνες στον τρυφεράκανθο και αποφασίζουν να ξενιτευτούν, ενώ δικαιολογούν τη δική τους απορριπτική συμπεριφορά ως παιχνίδι που το έκαναν από αγάπη, χωρίς να αναλαμβάνουν το μερίδιο της δικής τους ευθύνης.

Περίλυπος ο τρυφεράκανθος, γιατί *«η καρδούλα του ήταν πάντα καρδιά τρυφεράκανθου»*, συνειδητοποιεί το λάθος του, κλαίει πικρά και τα δάκρυά του έκαναν τα αγκάθια να λυγίσουν και να πάρει την πρώτη του μορφή. *«Έγινε και πάλι τρυφεράκανθος. Για πάντα»*, σκορπώντας χαρά και δίνοντας ζωή στο λιβάδι.

Η βία, σωματική, λεκτική και ψυχολογική, ακόμη και ακούσια, που δέχτηκε ο τρυφεράκανθος, παράγει βία, που είναι κάποτε πολύ χειρότερη από την αρχική, όταν μετατρέπεται σε ακανθόχοιρο, και τα αποτελέσματά της είναι πολύ σοβαρότερα και πολλαπλάσια της πρώτης.

Κατά τη μυθοπλασία, όταν το μικρό ζώο αποφασίζει να γυρίσει πίσω στην παλιά του μορφή, στην ευγένεια, την κοινωνικότητα και την τρυφερότητά του και να γίνει τρυφεράκανθος από ακανθόχοιρος, διαπιστώνει ότι είναι ολομόναχο. Η πορεία επιστροφής στον αλλοτινό εαυτό του είναι δύσκολη, σκληρή και επώδυνη, ενώ κανένα στοιχείο του δάσους ή ξωτικό δεν έρχεται ως αρωγός στην προσπάθειά του αυτή. Θα χρειαστεί λίγος μόνο καιρός, για να καταλάβει ο τρυφεράκανθος ότι η ομορφιά, η δύναμη και η αξία βρίσκεται μέσα του και σε αυτόν τον ίδιο, που τον κάνει να είναι ο εαυτός του. Να πιστέψει στον εαυτό του και στη μοναδικότητα της ύπαρξής του και να μην αναζητά κάτι άλλο από αυτό που είναι φτιαγμένος (Μαστρογιάννη, 2013).

Μαζί

Πληροφορίες για το περιεχόμενο του βιβλίου και την ηλικιακή απεύθυνση παίρνουμε από το εντός πλαισίου μότο, που βρίσκεται τυπωμένο κάτω από το όνομα της συγγραφέως και τον τίτλο του βιβλίου: «*Συγκρούσεις, επιθέσεις, ταπείνωση, εκφοβισμός, παρενόχληση, βία: η πραγματικότητα της σχολικής ζωής μέσα από το σύγχρονο φαινόμενο του bullying. ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΓΙΑ ΝΕΟΥΣ*». Το μυθιστόρημα για εφήβους της Ελένης Πριοβόλου καταπιάνεται με ένα σύγχρονο κοινωνικό φαινόμενο, αυτό της σχολικής βίας, που απασχολεί και προβληματίζει εκπαιδευτικούς, γονείς και μαθητές, αλλά και τον ευρύτερο κοινωνικό περίγυρο.

Η υπόθεση του βιβλίου περιστρέφεται ανάμεσα σε ένα παιδί-θύμα, τον Μύρωνα, και σε μια συμμορία «δυνατών», τα επονομαζόμενα «Σκαθάρια», με αρχηγό τους τον Παμίνο. Ο Μύρων, μαθητής Γυμνασίου, είναι ένα παιδί ευαίσθητο, συναισθηματικό, μικροκαμωμένο, που φορά γυαλιά. Η μητέρα του, με την οποία ζει στο ισόγειο μιας πολυκατοικίας, δουλεύει σκληρά για να εξασφαλίζει τα προς το ζην. Παράλληλα, όμως, αγωνίζεται να αναθρέψει σωστά το παιδί της, να το διαπαιδαγωγήσει με αρχές και αξίες και να το στηρίξει με όλες τις δυνάμεις της.

Από την άλλη μεριά, υπάρχει η συμμορία των δυνατών, τα «Σκαθάρια», τα οποία, με αρχηγό τους τον Παμίνο, κάνουν επίδειξη δύναμης και επιβολής. Πρόκειται για μια ομάδα παιδιών που αντιμετωπίζουν οικογενειακά προβλήματα μέσα στο σπίτι. Για παράδειγμα, ο πατέρας του Παμίνου είναι αλκοολικός και η μητέρα του τον εγκατέλειψε, ενώ το παιδί ζει με τη γιαγιά του. Συνεπώς, η ελλειμματική αγωγή των παιδιών αυτών τους οδηγεί στους ήρωες της τηλεόρασης, των video games και του διαδικτύου, είναι «*οι ατσάλινοι στρατιώτες του Ανφίρ, βασιλέα του κακού*», τους οποίους και έχουν ως πρότυπό τους.

Θύμα της άτυπης αυτής ομάδας βίας ο δειλός Μύρων, «*η μισή μερίδα, ο στραβούλιακας, ο κιτρινιάρης, ο στραβοδόντης*», όπως αποκαλείται από τους δυνατούς, ο οποίος δέχεται τους συνεχείς εκφοβισμούς, τις ταπεινώσεις, τους εξευτελισμούς, εντός και εκτός του σχολείου, γιατί είναι διαφορετικός. «[…] *ο Παμίνος και οι άλλοι της παρέας του έπλητταν θανάσιμα, γιατί δεν είχαν τίποτε ωραίο να κάνουν ή έστω να σκεφτούν. Έτσι έψαχναν να βρουν θύματα για να διασκεδάσουν τη μίζερη καθημερινότητά τους. Σ' αυτόν βρήκαν το τέλειο θύμα, επειδή ήταν διαφορετικός, αρχίζοντας από το παράξενο σουλούπι του και φτάνοντας στις συνήθειές του*» (σ. 55).

Ο Μύρων είναι αδύναμος στο να αντιμετωπίσει τα «Σκαθάρια», μέχρι που εμφανίζεται στη ζωή του η Λούνα, κόρη μεταναστών, γεννημένη στην Ελλάδα, με τόπο καταγωγής των γονέων της τη Σιέρα Λεόνε. Θύμα και η ίδια, όπως και ο Μύρων, του κοινωνικού ρατσισμού, αλλά, κυρίως, λόγω του χρώματος του δέρματός της, εισπράττει την περιφρόνηση, την ειρωνεία και το χλευασμό των «Σκαθαριών». Παρά ταύτα, δεν αποδέχεται μοιρολατρικά και παθητικά αυτή την κατάσταση, αλλά αγωνίζεται με τη δύναμη του μυαλού της και «με τα όπλα της ψυχής της» και έτσι «μεταδίδει μια πρωτόγνωρη δύναμη» στον Μύρωνα, πιάνοντάς του σφιχτά το χέρι, προκειμένου να σπάσει τον εκφοβιστικό κλοιό των «Σκαθαριών». Χαρακτηριστική είναι η περιφρονητική φράση της Λούνας, όταν ο Παμίνος τής κηρύσσει τον πόλεμο: «*Οι πόλεμοι εκτός από όπλα θέλουν και μυαλό. Κι εσένα το κεφάλι σου είναι κούφιο*» (σ. 73).

Τα δεσμά της φιλίας ενώνουν τον Μύρωνα και τη Λούνα, παίρνουν δύναμη ο ένας από τον άλλο, νιώθουν άτρωτοι και καταστρώνουν

το σχέδιό τους, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τη βία του Παμίνου και της συμμορίας του, επηρεάζοντας και τους άλλους συμμαθητές τους (Ευσταθίου, 2014). Παράλληλα, η Λούνα με τη συμπεριφορά της δίνει μαθήματα αξιοπρέπειας, σεβασμού στη διαφορετικότητα, συνεργασίας, φιλίας, ομόνοιας και ισότιμης μεταχείρισης. *«Εγώ πάντως δεν ξεχωρίζω τους ανθρώπους από το χρώμα του δέρματος, αλλά από το χρώμα της ψυχής. Και υπάρχουν πολλοί λευκοί με την καρδιά μαύρη»* (σ. 125).

Τελικά, η Λούνα και ο Μύρων «συμπαρασύρουν» και τα άλλα παιδιά της τάξης να δουν τη ζωή διαφορετικά και να ανακαλύψουν πως όλοι τους έχουν καρδιά που θέλει να δώσει και να πάρει αγάπη, *«αρκεί να βρεθεί ο θαυματοποιός»*. Οι σοφίες και οι αξίες που επέβαλε η Λούνα με το ηθικό ανάστημά της έδειχναν ότι *«θα κυλούσε ήσυχα η επόμενη σχολική χρονιά»* (σ. 155).

Αποτιμώντας την «παιδαγωγικότητα» των βιβλίων με θεματική τη βία

Η παιδαγωγική λειτουργία του παιδικού εικονογραφημένου βιβλίου και του νεανικού μυθιστορήματος είναι ιδιαίτερα σημαντική.

Στο παιδικό εικονογραφημένο παραμύθι, τον *Τρυφεράκανθο*, η παραμυθιακή διήγηση, η επιστράτευση του φυσικού κόσμου, της πανίδας και της χλωρίδας, η έντονη παρουσία του ανιμισμού και του ανθρωπομορφισμού των πλασμάτων της φύσης κινητοποιούν τον συναισθηματικό κόσμο, αφυπνίζουν και ευαισθητοποιούν τους μικρούς αναγνώστες, αλλά και τους ενήλικους συναναγνώστες για το φαινόμενο της βίας. Παράλληλα, εξετάζονται και καίρια ζητήματα αυτογνωσίας (Είμαστε συμφιλιωμένοι με τον εαυτό μας, ανεξάρτητα από το τι λένε οι άλλοι για μας;), ανθρώπινων σχέσεων (Είναι δυνατόν να μας καταλαβαίνουν όλοι;), αλλά και ατομικής επιλογής και ευθύνης (Είναι αρκετή η βία των άλλων, για να δικαιολογήσει αντίστοιχες δικές μας συμπεριφορές και αποφάσεις;) (Γεροστάθη, 2013). Τέλος, θίγονται και πολλά σύγχρονα θέματα, όπως αυτό της διαφορετικότητας και του σεβασμού απέναντι στην ετερότητα, της αποδοχής και της αναγνώρισης του Άλλου που βρίσκεται δίπλα μας, καθώς και άλλων οικουμενικών ηθικών αξιών, όπως της αγάπης, της φιλίας, της συναδέλφωσης, της δικαιοσύνης, ως ένα μήνυμα αισιοδοξίας, ελπίδας και ανθρωπισμού.

Καταλήγοντας, από τη μια μεριά ο γοητευτικός, δυνατός και εύρυθμος λόγος της Ελένης Πριοβόλου, με την ακατάλυτη και αρχέγονη σοφία του παραμυθιού και της συμβολικής αναπαράστασης του μύθου, και από την άλλη η επιτυχημένη και απόλυτα συνταιριασμένη εικονογράφηση της Κατερίνας Βερούτσου, που επιτρέπει στα παιδιά να ελίσσουν δημιουργικά τη φαντασία τους, εξασφαλίζουν ένα εξαιρετικό αποτέλεσμα.

Το νεανικό μυθιστόρημα *Μαζί* περιγράφει μ' έναν αφοπλιστικό τρόπο την ωμή βία και τον εκφοβισμό, γνωστό ως bullying, που ασκείται από τις συμμορίες ή και ατομικά μέσα στο σχολείο. Μέσα από τις σελίδες του διαφαίνε-

ται ξεκάθαρα η άποψη ότι «η βία γεννά βία», με την έννοια ότι δεν επιλύει προβλήματα παρά μόνο οδηγεί στη θυματοποίηση και στην καταστροφή τόσο των θυτών όσο και των θυμάτων. Παράλληλα, το βιβλίο είναι ενάντιο σε κάθε μορφή ρατσισμού, φυλετικού ή κοινωνικού, ή ξενοφοβικών συνδρόμων. Τέλος, μεταδίδει στα νεαρά άτομα ισχυρά νοήματα και μηνύματα, παρακινώντας τα να ανοίξουν τα φτερά τους, να στηριχτούν στις δυνάμεις τους και να πετάξουν ψηλά, κάνοντας πραγματικότητα τα όνειρά τους.

Συμπερασματικά, τα βιβλία της Ελένης Πριοβόλου θίγουν το θέμα της βίας και του εκφοβισμού, που αποτελούν μάστιγα των σύγχρονων κοινωνιών και εγκυμονούν κινδύνους για την ψυχική υγεία του θύματος και του θύτη, ενώ διασαλεύουν την κοινωνική αρμονία. Με το εικονογραφημένο βιβλίο της *Ο τρυφεράκανθος* απευθύνεται στις μικρές ηλικίες, χρησιμοποιώντας τη δύναμη της μυθοπλασίας και του παραμυθιού, καθώς και την υποβλητικότητα της εικονοποιίας. Με το νεανικό της μυθιστόρημα *Μαζί* απευθύνεται στον νεαρό

αναγνώστη, απεικονίζοντας ρεαλιστικά, χωρίς να ωραιοποιεί, την πραγματικότητα. Και το παιδικό και το νεανικό βιβλίο αποπνέουν αισιοδοξία και δίνουν ελπιδοφόρα μηνύματα, προβάλλοντας ανθρωπιστικές και ηθικές αξίες. Δύο βιβλία, *Ο τρυφεράκανθος* και *Μαζί*, που είναι καρπός αρμονικής συνεργασίας λογοτέχνη και παιδαγωγού, σύμφωνα με την προσφυέστατη φράση: «παιδαγωγών ελογοτέχνει και λογοτεχνών επαιδαγώγει».

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Γεροστάθη, Ελ. (2013), *Ο τρυφεράκανθος*, στη διεύθυνση: <http://miaforakienankairoimikrieleni.blogspot.gr/2013/09/blog-post.html>.

Γιοβαζολιάς, Α. (2007), *Σχολικός Εκφοβισμός-Θυματοποίηση-Bullying. Ειδικά Χαρακτηριστικά και Αντιμετώπιση*.

Ευσταθίου, Αν. (2014), *Μαζί*, στη διεύθυνση: <http://www.kosvoice.gr>.

Κάκουρος, Ε. & Μανιαδάκη, Κ. (2004), *Ψυχοπαθολογία παιδιών και εφήβων*, Αθήνα: Τυπωθήτω.

Κουρκούτας, Η. (2008), «Θυματοποίηση στην παιδική ηλικία: ολιστικές παρεμβάσεις για την ένταξη στο πλαίσιο του σχολείου των παιδιών-θυμάτων βίας και κοινωνικού αποκλεισμού», στο: Η. Κουρκούτας & J-P. Chartier (επιμ.), *Παιδιά και έφηβοι με ψυχοκοινωνικές και μαθησιακές διαταραχές: στρατηγικές παρέμβασης* (3η έκδ.), Αθήνα: Τόπος.

Κουτσιαρής, Β. (2013), *Ο τρυφεράκανθος*, στη διεύθυνση: <http://www.kosvoice.gr>.

Μαστρογιάννη, Ιφ. (2013), *Ο τρυφεράκανθος*, στη διεύθυνση: <http://diastixo.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=837:triferakanthos&catid=47:pedika&Itemid=96>.

Πρεκατέ, Β. (2007), Ενημερωτικό φυλλάδιο για τον σχολικό εκφοβισμό που αποστέλλει ο Μέντορας στα σχολεία και άλλους ενδιαφερόμενους, στη διεύθυνση: <http://www.mentoras.org/PDF/bullying-site.pdf>.

Τραυλός, Αντ. & Δούμα, Ειρ. (2012), «Θεωρητικές προσεγγίσεις στη μελέτη του εκφοβισμού», στο: *Κυβερνοεκφοβισμός στην Ελλάδα: Μια διεπιστημονική προσέγγιση*, Θεσσαλονίκη: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο.

Τσιαντής, Ι., & Ασημακόπουλος, Χ. (2010), «Ενδοσχολική βία και εκφοβισμός στο δημοτικό σχολείο: το διακρατικό πρόγραμμα Δάφνη της ΕΨΥΠΕ», στο: Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου (επιμ.), *Ομαδική βία και επιθετικότητα στα σχολεία* (διεύθυνση έκδοσης: Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου), Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Olweus, D. (2009), *Εκφοβισμός και βία στο σχολείο*, Αθήνα: Ε.Ψ.Υ.Π.Ε. (Εταιρεία Ψυχοκοινωνικής υγείας του Παιδιού και του Εφήβου).

Rigby, K. (2002), *Σχολικός εκφοβισμός*, Αθήνα: Τόπος.

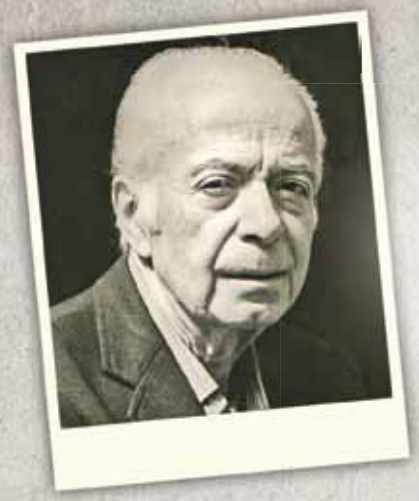

Αντώνης Σαμαράκης

Ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες πεζογράφους μάς δείχνει τον δρόμο της αιώνιας εφηβείας.

Κυκλοφορούν και σε e-book

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
Εσείς κι εμείς πάντα σ' επαφή!
www.psichogios.gr

«AND THE WINNER IS...» ΤΑΞΙΔΕΥΟΝΤΑΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΩΝ ΒΡΑΒΕΙΩΝ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Δήμητρα Τσιώρη
Υποψήφια Διδάκτωρ Παιδικής Λογοτεχνίας στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Η ανάδειξη του καλύτερου σε κάθε τομέα φαίνεται να αποτελεί διακαή επιθυμία του ανθρώπου, αν λάβουμε υπόψη ότι ο θεσμός των βραβείων χρονολογείται τουλάχιστον από τον 6ο αιώνα π.Χ., με χαρακτηριστικό παράδειγμα εκείνο των ετήσιων δραματικών αγώνων της αρχαίας Αθήνας. Παρατηρούμε ότι βραβεία απονέμονται σε διάφορους κλάδους κατά τον Μεσαίωνα αλλά και την Αναγέννηση, ωστόσο η παρουσία τους γίνεται πιο αισθητή από τον 17ο έως τον 19ο αιώνα.

Εστιάζοντας, βέβαια, στο χώρο των λογοτεχνικών βραβείων, διαπιστώνουμε ότι αυτά αυξάνονται μόλις κατά τον 20ό αιώνα, με το βραβείο *Nobel* να αποτελεί το ισχυρότερο πρότυπο (English, 2005). Το πρώτο βραβείο σε παιδικό βιβλίο εμφανίζεται στην Αμερική κατά τη δεκαετία του 1920 και συνδέεται με την ευρύτερη προσπάθεια που πραγματοποιείται κατά τη συγκεκριμένη περίοδο για την αυτονόμηση της παιδικής λογοτεχνίας από τη λογοτεχνία ενηλίκων (Kidd, 2007: 170). Το βραβείο, που δεν είναι άλλο από το *Newbery Medal*, απονέμεται για πρώτη φορά από την American Library Association (A.L.A.) στο βιβλίο *The Story of Mankind* του Hendrik Willem van Loon, το 1922. Έκτοτε, η A.L.A. συνεχίζει να βραβεύει ετησίως ένα διακεκριμένο βιβλίο της χρονιάς.

Την απονομή του *Newbery Medal* ακολουθεί μια πληθώρα βραβείων που αθλοθετούνται τόσο από την A.L.A., όπως τα *Caldecott Medal & Batchelder Award*, όσο και από άλλους φορείς ανά τον κόσμο. Ενδεικτικά αναφέρουμε τα *Carnegie & Greenaway Medals* στο Ηνωμένο Βασίλειο, τα *CBCA Awards* στην Αυστραλία, τα *DJLP Awards* στη Γερμανία, το *Premio Nazionale Letteratura Per l'Infanzia Siniscola* στην Ιταλία και τα βραβεία της *C.L.A.* στον Καναδά, τα οποία αναζητούν το «άριστο» παιδικό βιβλίο με διαφορετικά, ωστόσο, κριτήρια και μέσα. Στόχος του άρθρου είναι η διαμόρφωση μιας σφαιρικής εικόνας για τα βραβεία που τιμούν παιδικά βιβλία κατά τις τελευταίες δεκαετίες σε χώρες του εξωτερικού.

Σκοπός βράβευσης

Από την καθιέρωσή του, το *Newbery Medal* αποβλέπει στην ενθάρρυνση της συγγραφής αυθεντικών και ποιοτικών έργων στο χώρο της παιδικής λογοτεχνίας και αποσκοπεί στην ανάδειξη εκείνης ως ισάξιας με τη λογοτεχνία ενηλίκων. Σήμερα, ως βασικός σκοπός των περισσότερων βραβείων τονίζεται η ενθάρρυνση των δημιουργών παιδικής λογοτεχνίας και η ανάδειξη αξιόλογων παιδικών βιβλίων. Σε ορισμένες περιπτώσεις ο στόχος εμφανίζεται πιο συγκεκριμένος, επιδιώκοντας την προώθηση είτε συγκεκριμένων γραμματολογικών ειδών είτε παιδικών έργων συγκεκριμένης θεματολογίας, ενώ σε έναν περιορισμένο αριθμό βραβείων προβάλλεται ως στόχος η καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας.

Φορείς βράβευσης

Αναμφίβολα, ένας από τους βασικότερους παράγοντες που επηρεάζουν το κύρος των βραβείων είναι ο φορέας βράβευσης (de Nooy, 1988: 535). Μάλιστα, οι φορείς απονομής βραβείων καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα, το οποίο εκτείνεται από κρατικούς οργανισμούς μέχρι ιδιωτικούς και μη κερδοσκοπικούς συλλόγους, με τους δύο τελευταίους να επικρατούν ως επί το πλείστον.

Στην περίπτωση των παιδικών βιβλίων, ουσιαστικός για την καθιέρωση και απονομή βραβείων εμφανίζεται ο ρόλος των Ενώσεων Βιβλιοθηκών. Αντιπροσωπευτική είναι η περίπτωση της A.L.A., της οποίας το παράδειγμα ακολουθεί

η αντίστοιχη Ένωση στο Ηνωμένο Βασίλειο, το 1936. Ομόλογα βραβεία θεσπίζονται έκτοτε από Ενώσεις και Συλλόγους Βιβλιοθηκών στη Νέα Ζηλανδία (1945), στην Αυστραλία (1946), στον Καναδά (1947, 1985, 1989) και στη Νότια Αφρική (1971) (Mulliez, 2007: 315).

Επιπροσθέτως, στην ίδια κατεύθυνση κινούνται σύλλογοι συγγραφέων και βιβλιοπωλών, ενώ σημαντική κρίνεται η προσπάθεια εφημερίδων και περιοδικών (βλ. *The Guardian*, *The Horn Book Magazine*). Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στα Εθνικά Παραρτήματα της Διεθνούς Οργάνωσης Βιβλίων για τη Νεότητα (IBBY), τα οποία ως μη κερδοσκοπικά σωματεία αναλαμβάνουν την απονομή βραβείων στις χώρες που δραστηριοποιούνται.

Αν και σε ένα ευρύτερο πλαίσιο παρατηρείται η σύνδεση των φορέων βράβευσης με το χώρο του πολιτισμού, αξιοσημείωτες είναι οι περιπτώσεις ιδιωτικών επιχειρήσεων, οι οποίες χωρίς να έχουν άμεση σχέση με τη λογοτεχνία αθλοθετούν βραβεία ήδη από το 1970. Ενδεικτικά, ας σημειωθεί ότι το 1972 το *Whitebread Children's Book Year Award* χρηματοδοτείται από την Whitebread Breweries, το 1985 η Nestlé αθλοθετεί το *Smarties Prize*, ενώ το 1990 ιρλανδική εταιρεία φαγητού απονέμει το *Bisto Book Award* και μια καναδική βιομηχανία μπισκότων το *Mr Christies Book Award* (Mulliez, 2007: 317-318).

Τέλος, θα πρέπει να αναφερθούν και οι φορείς που βραβεύουν παιδικά βιβλία με θεματολογία ανάλογη των ενδιαφερόντων τους. Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα της American Folklore Society, το παιδικό τμήμα της οποίας απονέμει το *Aesop Prize* σε παιδικά βιβλία με επίκεντρο τη λαογραφία, αλλά και του 15ου Εργαστηρίου του Πανεπιστημίου της Louisiana που απονέμει το *Giverny Award* σε εικονογραφημένα βιβλία επιστημονικού περιεχομένου. Σε αντίστοιχη διαπίστωση για συλλόγους της Αυστραλίας καταλήγει ο J. Foster, επισημαίνοντας ότι βραβεύουν βιβλία τα οποία πραγματεύονται τις δικές τους ανησυχίες και ενδιαφέροντα (2007: 46).

Εισηγητές υποψηφιοτήτων

Εκδότες και μέλη των φορέων βράβευσης είναι εκείνοι που αναλαμβάνουν συνηθέστερα την εισήγηση υποψηφιοτήτων. Αρκετές είναι όμως και οι περιπτώσεις πολυσυμμετοχικότητας, αφού δικαίωμα πρότασης βιβλίων δίνεται μεταξύ άλλων σε συγγραφείς, εικονογράφους, εκδότες, κριτικούς, πανεπιστημιακούς, βιβλιοθηκάριους, βιβλιοπώλες και σε όλους όσοι εργάζονται για την προώθηση της παιδικής λογοτεχνίας. Δυνατότητα εισήγησης φαίνεται να δίνεται σε ορισμένες περιπτώσεις και σε εκπαιδευτικούς, ενώ ιδιαίτερη είναι και η συμμετοχή των παιδιών. Τα παραπάνω, βέβαια, διαφοροποιούνται ανάλογα με τον εκάστοτε φορέα βράβευσης. Τέλος, αν και εμφανίζεται σε λιγότερες περιπτώσεις, ενδιαφέρον παρουσιάζει η καταβολή χρηματικού ποσού από τον εισηγητή για κάθε υποψηφιότητα που προτείνει (βλ. *The Guardian Children's Fiction Prize*, *CBCA Awards*, *The Dong*).

Αντικείμενο βράβευσης

Το αντικείμενο που βραβεύεται συνιστά ακόμη έναν σημαντικό δείκτη του κύρους ενός βραβείου (de Nooy, 1988: 535). Συνηθέστερα, βραβεία απονέμονται είτε για τη συγγραφή (βλ. *Newbery Medal*, *Carnegie Medal*, *IODE Violet Downey Book Award*) είτε για την εικονογράφηση (βλ. *Caldecott Medal*, *Greenaway Medal*) στο καλύτερο βιβλίο της προηγούμενης χρονιάς. Από τα βραβεία εικονογράφησης, ας επισημανθεί το διετές *Israel Museum Ben – Yitzhak Award for Illustration* του Ισραηλινού Μουσείου, στη βιβλιοθήκη του οποίου τα βραβευμένα έργα ταξινομούνται με βάση τον εικονογράφο και όχι το συγγραφέα (Shilo-Cohen, 2008: 57). Συναφή με τα παραπάνω είναι τα βραβεία που απονέμονται σε ένα διαχρονικό βιβλίο, το οποίο έχει εκδοθεί πριν από ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα και δεν έχει λάβει κάποιο άλλο μεγάλο βραβείο (βλ. *Phoenix Awards*, *Gaely Gordon Award*, *Laura Ingalls Wilder Award*).

Μια σημαντική κατηγορία βραβείων συνιστούν τα βραβεία που τιμούν το σύνολο του έργου ενός δημιουργού (βλ. *James Kruss Award for International*

Children's and Young Adult Literature, *Waterstones Children's Laureate*). Έχει παρατηρηθεί, μάλιστα, ότι οι κριτές επιλέγουν να τιμήσουν με το συγκεκριμένο βραβείο δημιουργούς που έχουν ήδη διακριθεί στο παρελθόν με επιμέρους βραβεία.

Εξίσου διαδεδομένα είναι και τα βραβεία που τιμούν έναν πρωτοεμφανιζόμενο δημιουργό παιδικής λογοτεχνίας. Ωστόσο, τα συγκεκριμένα διακρίνονται από χαμηλότερο κύρος, καθώς δεν αποκλείεται ο βραβευμένος δημιουργός να μην ανταποκριθεί στις προσδοκίες της κριτικής επιτροπής (de Nooy, 1988: 535). Ενδιαφέρον παρουσιάζει ο ορισμός του πρωτοεμφανιζόμενου βάσει της συγγραφικής του δραστηριότητας. Τίθεται, δηλαδή, ένα μέγιστο επιτρεπτό όριο δημοσιευμένων βιβλίων για τον εκάστοτε δημιουργό, το οποίο όμως διαφοροποιείται σε κάθε φορέα. Μεμονωμένα, αξίζει να σημειωθεί το *Ena Noël Award* του Εθνικού Τμήματος της IBBY στην Αυστραλία, που απονέμεται σε νεοεμφανιζόμενους δημιουργούς παιδικής λογοτεχνίας, ηλικίας κάτω των 35 ετών. Ο J. Foster προτείνει την καθιέρωση ενός ανάλογου βραβείου ενθάρρυνσης νέων δημιουργών παιδικής λογοτεχνίας από όλα τα Παραρτήματα της IBBY, καθώς η εφαρμογή μιας τέτοιας πρότασης θα καθιστούσε εφικτή την απονομή βραβείων για πρωτοεμφανιζόμενους, ανάλογης εμβέλειας των *Hans Christian Andersen Awards*, οι νικητές των οποίων θα επιλέγονται από τους νικητές κάθε Παραρτήματος (2007: 50).

Τέλος, διακριτή είναι η κατηγορία των βραβείων εκείνων που απονέμονται στους εκδότες παιδικών βιβλίων. Είναι ενδεικτική η περίπτωση του *Mildred L. Batchelder Award*, του βραβείου *The Dong* και του *C.C.E.I. Prize*, ένα εκ των αρχαιότερων βραβείων παιδικής και εφηβικής λογοτεχνίας στην Ισπανία (Salstad, 2000: 155).

Βραβευμένα είδη

Στην πλειονότητά τους τα λογοτεχνικά βραβεία τιμούν το καλύτερο παιδικό βιβλίο. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι δεν παρατηρείται πάντα αναλογία μεταξύ των γραμματολογικών ειδών που βραβεύονται. Ενδεικτική είναι η περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου κατά τα προηγούμενα χρόνια, όπου σύμφωνα με την A. Lazim, αν και η ποίηση ήταν επιλέξιμη ως είδος προς βράβευση, ποτέ δεν είχε προταθεί μια παιδική ποιητική συλλογή (2005: 46), και βεβαίως ποτέ δεν είχε βραβευθεί. Ανάλογα είναι και τα συμπεράσματα των M. V. Parravano και L. Adams για τα αποτελέσματα του *Newbery Medal* σε προγενέστερες δεκαετίες, σύμφωνα με τα οποία τα περισσότερα βραβεία απονεμήθηκαν σε μυθιστορήματα (1996).

Τα παραπάνω καθιστούν αναμενόμενη την εμφάνιση βραβείων για συγκεκριμένα είδη, όπως τα βραβεία παιδικής ποίησης (βλ. *CLPE Poetry Award*, *NCTE Award for excellence in Poetry for Children*) και τα βραβεία σε βιβλία γνώσεων (βλ. *Eve Pownall Award for Information Books*, *Giverny Award*). Συγχρόνως, ενδιαφέρον παρουσιάζει το *Odyssey Award* της A.L.A. που απονέμεται σε ακουστικό βιβλίο.

Τέλος, σε ξεχωριστή κατηγορία εντάσσονται τα βραβεία για το καλύτερο μεταφρασμένο παιδικό βιβλίο. Ενδεικτικά της κατηγορίας είναι το αμερικάνικο *Mildred L. Batchelder Award*, το σουηδικό *Peter Pan Award*, αλλά και το *Premio FNLIJ / FNLIJ Award* που απονέμει το βραζιλιάνικο τμήμα της IBBY.

Θεματικά βραβεία

Αξιοσημείωτα είναι τα βραβεία εκείνα που εστιάζουν στα κοινωνικά και πολιτισμικά μηνύματα, στις αξίες και στα ιδανικά που προκρίνουν τα παιδικά βιβλία. Μεταξύ άλλων, λοιπόν, αθλοθετούνται βραβεία παιδικού βιβλίου με θέμα τον τρόπο ζωής Λατίνων και Λατινοαμερικανών (*Pura Belpré Award*, *Americas Award*), Αφροαμερικανών (*Coretta Scott King Awards*), ομοφυλοφίλων (*Lambda Literary Awards*, *Stonewall book Awards*), με επίκεντρο τη λαογραφία (*Aesop prize*), τις επιστήμες (*Giverny Awards*), την κοινωνική δικαιοσύνη και ισότητα (*Jane Addams Book Awards*), την ιστορία (*Geoffrey Bilson*

Award for Historical fiction for Young People), αλλά και τις ειδικές μαθησιακές ανάγκες (*Special Educational Needs Award*).

Προϋποθέσεις συμμετοχής

Συνηθέστερα, η συμμετοχή σε διαγωνισμούς βράβευσης συνοδεύεται από ένα σύνολο προϋποθέσεων που διαφοροποιούνται ανάλογα με το σκοπό του φορέα απονομής και που πρέπει να πληρούνται από το εκάστοτε υποψήφιο βιβλίο, αλλά και τον υποψήφιο δημιουργό.

Με μια πρώτη ματιά διαπιστώνεται ότι τα περισσότερα βραβεία απευθύνονται σε βιβλία που έχουν εκδοθεί πριν από ένα καθορισμένο χρονικό διάστημα (κυρίως κατά την προηγούμενη χρονιά) στη χώρα διεξαγωγής του διαγωνισμού.

Ορισμένοι φορείς τονίζουν ότι, προκειμένου να είναι επιλέξιμο ένα βιβλίο, θα πρέπει να είναι πρωτότυπο και να απευθύνεται εξαρχής σε παιδικό αναγνωστικό κοινό, κάτι που αποκλείει τις διασκευές. Χαρακτηριστικά είναι, όμως, τα βραβεία που, αν και επισημαίνουν τον παραπάνω όρο, αφήνουν ανοιχτό το ενδεχόμενο διασκευής, αρκεί να γίνεται με πρωτοτυπία και να αποτελεί προσωπική δουλειά του δημιουργού.

Μια σημαντική παράμετρος αναφορικά με τη δυνατότητα υποψηφιότητας ενός δημιουργού είναι η προγενέστερη βράβευση του ίδιου με το συγκεκριμένο βραβείο. Συνήθης είναι, λοιπόν, ο όρος σύμφωνα με τον οποίο οι δημιουργοί που έχουν ήδη βραβευθεί δεν μπορούν να είναι υποψήφιοι για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Αυστηρότερος είναι ο περιορισμός τού *The Guardian Children's Fiction Prize*, καθώς κανένας βραβευμένος δεν γίνεται δεκτός ως υποψήφιος σε επόμενη βράβευση, ενώ από την άλλη, στα *Newbery* και *Caldecott Medals*, η προγενέστερη βράβευση δεν λαμβάνεται υπόψη. Αξιοσημείωτο είναι το τιμητικό *FNLIJ Award* του Παραρτήματος της IBBY στη Βραζιλία, που απονέμεται από το 1992 σε δημιουργούς που έχουν αποσπάσει ήδη τρία ή περισσότερα *FNLIJ Awards*, κατορθώνοντας αφενός να τιμά τους πολυβραβευμένους δημιουργούς, και αφετέρου να αφήνει το κύριο βραβείο ελεύθερο για τους νεότερους (Serra, 2007: 47).

Ιδιαίτερη αίσθηση προκαλεί ο προσδιορισμός της υπηκοότητας του δημιουργού σε πολλούς κανονισμούς. Συγκεκριμένα, επισημαίνεται ότι κάθε υποψήφιος δημιουργός πρέπει να είναι αντίστοιχης υπηκοότητας ή κάτοικος για ορισμένο χρονικό διάστημα της χώρας όπου διεξάγεται ο διαγωνισμός. Ο προσδιορισμός της ταυτότητας αποκτά μάλιστα νέες διαστάσεις στα βραβεία βιβλίων συγκεκριμένης θεματολογίας. Έτσι, το *Pura Belpré Award* απονέμεται σε Λατίνο συγγραφέα ή εικονογράφο, το *Coretta Scott King Award* σε Αφροαμερικανό δημιουργό, ενώ από την άλλη, το *Lambda Literary Award*, μολονότι τα τελευταία χρόνια απένεμε το βραβείο σε ομοφυλόφιλους συγγραφείς (Wittlinger, 2010), αναθεωρήθηκε και πλέον δικαίωμα συμμετοχής έχουν και ετεροφυλόφιλοι δημιουργοί.

Εξίσου σημαντική φαίνεται να είναι η γλώσσα συγγραφής των υποψήφιων βιβλίων. Ιδιαίτερη είναι η επισήμανση του εθνικού βραβείου της Ρωσίας, σύμφωνα με την οποία δικαίωμα συμμετοχής έχουν όλοι ανεξαιρέτως οι δημιουργοί με οποιοδήποτε λογοτεχνικό είδος, αρκεί το έργο τους να είναι γραμμένο στη ρωσική γλώσσα (Vasiliev, 2007: 43). Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα βραβεία που τιμούν έργα γραμμένα σε μια γλώσσα περιορισμένης εμβέλειας με σκοπό τη διατήρηση της πολιτισμικής κληρονομιάς. Ενδεικτικά ας αναφερθούν το *Simke Kloosterman Award* που απονέμεται σε βιβλία γραμμένα στη μητρική γλώσσα Frisian των κατοίκων της Friesland, βόρεια της Ολλανδίας, και το *LIANZA Te Kura Pounamu* που τιμά ένα παιδικό βιβλίο γραμμένο στη γλώσσα Te Reo Māori της περιοχής Māori της Νέας Ζηλανδίας.

Κριτική επιτροπή

Καταλυτικός παράγοντας για τη διασφάλιση του αδιάβλητου των βραβεύσεων είναι σε κάθε περίπτωση η σύνθεση της κριτικής επιτροπής. Αν και στην περίπτωση των βραβείων λογοτεχνίας ενηλίκων οι κριτές είναι κυρίως δημοσιογράφοι, δοκιμιογράφοι και ακαδημαϊκοί, το φάσμα διευρύνεται όταν η συζήτηση μεταφέρεται στην παιδική λογοτεχνία. Στην προκειμένη περίπτωση οι βιβλιοθηκονόμοι και οι εκπαιδευτικοί εμπλέκονται εξίσου στην αξιολόγηση των βιβλίων (de Nooy, 1989: 201). Μελετητές και κριτικοί της παιδικής λογοτεχνίας έχουν τον κύριο ρόλο στις κριτικές επιτροπές, ενώ παράλληλα έντονη είναι η παρουσία των πανεπιστημιακών καθηγητών παιδικής λογοτεχνίας. Συχνό φαινόμενο είναι οι συγγραφείς να αναλαμβάνουν το ρόλο των κριτών, με χαρακτηριστική την περίπτωση του *The Guardian Children's Fiction Prize*, όπου η κριτική επιτροπή συνίσταται μόνο από συγγραφείς. Συγχρόνως, σε επιτροπές εντοπίζονται εκδότες και βιβλιοπώλες, ενώ αξίζει να σημειωθεί και η συμμετοχή των παιδιών είτε σε επιτροπές ενηλίκων είτε σε αυτόνομες επιτροπές. Επί παραδείγματι, στο εθνικό βραβείο της Ρωσίας, *The Cherished Dream Award*, δύο παιδιά βρίσκονται μεταξύ των υπόλοιπων κριτών, τα *Prix Saint-Exupéry – Valeurs Jeunesse* και *Premio Nazionale Letteratura Per l'Infanzia Siniscola*, σε Γαλλία και Ιταλία αντίστοιχα, απονέμονται από μία επιτροπή ενηλίκων και μία επιτροπή παιδιών, ενώ τα *BILBY Awards*, στην Αυστραλία, και το *Red House Children's Book Award*, στο Ηνωμένο Βασίλειο, στηρίζονται αποκλειστικά σε επιλογές των παιδιών.

Σε ένα ευρύτερο πλαίσιο παρατηρείται ότι η σύνθεση των επιτροπών είναι ετερογενής σε μια προσπάθεια διασφάλισης του πλουραλισμού. Στο παρα-

πάνω συμβάλλει και ο αριθμός των μελών, ο οποίος είναι κατά κανόνα άνω των πέντε, δίχως, βέβαια, να απουσιάζουν οι περιπτώσεις μικρότερου αριθμού κριτών. Μάλιστα, ο T. Wynne-Jones, πρόεδρος της κριτικής επιτροπής τού *General's Literary Award* στον Καναδά, υποστηρίζει ότι ο μικρός αριθμός κριτών δεν διασφαλίζει την αντικειμενικότητα και ως εκ τούτου προκύπτουν ατυχείς και αδιάφορες βραβεύσεις (2005: 43).

Κριτήρια βράβευσης

Ο θεσμός της βράβευσης δέχεται επικρίσεις ήδη από το 1935, όταν ο Millet υποστήριξε πως ασαφείς όροι και κριτήρια καθιστούν τα βραβεία ευάλωτα, καθώς απονέμονται συχνά σε ψευδοταλέντα (όπ. αναφ. στον Kidd, 2007: 185). Κύριο άξονα, λοιπόν, για τη διαμόρφωση του ιδιαίτερου χαρακτήρα κάθε βραβείου αποτελούν τα κριτήρια βράβευσης.

Κοινή κατεύθυνση των κριτών συνιστά η αισθητική και λογοτεχνική προσέγγιση. Η πλοκή, οι χαρακτήρες, το σκηνικό και το ύφος είναι ορισμένες από τις βασικότερες πτυχές των έργων που κρίνονται, ενώ σημαντικό ρόλο στη διάκριση ενός παιδικού βιβλίου έχει και η θεματολογία. Η πρωτοτυπία, η αυθεντικότητα, η δημιουργικότητα και η φαντασία είναι βασικά συστατικά ενός πετυχημένου παιδικού βιβλίου. Παράλληλα, σημαντική παράμετρο δεν παύει να αποτελεί η ανταπόκριση κειμένου και εικόνας στην ηλικία του απευθυνόμενου αναγνωστικού κοινού. Τέλος, μολονότι η αξιολόγηση προτάσσει ως επί το πλείστον την αισθητική και λογοτεχνική προσέγγιση, συχνά το παιδαγωγικό στοιχείο προβάλλει εξίσου σημαντικό.

Ενδιαφέρον αποτελεί ότι το χιούμορ σπάνια συμπεριλαμβάνεται στα κριτήρια βράβευσης, ενώ σε ό,τι αφορά το πνεύμα αισιοδοξίας χαρακτηριστική είναι η αντιπαράθεση που ξέσπασε το 2014 για την απονομή του βρετανικού *Carnegie Medal* στο *The Bunker Diary* του Kevin Brooks, το οποίο χαρακτηρίστηκε μεταξύ άλλων αχρείο και επικίνδυνο για το περιεχόμενο και την απαισιόδοξη κατάληξη της ιστορίας του (Bradbury, 2014· Flood, 2014).

Διαφοροποιημένα εμφανίζονται τα κριτήρια βράβευσης βιβλίων γνώσεων, τα οποία εστιάζουν στη σωστή χρήση της γλώσσας, στην ποιότητα του γλωσσαρίου και του ευρετηρίου, ενώ καθοριστικής σημασίας στοιχεία αποτελούν το ύφος, η ακρίβεια και η σαφήνεια των πληροφοριών, η καταλληλότητα της εικονογράφησης και το πρόσθετο πληροφοριακό υλικό.

Τέλος, η αξιολόγηση των εικονογραφημένων παιδικών βιβλίων πραγματοποιείται με βάση την αισθητική αρτιότητα της εικονογράφησης, το ύφος, αλλά και την αποτελεσματική χρήση τεχνικών. Η αισθητική και λογοτεχνική ενότητα κειμένου και εικόνας, όπου το ένα στοιχείο συμπληρώνει και επεκτείνει το άλλο χωρίς να λειτουργεί εις βάρος του, είναι το ζητούμενο των κριτών.

Η προσέγγιση της βράβευσης παιδικών βιβλίων ως πολιτισμικού φαινομένου παρουσιάζει ενδιαφέρον, δεδομένου ότι τα βραβεία αποτελούν φορείς αξιών, ενώ τα κριτήρια βάσει των οποίων έργα και δημιουργοί τιμώνται, αντικατοπτρίζουν τις ανάγκες και τις προτεραιότητες κάθε εποχής. Επιπλέον, η ευρύτερη εξέταση της λειτουργίας του μηχανισμού βράβευσης έχει ιδιάζουσα σημασία, αφού εκτός από την ανάδειξη των καλύτερων παιδικών βιβλίων, η βράβευση οπωσδήποτε έχει αντίκτυπο στην προώθηση εκείνων στην αγορά. Άλλωστε, σύμφωνα με όσα σημειώνει ο J. F. English, υπάρχουν λίγα πεδία πολιτισμικής κατανάλωσης, όπως η παιδική λογοτεχνία, όπου τα βραβεία έχουν άμεση και δυναμική επίδραση στις πωλήσεις (2005: 97).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Bradbury, L. (2014, June), "The Bunker Diary: why wish this book on a child?", *The Telegraph*, ανακτήθηκε στις 30 Οκτωβρίου 2014 από το: <http://www.telegraph.co.uk/culture/books/10920101/The-Bunker-Diary-why-wish-this-book-on-a-child.html>.

De Nooy, W. (1988), "Gentlemen Of The Jury… The Features of Experts Awarding Literary Prizes", *Poetics*, 17, 531-545.

De Nooy, W. (1989), "Literary prizes: Their role in the Making of Children's Literature", *Poetics*, 18, 199-213.

English, J. F. (2005), *The economy of prestige: Prizes, awards and the circulation of cultural value*, Cambridge: Harvard University Press.

Flood, A. (2014, June), "Carnegie medal under fire after 'vile and dangerous' Bunker Diary wins", *The Guardian*, ανακτήθηκε στις 30 Οκτωβρίου 2014 από το: <http://www.theguardian.com/books/2014/jun/24/carnegie-medal-the-bunker-diary-kevin-brooks>.

Foster, J. (2007), "The Ena Noel Award for Encouragement (Australia)", *Bookbird*, 45 (3), 46-50.

Kidd, K. (2007), "Prizing Children's Literature: The Case of Newbery Gold", *Children's Literature*, 35, 166-190.

Lazim, A. (2005), "The CLPE Poetry Award", *Bookbird*, 43 (2), 46-49.

Mulliez, C. (2007), "Children's Book Prize: History, Mechanisms and the Examples of Pullman's and Rowling's Series", στο: V. Guignery & Fr. Gallix (επιμ.), *Pre and Post-publication Itineraries of the Contemporary Novel in English: Essays*, Paris: Publibook, σσ. 313-319.

Parravano, M. V. & Adams, L. (1996, January/February), "A wider vision for the Newbery", *The Horn Book Magazine*, ανακτήθηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 2013 από το: <http://archive.hbook.com/magazine/editorials/jan96.asp>.

Salstad, L. (2000), "The C.C.E.I. Prize: Setting Standards for Spanish Children's Literature", *Children's Literature Association Quarterly*, 25 (3), 155-164.

Serra, E. (2007), "Golden Labels in Brazil: Thirty-two years of FNLIJ Awards", *Bookbird*, 45 (2), 44-49.

Shilo-Cohen. N. (2008), "The Israel Museum Ben-Yitzhak Award for Illustration", *Bookbird*, 46 (4), 53-57.

Vasiliev, V. (2007), "A Cherished Dream: Russia's National Children's Book Prize", *Bookbird*, 45 (1), 42-47.

Wittlinger, E. (2010, July/August), Too Gay or Not Gay Enough?", *The Horn Book magazine*, ανακτήθηκε στις 29 Σεπτεμβρίου 2013 από το: <http://archive.hbook.com/magazine/articles/2010/jul10_wittlinger.asp>.

Wynne-Jones, T. (2005), "Children's Literature Awards around the World Canada: the Governor General's Literary Award", *Bookbird*, 43 (1), 40-43.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
2 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2015

Η Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου γιορτάζεται κάθε χρόνο στις 2 Απριλίου, την ημέρα που γεννήθηκε ο μεγάλος Δανός παραμυθάς Χανς Κρίστιαν Άντερσεν. Την καθιέρωσε η Διεθνής Οργάνωση Βιβλίων για τη Νεότητα (International Board on Books for Young People – IBBY) το 1966. Από τότε, κάθε χρόνο, ένα διαφορετικό εθνικό τμήμα της οργάνωσης αυτής ετοιμάζει ένα μήνυμα και μια αφίσα, που διανέμονται σε όλο τον κόσμο, με σκοπό να τονίσουν την αξία των βιβλίων και της ανάγνωσης, και να ενθαρρύνουν τη διεθνή συνεργασία για την ανάπτυξη και τη διάδοση της παιδικής λογοτεχνίας.

Το 2015, υπεύθυνο για το υλικό του εορτασμού είναι το Τμήμα των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων. Το μήνυμα έγραψε η Marwa Obaid Rashid Al Aqroubi, συγγραφέας παιδικών βιβλίων και Πρόεδρος του Τμήματος των Η.Α.Ε. της IBBY, με εξαιρετική δραστηριότητα στην εκτέλεση προγραμμάτων για την καλλιέργεια της φιλαναγνωσίας, τόσο στη χώρα της όσο και στο εξωτερικό, ιδιαίτερα σε περιοχές όπου οι πολεμικές συγκρούσεις ή οι φυσικές καταστροφές έχουν δημιουργήσει τραγικές καταστάσεις για τα παιδιά, με σοβαρές επιπτώσεις στη ζωή τους.

Την αφίσα φιλοτέχνησε η Nasim Abaeian. Γεννήθηκε στο Ισπαχάν του Ιράν και πέρασε την παιδική της ηλικία στη Γένοβα της Ιταλίας. Σπούδασε καλές τέχνες στην Ιταλία και στις Η.Π.Α. και σήμερα διδάσκει στο Πανεπιστήμιο Zayed, ενώ παράλληλα εικονογραφεί παιδικά βιβλία.

Σε όλες τις χώρες, τα παιδιά, οι συγγραφείς, οι εικονογράφοι, οι μεταφραστές, οι βιβλιοθηκάριοι, οι εκδότες και οι εκπαιδευτικοί γιορτάζουν την παγκόσμια αυτή ημέρα με διάφορες εκδηλώσεις σε σχολεία, βιβλιοθήκες, βιβλιοπωλεία, πλατείες και άλλους χώρους, δείχνοντας έτσι την αγάπη και το ενδιαφέρον τους για τα βιβλία και το διάβασμα.

Στην Ελλάδα, όπως κάθε χρόνο, το Ελληνικό Τμήμα της IBBY/Κύκλος του Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου φρόντισε να μεταφραστεί το μήνυμα στα ελληνικά και παρότρυνε τους φορείς που ενδιαφέρονται για τα παιδιά και τα βιβλία τους να συμβάλουν στον εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας Παιδικού Βιβλίου. Η αφίσα με το μήνυμα τυπώθηκε στα ελληνικά με χορηγό τις εκδόσεις Πατάκη και διανέμεται με τη φροντίδα τους.

Η αφίσα της IBBY για την Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου, 2015

ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΒΙΒΛΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΝΕΟΤΗΤΑ (IBBY) ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ [2.4.2015]

ΠΟΛΛΟΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΙ – ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ

Marwa Al Aqroubi (Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα)

«Μιλάμε πολλές γλώσσες κι έχουμε ρίζες διαφορετικές
Μοιραζόμαστε όμως τις ίδιες ιστορίες»
Παγκόσμιες ιστορίες… Λαϊκά παραμύθια
Είναι η ίδια ιστορία που μας έχουν πει
Με διαφορετικές φωνές
Με διαφορετικά χρώματα
Δεν αλλάζει όμως ποτέ
Αρχή…
Πλοκή…
Και Τέλος…
Είναι η ίδια ιστορία που ξέρουμε όλοι και την αγαπάμε
Την ακούσαμε όλοι
Σε διαφορετικές εκδοχές, με διαφορετικές φωνές
Αλλά είναι πάντα η ίδια
Υπάρχει ένας ήρωας… μία πριγκίπισσα… ένας κακός
Δεν έχει σημασία η γλώσσα
Τα ονόματα
Ή τα πρόσωπα
Είναι πάντα η ίδια
Αρχή
Πλοκή
Και Τέλος
Πάντα εκείνος ο ήρωας, εκείνη η πριγκίπισσα, εκείνος ο κακός
Αναλλοίωτοι από αιώνες
Μας κρατούν συντροφιά
Μας ψιθυρίζουν στα όνειρά μας
Μας νανουρίζουν το βράδυ
Οι φωνές τους έχουν σβήσει από καιρό
Αλλά ζουν για πάντα στην καρδιά μας
Γιατί μας φέρνουν κοντά σε μια χώρα μυστηρίου και φαντασίας
Κι έτσι οι διάφοροι πολιτισμοί ενώνονται όλοι σε
Μία ιστορία

Μετάφραση: Λότη Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου

διαδρομές
ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΝΕΟΥΣ
ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ
ΜΑΡΤΙΟΣ – ΑΠΡΙΛΙΟΣ – ΜΑΪΟΣ 2015

βιβλιοπαρουσιάσεις

Για παιδιά νηπιακής και πρώτης σχολικής ηλικίας

Βασίλης Κουτσιαρής – Γιάννης Διακομανώλης
ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΣΕ ΠΟΛΕΜΟ

Εικ.: Χρήστος Δήμος
Κόκκινη κλωστή δεμένη, Πάτρα 2014, σελ. 30

Τα «αγορίστικα» παιχνίδια του Νικόλα και τα «κοριτσίστικα» της Αλίκης, που συνυπάρχουν στο δεντρόσπιτο των δύο παιδιών, βρίσκονται σε διαμάχη. Η κάθε ομάδα διεκδικεί το χώρο και δεν ανέχεται την άλλη. Η εμφάνιση όμως ενός κοινού εχθρού θα παραμερίσει τις διαφορές και τους τσακωμούς. Ενωμένες οι δύο ομάδες θ' αγωνιστούν με κοινές προσπάθειες και αυταπάρνηση, για να αντιμετωπίσουν όχι μόνο έναν εχθρό αλλά και άλλες δύσκολες καταστάσεις που θα προκύψουν. Με το νέο τους αυτό βιβλίο, οι δύο συγγραφείς-εκπαιδευτικοί τονίζουν την αξία της αλληλεγγύης, της φιλίας και της αλληλοβοήθειας των δύο φύλων. Η ιστορία τους αυτή μπορεί να δώσει και έναυσμα για συζήτηση, στην τάξη ή στο σπίτι, γύρω από τον αντιπαιδαγωγικό διαχωρισμό των παιχνιδιών σε «κοριτσίστικα» και «αγορίστικα», στερεότυπα που εξακολουθούν να επιβάλλονται από εμπορικά συμφέροντα, αλλά και από κακώς πληροφορημένους γονείς, περιορίζοντας απαράδεκτα τις ελεύθερες προτιμήσεις των παιδιών.

Λ.Π.-Α.

Βαγγέλης Ηλιόπουλος
ΟΙ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΠΟΝΤΙΚΑ

Εικ.: Κιάρα Φεντέλε
Πατάκης, Αθήνα 2014, σελ. 136

Στον πανέμορφο, έξοχα εικονογραφημένο μικρό αυτόν τόμο είναι συγκεντρωμένες τέσσερις διασκεδαστικές ιστορίες του Βιβλιοπόντικα, που είχαν κυκλοφορήσει παλιότερα σε ξεχωριστά μικρά βιβλία. Τώρα όλες μαζί «δένουν» θαυμάσια, και είναι βέβαιο ότι ο γνωστός πια «ποντικοήρωας» θα διασκεδάσει ακόμα περισσότερο τα μικρά παιδιά. Προκαλώντας το αυθόρμητο γέλιο τους, θα τους ανοίξει την όρεξη για διάβασμα και θα τονώσει το ενδιαφέρον τους για τα βιβλία.

Λ.Π.-Α.

Λίνα Μουσιώνη
Η ΠΡΙΓΚΙΠΙΣΣΑ ΚΟΥΜ ΚΟΥΑΤ
ΚΑΙ ΤΑ ΚΛΕΜΜΕΝΑ ΧΑΜΟΓΕΛΑ

Εικ.: Μαιρηλία Φωτιάδου
Ελληνοεκδοτική, Αθήνα 2013, σελ. 38

Η πριγκίπισσα Κουμ Κουάτ έχει μια ντουλάπα γεμάτη χαμόγελα, όμορφα μεν αλλά ψεύτικα. Φοράει κάθε τόσο κι από ένα, μια μέρα όμως τα χάνει όλα. Ο πατέρας της, ο βασιλιάς Περγαμούντος, πάνω στην απελπισία του διατάζει να απαγορευτούν τα χαμόγελα σε όλη τη χώρα, ώσπου να βρεθούν τα κλεμμένα. Τη λύση θα τη βρει ο γενναίος Λεμονόκαρδος, που θα τα διεκδικήσει από το δράκο Πικροβόλη. Με φαντασία και λεκτικά παιχνιδίσματα, η συγγραφέας στήνει ένα εύθυμο παραμύθι με κρυμμένα μηνύματα και αίσιο τέλος.

Λ.Π.-Α.

Αργυρώ Πιπίνη
ΤΟ ΔΙΚΟ ΤΟΥΣ ΤΑΞΙΔΙ

Εικ.: Μαριλένα Μελισσινού
Καλειδοσκόπιο, Αθήνα 2014, σελ. 32

Στο εξαιρετικά καλαίσθητο και καλοτυπωμένο αυτό βιβλίο με το τετράγωνο σχήμα, διαβάζουμε, μικροί και μεγάλοι, ένα ποιητικό, λιτό και ταυτόχρονα «φρέσκο» κείμενο, που θίγει προσεκτικά και με την πρέπουσα ευαισθησία ένα δυσκολοπρόσιτο θέμα: το θάνατο του παππού. Η συγγραφέας καταφέρνει να μας δώσει ένα τρυφερότατο αφήγημα που, πέρα από την αναγνωστική απόλαυση, προσφέρει και έναυσμα για συζήτηση μεταξύ μικρών και μεγάλων σχετικά με την απώλεια αγαπημένων προσώπων.

Λ.Π.-Α.

Δήμητρα Π. Πυργελή
ΤΑ ΔΥΟ ΑΔΕΡΦΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΦΕΓΓΑΡΙ

Εικ.: Μαρία Πεπονά
Μεταίχμιο, Αθήνα 2014, σελ. 32

Δυο αδέρφια παίζουν και ονειρεύονται. Ένα άλογο που τρέχει σαν τον άνεμο. Μια κουζίνα όπου ψήνονται θαύματα. Γλυκά ψωμάκια γεμιστά με παραμύθια. Κι από το παιχνίδι στο όνειρο, βήμα βήμα, τα δυο αδέρφια θα φτάσουν στο φεγγάρι και θα μάθουν πού κρύβονται στ' αλήθεια τα όνειρα κάθε πρωί, όταν οι άνθρωποι ξυπνούν.

Λ.Ψ.

Δήμητρα Π. Πυργελή
ΚΑΠΕΤΑΝΙΟΣ ΣΤΗΝ ΜΠΑΝΙΕΡΑ
Εικ.: Αιμιλία Κονταίου
Καλειδοσκόπιο, Αθήνα 2014, σελ. 40

Η πρόσκληση έγραφε: «Σας περιμένω την Κυριακή στις 10.30 π.μ. στη βεράντα μας την ανατολική για ένα ταξίδι διαφορετικό. Βάλτε σαγιονάρες και παρεό, δεν χρειάζεται εισιτήριο, μόνο καπέλο, μαγιό, γυαλιά κι αντηλιακό. Ο καπετάνιος». Ο μικρός καπετάνιος αποφασίζει να περάσει φέτος αλλιώτικα γενέθλια, και με τη φαντασία και τον ενθουσιασμό του ξεσηκώνει μικρούς και μεγάλους να μπαρκάρουν μαζί του σ' ένα αξέχαστο θαλασσινό ταξίδι. Και τα δυο βιβλία συνοδεύονται από δημιουργικές δραστηριότητες. Η συγγραφέας ζει στον κόσμο του βιβλίου, όντας βιβλιοπώλης στην Ξάνθη. Διαβάζει και πλάθει ιστορίες με περιπέτειες και πολλές ανατροπές, που κρατούν μικρούς και μεγάλους σε αγωνία ως την τελευταία σελίδα.

Λ.Ψ.

Μάκης Τσίτας
ΒΡΕΣ ΠΟΙΟΣ ΕΙΜΑΙ!
Εικ.: Λίλα Καλογερή
Πατάκης, Αθήνα 2014, σελ. 24

Ο βραβευμένος συγγραφέας μάς χαρίζει μία ακόμη διασκεδαστική ιστορία με ήρωα τον μικρό Πέτρο και το παιχνίδι που παίζει με τον πατέρα του λίγο πριν πάει στο κρεβάτι του για ύπνο. Οι δημιουργικές δραστηριότητες στο τέλος του βιβλίου θα κρατήσουν ευχάριστη συντροφιά στους μικρούς αναγνώστες.

Λ.Ψ.

Γιώτα Φώτου
Η ΜΙΚΡΟΥΛΑ Η ΜΙΜΗ ΠΑΝΤΑ ΞΕΡΕΙ ΤΙ ΘΑ ΠΕΙ
Εικ.: Βίλλυ Καραμπατζιά
Ψυχογιός, Αθήνα 2014, σελ. 36

Με εύληπτα και ρυθμικά τετράστιχα, η συγγραφέας επισημαίνει ποια λέξη θα πρέπει να χρησιμοποιήσει ο μικρός αναγνώστης σε κάθε διαφορετική περίσταση, ώστε να φανεί ευγενικός και με τους σωστούς τρόπους συμπεριφοράς. Οι τελευταίες σελίδες περιέχουν δημιουργικές ασκήσεις που θα βοηθήσουν τους μικρούς αναγνώστες να εμπεδώσουν όσα διάβασαν.

Α.Β.

ΠΕΣ ΜΟΥ ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΙΑ ΚΟΡΙΤΣΙΑ
Ψυχογιός, Αθήνα 2014, σελ. 48

Τα κείμενα που περιέχονται στο βιβλίο είναι τα εξής: «Ώρα για ύπνο, Χαρά», «Βόλτα στο πάρκο», «Η πισίνα της Νίνας», «Η Μερσίνα και η φιλενάδα της», «Το καινούργιο κρεβάτι», «Αθλοπαιδιές» και «Τ' όνειρο της Τζούλιας». Όλα τους γραμμένα για... όνειρα γλυκά, αφηγημένα με τη σιγανή, μαλακή φωνή ενός αγαπημένου προσώπου. Το βιβλίο συνοδεύει πλούσια εικονογράφηση.

Α.Β.

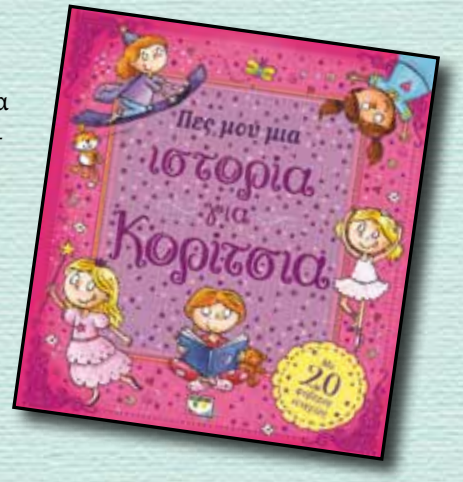

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΟΝΕΙΡΑ ΓΛΥΚΑ
Ψυχογιός, Αθήνα 2014, σελ. 48

Περιπέτειες με ζωάκια που κι εκείνα θέλουν ν' ακούσουν ιστορίες καληνύχτας για να κοιμηθούν. Ιδού λοιπόν κι οι τίτλοι τους: «Οι μαγικές πιτζάμες», «Ένα βράδυ στον παππού και στη γιαγιά», «Αστεράκια», «Ο σκίουρος πρέπει να πάει για ύπνο», «Επιχείρηση διάσωσης», «Γλέντι στο λούνα πάρκ», «Βρασίδας ο Εξερευνητής».

Α.Β.

ΠΕΣ ΜΟΥ ΜΙΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΓΙΑ ΑΓΟΡΙΑ
Ψυχογιός, Αθήνα 2014, σελ, 48

Επτά σπιρτόζικες, αγορίστικες ιστορίες, που διαφέρουν από εκείνες που περιέχουν τα άλλα δύο βιβλία της σειράς, αφού το περιεχόμενό τους είναι γεμάτο περιπέτεια, δράση και όλα τα συναφή. Ιδού οι τίτλοι των ιστοριών: «Είμαστε πειρατές», «Σκάβοντας για δεινόσαυρους», «Ο Φίλιππος και ο μπαμπάς του», «Φίλοι στην παιδική χαρά», «Στο σκοτάδι», «Το κυνήγι των τεράτων», «Θάνος ο καλύτερος βοηθός». Όλα τα βιβλία της σειράς έχουν εικονογραφηθεί και τυπωθεί στην Κίνα.

Α.Β.

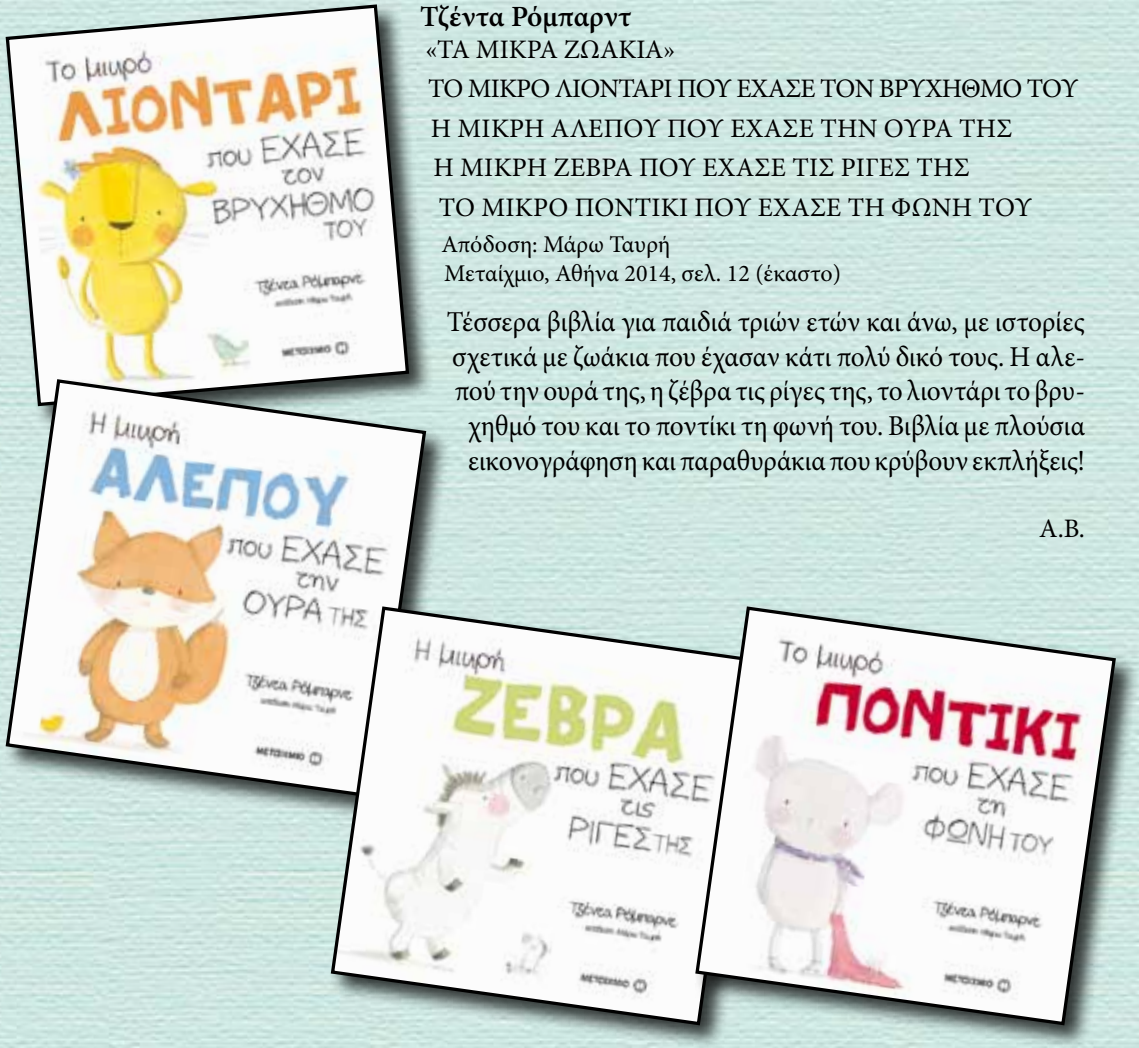

Τζέντα Ρόμπαρντ
«ΤΑ ΜΙΚΡΑ ΖΩΑΚΙΑ»
ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΛΙΟΝΤΑΡΙ ΠΟΥ ΕΧΑΣΕ ΤΟΝ ΒΡΥΧΗΘΜΟ ΤΟΥ
Η ΜΙΚΡΗ ΑΛΕΠΟΥ ΠΟΥ ΕΧΑΣΕ ΤΗΝ ΟΥΡΑ ΤΗΣ
Η ΜΙΚΡΗ ΖΕΒΡΑ ΠΟΥ ΕΧΑΣΕ ΤΙΣ ΡΙΓΕΣ ΤΗΣ
ΤΟ ΜΙΚΡΟ ΠΟΝΤΙΚΙ ΠΟΥ ΕΧΑΣΕ ΤΗ ΦΩΝΗ ΤΟΥ
Απόδοση: Μάρω Ταυρή
Μεταίχμιο, Αθήνα 2014, σελ. 12 (έκαστο)

Τέσσερα βιβλία για παιδιά τριών ετών και άνω, με ιστορίες σχετικά με ζωάκια που έχασαν κάτι πολύ δικό τους. Η αλεπού την ουρά της, η ζέβρα τις ρίγες της, το λιοντάρι το βρυχηθμό του και το ποντίκι τη φωνή του. Βιβλία με πλούσια εικονογράφηση και παραθυράκια που κρύβουν εκπλήξεις!

Α.Β.

Για παιδιά 7 ετών και πάνω

Μαρία Αγγελίδου
ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΠΟΥ ΤΙΣ ΕΙΠΕ Η ΠΕΤΡΑ
Εικ.: Ίρις Σαμαρτζή
Μεταίχμιο, Αθήνα 2014, σελ. 82

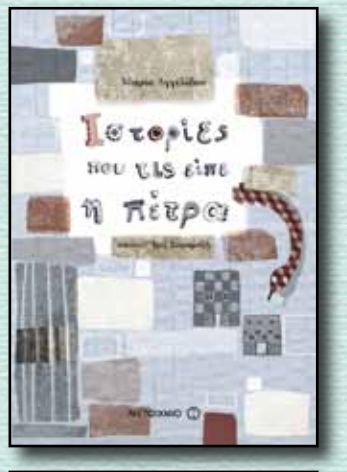

Τι να «είπαν», άραγε, οι πέτρες του Λαβύρινθου στην Κρήτη, των Κυκλώπων στις Μυκήνες, οι πέτρες του Παρθενώνα στην Αθήνα και οι πέτρες του γιατρού Ασκληπιού στην Επίδαυρο; Σύμφωνα με τη Μ. Αγγελίδου «αφηγήθηκαν» ιστορίες πραγματικές και αλήθειες αιώνιες, που όλες μαζί αποτέλεσαν τη μεγάλη και ανεπανάληπτη πορεία του πολιτισμού στην Ελλάδα. Με γλαφυρό ύφος, η συγγραφέας απευθύνεται στον αναγνώστη και τον μυεί με μοναδικό τρόπο στα μονοπάτια της ιστορίας.

Α.Β.

Κατερίνα Ανωγιαννάκη
Ο ΠΡΙΓΚΙΠΑΣ ΜΙΣΟΣ
Εικ.: Πετρούλα Κρίγκου
Μεταίχμιο, Αθήνα 2014, σελ. 52

Οι γονείς κάνουν για τα παιδιά τους μεγάλα όνειρα, και η απογοήτευσή τους είναι μεγάλη όταν διαπιστώνουν ότι εκείνα σχεδιάζουν πράγματα τελείως διαφορετικά για τη ζωή τους. Όπως στην περίπτωση του πρίγκιπα Μισού, που οι γονείς του τον προόριζαν για βασιλιά ενώ εκείνος ήθελε να γίνει κομμωτής. Επιμύθιο: Τα παιδιά, για να γνωρίσουν τον εαυτό τους και να διαχειριστούν πραγματικά αυτό που τους ταιριάζει, αυτό για το οποίο αισθάνονται ότι είναι προορισμένα, πρέπει να αποφασίσουν μόνα τους. Ιστορία γραμμένη με χιούμορ και ευρηματικότητα.

Α.Β.

Ζωή Βαλάση
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟΔΕΝΤΡΟ
Εικ.: Βάλλυ Λιάπη
Κέδρος, Αθήνα 2014, σελ. 46

Τέσσερα μικρά παραμύθια και δύο παραμυθοτράγουδα αποτελούν το περιεχόμενο του βιβλίου, που έχει σαν ήρωα το... ίδιο το

βιβλίο! Η εικονογράφηση είναι της Βάλλυς Λιάπη και η καλλιτεχνική επιμέλεια της Δήμητρας Πελεκάνου. Η επιλογή των ιστοριών-παραμυθιών αποσκοπεί στο να προκαλέσει δυνατά συναισθήματα για την αξία των βιβλίων. Χαριτωμένο κείμενο, όπου συναντάμε ένα βιβλίο να λέει: «Δεν θέλω να με θαυμάζουν, θέλω να με... διαβάζουν!»

Α.Β.

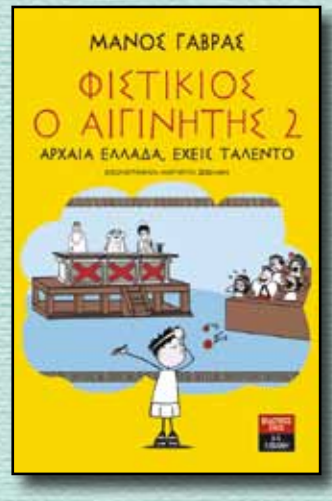

Μάνος Γαβράς
ΦΙΣΤΙΚΙΟΣ Ο ΑΙΓΙΝΗΤΗΣ 2 –
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΑΔΑ, ΕΧΕΙΣ ΤΑΛΕΝΤΟ
Εικ.: Μαργαρίτα Ζεβελάκη
Λιβάνης, Αθήνα 2014, σελ. 136

Το χιουμοριστικό αυτό βιβλίο έχει στόχο να προκαλέσει το γέλιο με τη μίξη αρχαίων περιστατικών και τόπων με σύγχρονες καταστάσεις, γεγονότα και προβλήματα. Οι επινοήσεις χαρακτηριστικών ονομάτων και η μεταφορά σημερινών εκφράσεων και συνηθειών στην καθημερινότητα των μικρών «αρχαίων» ηρώων συμβάλλουν στην εύθυμη αφήγηση του νεαρού Φιστίκιου σχετικά με τα όσα συμβαίνουν στη ζωή του, μια ζωή που τόσο θυμίζει τη δική μας. Τα επιτυχημένα έγχρωμα σκιτσάκια και η προσεγμένη έκδοση του βιβλίου το καθιστούν και οπτικά ελκυστικό.

Λ.Π.-Α.

Γλυκερία Γκρέκου
ΤΟ ΚΟΚΚΙΝΟ ΚΟΥΤΙ
Εικ.: Αιμιλία Κονταίου
Ψυχογιός, Αθήνα 2014, σελ. 44

Η ιστορία θίγει μιαν ειδική περίπτωση διαταραχής: την ελλειμματική προσοχή, μ' άλλα λόγια την ΔΕΠΥ. Τον Νικόλα, που παρουσιάζει τέτοια συμπτώματα,, τον τρέχουν οι γονείς του στους γιατρούς για να μάθουν από τι... πάσχει το παιδί τους. Ο Νικόλας ευτυχώς όμως δεν έχει απολύτως τίποτα! Αυτό που τον χαρακτηρίζει είναι η έντονη υπερκινητικότητα, που τον κάνει να συμπεριφέρεται παράξενα. Δεν προσέχει στο μάθημα, δεν έχει αυτοέλεγχο, δεν εφαρμόζει το σωστό, παρόλο που ξέρει τι να κάνει. Με χαριτωμένο τρόπο η συγγραφέας θα προτείνει να... κλείσει ο Νικόλας αυτό το κουσούρι σε ένα κόκκινο κουτί, ώστε να απαλλαγεί από αυτό και να μην ταλαιπωρεί και τους άλλους.

Α.Β.

Σοφία Γραμμόζη-Σωπίκη
Η ΜΕΛΕΝΙΑ ΚΑΙ Η ΝΕΡΑΪΔΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ
Εικ.: Χρήστος Δήμος
Παρρησία, Αθήνα 2014, σελ. 36

Πανέμορφο παραμύθι, γραμμένο σε δεκαπεντασύλλαβο στίχο, που βραβεύτηκε από την Πανελλήνια Ένωση Λογοτεχνών. Πρόκειται για την ιστορία της Μελένιας, που τη συνεπαίρνει μια υπέροχη μουσική και την προτρέπει να επισκεφτεί το δάσος για να φτάσει στον μεγάλο πύργο. Το κείμενο ρέει, ο ρυθμός σε κατακτά, όπως και το θέμα του, σχετικά με τη φιλία της Μελένιας με μια μικρή νεράιδα.

Α.Β.

Αργυρώ Μουντάκη
ΤΟ ΥΠΝΑΡΟΥΔΙ ΚΑΙ Η ΕΛΕΑΝΝΑ
ΣΕ ΦΑΝΤΑΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ
Εικ.: Βαγγέλης Ελευθερίου
Πατάκης, Αθήνα 2013, σελ. 154

Ένα πρωτότυπο «κατοικίδιο» είναι ο κεντρικός ήρωας των περιπετειών που περιλαμβάνονται σ' αυτό καλογραμμένο, εύθυμο βιβλίο. Ένα κοριτσάκι, η Ελεάννα, αποφασίζει να έχει κοντά της ένα πανέξυπνο μυρμήγκι, αντί για ένα συνηθισμένο ζωάκι. Δύσκολο βέβαια, μα το κοριτσάκι τα καταφέρνει. Του δίνει το όνομα Υπναρούδι, κουβεντιάζει μαζί του, το φροντίζει με αγάπη, του εξασφαλίζει ένα σπιρτόκουτο για σπίτι, και… οι περιπέτειες αρχίζουν! Οι κίνδυνοι παραμονεύουν, αλλά η Ελεάννα, συντροφιά με το συμμαθητή της τον Γιώργο και μερικούς μεγάλους με κατανόηση, καταφέρνουν να τους αντιμετωπίσουν. Μα και το μυρμηγκάκι καταφέρνει πράγματα θαυμαστά!

Λ.Π.-Α.

Πόπη Μπαλαμώτη-Σπιτά
ΚΑΛΗΜΕΡΑ ΗΛΙΕ (Ποιήματα)
Εικ.: Βιβή Μαρκάτου
Βεργίνα, Αθήνα 2014, σελ. 56

Σπάνια εκδίδονται πλέον ποιητικές συλλογές για παιδιά, γι' αυτό και με χαρά διαβάσαμε το *Καλημέρα Ήλιε*. Ποιήματα με πλούσια θεματολογία, δροσερά, ευχάριστα, με ρίμες άψογες, κατάλληλα για τους μικρούς αναγνώστες, που σίγουρα θα τα απολαύσουν. Παραθέτουμε ένα δείγμα γραφής:

Ευαισθησίες

Ω, γιά δες το σαλιγκάρι!
Κούτσα-κούτσα σεργιανίζει
Και μ' έν' ασημένιο χνάρι
Κορδελίτσες ζωγραφίζει
Με το σπίτι του στη ράχη
Ψάχνει γύρω την τροφή του
Κι ύστερα κλείνει την πόρτα
Τυλιγμένο στη σιωπή του.
— Πώς περνά τάχα την ώρα;
Να το παίξω ή με φοβάται;
— Φως μου, μην τ' αγγίζεις τώρα,
Γιατί σίγουρα κοιμάται.

Λ.Ψ.

Λότη Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου
ΣΤΟΝ ΙΣΚΙΟ ΤΟΥ ΠΑΡΑΜΥΘΟΔΕΝΤΡΟΥ

Εικ.: Νικ. Ανδρικόπουλος
Πατάκης, Αθήνα 2014, σελ. 128

Το Παραμυθόδεντρο είναι γεμάτο με αγαπημένα παραμύθια της γνωστής και αγαπημένης συγγραφέως. Σκεφτείτε πόσο πιο όμορφα έγιναν όταν ανταμώθηκαν μεταξύ τους όλα τα μαγικά πλάσματα των Παραμυθιών και μίλησαν το καθένα τους με τον ήλιο, τη βροχή και το χιόνι. Μην μπορώντας να ξεχωρίσει κανένα απ' αυτά, η συγγραφέας τα συγκέντρωσε σε μια συλλογή, για να τα διαβάσουν όσο γίνεται περισσότερα παιδιά και να ονειρευτούν μαζί τους.

Α.Β.

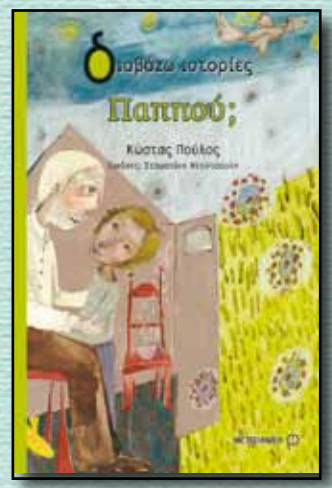

Κώστας Πούλος
ΠΑΠΠΟΥ;

Εικ.: Σταματίνα Ντούτσουλη
Μεταίχμιο, Αθήνα 2014, σελ. 50

Πολύ ωραίο βιβλίο, γραμμένο από τον έμπειρο εκπαιδευτικό Κώστα Πούλο, που θίγει ένα από τα πιο δύσκολα θέματα για παιδιά: την απώλεια ενός αγαπημένου προσώπου. Ο συγγραφέας επέλεξε έναν δρόμο που δεν βαραίνει ούτε με τη λύπη ούτε με το διδακτισμό. Μας γνωρίζει τον παππού, όλα εκείνα που μαθαίνει στον εγγονό του, μας μεταδίδει συγκίνηση με τις ευαίσθητες πτυχές του χαρακτήρα του,

και με λιτό τρόπο μιλά για το δίπολο ζωή-θάνατος, καθώς και για την «κρυψώνα» της καρδιάς όπου κρύβουμε κάθε τι αγαπημένο!

Α.Β.

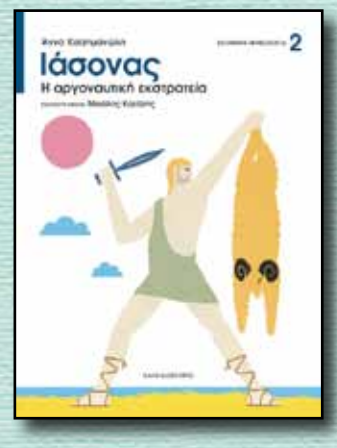

Άννα Χατζημανώλη
ΙΑΣΟΝΑΣ – Η ΑΡΓΟΝΑΥΤΙΚΗ ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ

Εικ.: Μιχάλης Καζάζης
Καλειδοσκόπιο, Αθήνα 2015, σελ. 36

Η συγγραφέας είναι γνωστή για το τεράστιο συγγραφικό της έργο, που περιλαμβάνει σειρές με βιβλία εκπαιδευτικά, μυθολογικά, λαογραφικά, φανταστικά, γραμμένα με απλή, κατανοητή γλώσσα, αλλά συνάμα με δροσιά και φρεσκάδα. Όλα τους τεκμηριωμένα επιστημονικά, ακονίζουν τη φαντασία και ενισχύουν τη δημιουργικότητα των παιδιών, αποτελώντας ταυτόχρονα σπουδαίο εργαλείο για γονείς και εκπαιδευτικούς. Η σειρά «Αλυσίδα» έχει μεταφραστεί και στα τουρκικά. Στον *Ιάσονα* παρακολουθούμε τις περιπέτειες του γνωστού ήρωα και το πώς κατόρθωσε να φέρει το χρυσόμαλλο δέρας στον βασιλιά Πελία. Μαζί του κάνουμε κι εμείς το μαγικό ταξίδι με την «Αργώ» και τους ξακουστούς Αργοναύτες, βιώνοντας τις θαυμαστές περιπέτειες και τους μύριους κινδύνους που θ' αντιμετωπίσουν. Βιβλίο που θα απολαύσουν τα παιδιά και που δεν πρέπει να λείπει από καμία βιβλιοθήκη.

Λ.Ψ.

ΑΓΑΠΗΜΕΝΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΣΧΑ

Διασκευή κειμένων και ποιημάτων: Αναστασία Σακελλαρίου
Μίνωας, Αθήνα 2008, σελ. 64

Πρόκειται για μια συλλογή γνωστών, αγαπημένων πασχαλιάτικων διηγημάτων που ανήκουν σε κλασικούς συγγραφείς της λογοτεχνίας μας, όπως ο Τέλος Άγρας, ο Ανδρέας Καρκαβίτσας, ο Κοσμάς Πολίτης, ο Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, ο Διονυσίος Σολωμός και άλλοι, που μας γυρίζουν σε παλιές εποχές ζωντανεύοντας εικόνες από διαφορετικές καταστάσεις και δίνοντας στο βιβλίο μιαν ιδιαίτερη και πολύχρωμη ποικιλία. Οι εικονογράφοι είναι οι εξής: Ντανιέλα Σταματιάδη, Χριστίνα Νεοφωτίστου, Κατερίνα Χαδουλού, Μάρω Αλεξάνδρου, Λήδα Βαρβαρούση, Σεργκέι Πιμένοφ, Έρη Σουρούνη, Σούρος Γούσης, Ράνια Βαρβάκη, Στίβεν Γουέστ.

Α.Β.

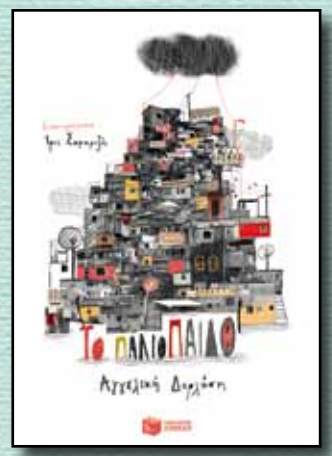

Αγγελική Δαρλάση
ΤΟ ΠΑΛΙΟΠΑΙΔΟ
Εικ.: Ίρις Σαμαρτζή
Πατάκης, Αθήνα 2014, σελ. 58

Από την πρώτη του σελίδα το βιβλίο σε παίρνει από το χέρι και σε κάνει συνοδοιπόρο του. «Φτώχεια δεν είναι η έλλειψη τροφής και στέγης. Φτώχεια είναι το να αισθάνεσαι ΚΑΝΕΝΑΣ, να στερείσαι ταυτότητας». Έτσι ξεκινά η ιστορία του παιδιού με τα σγουρά μαλλιά, που φορούσε ένα παλιό παντελόνι που του έπεφτε κοντό κι ένα γκρίζο παλτό που του έπεφτε μεγάλο. Το όνομά του είχε ξεχαστεί και το αποκαλούσαν όλοι «παλιόπαιδο», επειδή είχε κλέψει κάποτε, λόγω υπερβολικής πείνας, ένα καρβέλι. Προχωρώντας όμως την ανάγνωση και γυρίζοντας τις σελίδες, ανακαλύπτουμε ότι το «παλιόπαιδο» ήταν ένα κοινωνικά αποκλεισμένο παιδί.

Η ιστορία μάς φανερώνει ταυτόχρονα και τη λειτουργία μιας οργάνωσης –της EL SYSTEMA– που εμπνεύστηκε και υλοποίησε ο Χοσέ Αντόνιο Αμπρέου στο Καράκας της Βενεζουέλας. Το EL SYSTEMA δεν είναι απλά ένας ιδιαίτερος και πρωτότυπος δρόμος εκμάθησης της μουσικής, αλλά και όπλο ενάντια στη νεανική εγκληματικότητα. Με τη γραφή της, η συγγραφέας φανερώνει τις δυνατότητες που διαθέτει αυτό το σύστημα, που απογειώνει τη δύναμη της μουσικής και ελευθερώνει στοιχεία που υπάρχουν κρυμμένα μέσα μας. Η εικονογράφηση της Ίριδας Σαμαρτζή, όπως πάντα, εξαίρετη.

Α.Β.

Βασίλης Παπαθεοδώρου
ΤΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΕΝΟΣ ΔΕΙΛΟΥ
Καστανιώτης, Αθήνα 2014, σελ. 260

Το bullying είναι παλιό όσο και ο κόσμος. Μόνο που τότε δεν είχε όνομα. Οι θύτες ήταν τα πειραχτήρια, παιδιά ζωηρά και ατίθασα, ενώ το θύμα είχε κάποιο «κουσούρι»: ήταν χοντρός, αυτιάς, γυαλάκιας, τραυλός, χαζός. Σήμερα, όσο οι κοινωνίες εξελίσσονται τόσο αγριεύει και ο σχολικός εκφοβισμός. Βοηθά σε αυτό και η πρόοδος της τεχνολογίας με τα κινητά και τους υπολογιστές, που προσφέρουν ανωνυμία και δίνουν τη δυνατότητα στους θύτες, πολλές φορές παιδιά προβληματικά, φοβισμένα, κομπλεξικά, να χαίρονται όταν βλέπουν τον διπλανό τους να υποφέρει. Ίσως και να αισθάνονται έτσι οι ίδιοι ασφαλείς, μάγκες, δυνατοί. Ο συγγραφέας στο τελευταίο του μυθιστόρημα διαχειρίζεται με επιτυχία το θέμα του σχολικού αλλά και του ηλεκτρονικού εκφοβισμού, σκιαγραφεί με παραστατικό τρόπο τις δύσκολες καταστάσεις που βιώνουν πολλά παιδιά, περιγράφοντας ακραίες καταστάσεις και συμπεριφορές μαθητών ενός ιδιωτικού γυμνασίου. Με γλώσσα τολμηρή και γνώση της ψυχολογίας των εφήβων, μας χαρίζει ένα καλογραμμένο μυθιστόρημα που θα το απολαύσουν όχι μόνο τα παιδιά, αλλά και οι γονείς και οι εκπαιδευτικοί.

Λ.Ψ.

Μαρία Ρουσάκη
ΑΚΟΥ ΤΟ ΡΥΘΜΟ
Κέδρος, Αθήνα 2014, σελ. 128

Η 17χρονη ταλαντούχα Χριστιάννα βρίσκεται ξαφνικά στην εντατική και κανείς από τους γνωστούς και φίλους της δεν ξέρει τι έχει συμβεί. Το μυστήριο που τυλίγει αυτό το θλιβερό περιστατικό προσπαθούν να το λύσουν πέντε αφηγητές που μιλούν για κείνη, φανερώνοντας παράλληλα καθένας τα δικά του αισθήματα και τη δική του στάση απέναντί της, τη δική του άποψη για τις ανθρώπινες σχέσεις και τη ζωή που ξανοίγεται μπροστά του. Με το νεανικό αυτό μυθιστόρημα, η συγγραφέας αποδεικνύει ότι έχει την ικανότητα να ασχοληθεί επιτυχώς με σοβαρά, σύγχρονα θέματα που απασχολούν τους εφήβους της εποχής μας.

Λ.Π.-Α.

Ναννίνα Σακκά-Νικολακοπούλου
ΝΑ ΚΛΑΙΣ ΚΑΙ ΝΑ ΓΕΛΑΣ ΔΥΝΑΤΑ
Σχεδιασμός-καλλιτεχνική επιμέλεια: Διατσέντα Παρίση
Παρρησία, Αθήνα 2014, σελ. 122

Είναι γνωστή η αγάπη της συγγραφέως για τα δύο προαιώνια νησιά, την Ίμβρο και την Τένεδο, που ερήμωσαν από τους Έλληνες όταν παραδόθηκαν στην Τουρκία. Όμως η ελληνική ψυχή παρέμεινε ζωντανή κρατώντας άσβεστη την ελπίδα πως κάποτε θα επιστρέψουν εκεί περισσότεροι Έλληνες κάτοικοι. Αυτή την ελπίδα και την πίστη προσπαθεί να μεταδώσει στους αναγνώστες της η συγγραφέας με το βιβλίο της που είναι η αληθινή ιστορία του ράφτη με τις δύο πατρίδες, αλλά και η ιστορία του κάθε πρόσφυγα που άφησε πίσω του τις ρίζες του και ξεκίνησε για ένα αβέβαιο αύριο. Ο Κυριάκος με την Κυράννη, πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία,

μένουν με το γιο τους το Νίκο στην Αλεξανδρούπολη. Ο έξυπνος και ευγενικός νέος εντυπωσιάζεται από τη δουλειά των ραφτάδων, τα υπέροχα υφάσματα και τα κοστούμια, και αποφασίζει να ακολουθήσει το επάγγελμα του ράφτη. Όμως λόγοι υγείας του Νίκου αναγκάζουν την οικογένεια να μετακομίσει στην Τένεδο. Εκεί γνωρίζει τη νεαρή και όμορφη Κυβέλη, κάνουν παιδιά, προκόβουν. Τον Σεπτέμβριο του 1955 θα αρχίσουν οι ταραχές στην Τουρκία, με βανδαλισμούς και διωγμούς των Ελλήνων, που έφτασαν ως το νησί του Νίκου. Φεύγει με την οικογένειά του αφήνοντας το μαγαζί του στο γιο του Τούρκου φίλου του. Στην Αθήνα ανοίγει ραφτάδικο, οι δουλειές πάνε καλά. Ένα ταξίδι στην αλύτρωτη πατρίδα του θα ξυπνήσει μνήμες από τη νιότη του, η αλλαγή όμως του νησιού τον πονάει βαθιά. Πολλοί Τούρκοι, λιγοστοί Έλληνες. Πίσω στην Ελλάδα θα εξακολουθήσει γαλήνιος και ευτυχισμένος να ζει έντονα την κάθε στιγμή στη δύση της ζωής του. Καλογραμμένο μυθιστόρημα, με μυθολογικά και ιστορικά στοιχεία, μας δίνει την εικόνα της σημερινής ερήμωσης των νησιών από τους Έλληνες, αφού η Ελλάδα δεν απαίτησε να ισχύσουν τα δικαιώματα που έδινε η Συνθήκη της Λωζάννης. Οι όμορφες φωτογραφίες από τοπία των νησιών στολίζουν το κείμενο.

Λ.Ψ.

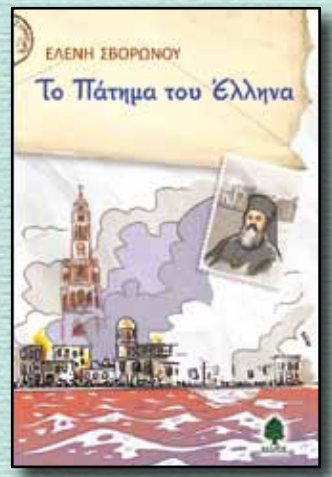

Ελένη Σβορώνου
ΤΟ ΠΑΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΑ –
ΜΝΗΜΗ ΑΓΙΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ
Κέδρος, Αθήνα 2014, σελ. 154

Βήμα-βήμα η Ελένη Σβορώνου παρακολουθεί και καταγράφει στο βιβλίο της την πορεία του Χρυσοστόμου, του αγοριού από την Τριγλία που έφτασε ψηλά, στο αξίωμα του Μητροπολίτη της Σμύρνης, στις πιο εφιαλτικές στιγμές της ελληνικής Ιστορίας, κι έγινε θρύλος. Ο Χρυσόστομος δούλεψε σκληρά, άνοιξε εκκλησίες και σχολεία, έφερε το ποίμνιό του στους κόλπους του Πατριαρχείου, υπερασπίστηκε την ελληνική γλώσσα και την παιδεία σε καιρούς δύσκολους για τους Έλληνες της Σμύρνης, Το μοναδικό του φταίξιμο, όπως γράφει ο Αμερικανός πρόξενος στη Σμύρνη, Τζορτζ Χόρτον, ήταν «ο μεγάλος του πατριωτισμός και η αμέτρητη επιθυμία του να βλέπει τη φυλή του να προοδεύει». «Οι σφαγές του ελληνικού πληθυσμού», συνεχίζει ο Χόρτον, «και το μαρτύριο του Χρυσοστόμου από τους φανατισμένους Τούρκους, με έκαναν να λέω ότι ντρέπομαι που ανήκω στην ανθρώπινη φυλή».

Α.Β.

Πάνος Τσερόλας
Ο ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΟΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ (ΚΑΙ ΕΝΑ ΤΕΡΑΤΑΚΙ)
Εικ.: Λέλα Στρούτση
Κέδρος, Αθήνα 2014, σελ. 158

Η σειρά αυτή με θέμα την προϊστορία, αφιερωμένη στη μνήμη της αξέχαστης Κίρας Σίνου που είχε πάθος γι' αυτήν, έχει σημειώσει μεγάλη επιτυχία μέσα από τους διαγωνισμούς της Γυναικείας Λογοτεχνικής Συντροφιάς. Το βιβλίο του Π. Τσερόλα μάς μεταφέρει στον συναρπαστικό κόσμο της προϊστορικής εποχής με πρωταγωνίστρια την Ιωάννα, την «ντετέκτιβ απολιθωμάτων», και τον Γκρουντ, το αγόρι που έζησε εκείνη την περίοδο και ήξερε τα μυστικά της. Ο Γκρουντ την απεικόνιζε μάλιστα με τα αυτοσχέδια σύνεργά του, κι έτσι έχουμε μια πρώτη ιδέα γι' αυτήν. Με την ξεκούραστη γραφή του ο Π. Τσερόλας –που ετοιμάζει το διδακτορικό του στο Πανεπιστήμιο Πατρών– μας δίνει το κλίμα των χρόνων αυτών καθώς και τα πρώτα διστακτικά βήματα της ανθρωπότητας, τότε που ο άνθρωπος αντιμετώπιζε άπειρους κινδύνους με μοναδικό όπλο το θάρρος του. Το βιβλίο έλαβε τον Έπαινο της Γυναικείας Λογοτεχνικής Συντροφιάς.

Α.Β.

Malala Yousafzai
ΜΕ ΛΕΝΕ ΜΑΛΑΛΑ
Πατάκης, Αθήνα 2014, σελ. 410

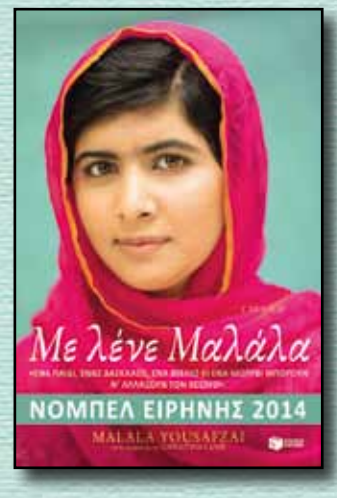

Το βιβλίο της πασίγνωστης πια Πακιστανής έφηβης Μαλάλα, που τιμήθηκε με το Βραβείο Νόμπελ Ειρήνης το 2014, δεν απευθύνεται στα παιδιά ή στους νέους, δεν συγκαταλέγεται στους καταλόγους με παιδικά/νεανικά βιβλία, απευθύνεται όμως και σε μεγάλα παιδιά και εφήβους, όχι μόνο σε ενηλίκους. Το παρουσιάζουμε λοιπόν εδώ, γιατί κάθε άνθρωπος, μικρός ή μεγάλος, πρέπει να διαβάσει αυτή τη συγκλονιστική αυτοβιογραφία του γενναίου κοριτσιού, που πυροβολήθηκε στο κεφάλι από τρομοκράτες Ταλιμπάν όταν ήταν 11 χρονών, λόγω των πεποιθήσεών του. Γλύτωσε, ανένηψε ως εκ θαύματος, και έκτοτε συνεχίζει να μάχεται για τα δικαιώματα των κοριτσιών στη μόρφωση, για την ειρήνη στον κόσμο, και για πολλά ακόμη που κατατυραννούν ορισμένες σύγχρονες κοινωνίες, παρά τις τοπικές υγιείς αντιδράσεις από νουνεχείς πολίτες. Στις σελίδες του βιβλίου της, η 16χρονη Μαλάλα περιγράφει γλαφυρά τη ζωή στη χώρα της, τις συνθήκες που επικρατούν σε περιοχές της γης όπου τα δικαιώματα του ανθρώπου –και ιδιαίτερα των γυναικών– καταπατώνται κατάφορα, καθώς και τα όσα υπέστη η ίδια και η οικογένειά της. Παράλληλα, καταγράφει τα συναισθήματά της και

τη στάση της στη ζωή, που φανερώνουν μια ώριμη προσωπικότητα, μια πραγματική πρέσβειρα της ειρήνης, αφού το άγγιγμα του βίαιου θανάτου, οι κακουχίες, ο ξεριζωμός, η προσφυγιά και η αδικία που γνώρισε τόσο νωρίς στη ζωή της δεν της άφησαν ίχνος μνησικακίας ή εκδικητικότητας. Αντίθετα, την όπλισαν με σθένος ώστε να παλέψει για τον αλληλοσεβασμό και την αλληλοκατανόηση μεταξύ λαών, θρησκειών και διαφορετικών πεποιθήσεων, με την ελπίδα ν' αλλάξει κάποτε ριζικά αυτός ο κόσμος.

Λ.Π.-Α.

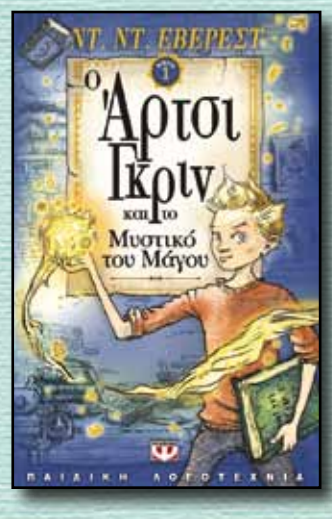

Ντ. Ντ. Έβερεστ
Ο ΑΡΤΣΙ ΓΚΡΙΝ ΚΑΙ ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΤΟΥ ΜΑΓΟΥ
Εικ.: James de la Rue
Μετ.: Αναστάσιος Αργυρίου
Ψυχογιός, Αθήνα 2015, σελ. 346

Με αυτό το βιβλίο ο συγγραφέας γεννά έναν ακόμα ήρωα της παιδικής λογοτεχνίας, καθώς πρόκειται για το πρώτο του παιδικό βιβλίο. Ο ίδιος είναι γνωστός δημοσιογράφος και συγγραφέας για μεγάλους, με εξειδίκευση στα βιβλία γνώσεων. Η υπόθεση εκτυλίσσεται μέσα σε κλίμα μαγικό, με βιβλία στα ράφια μαγεμένα, με βιβλιοθηκάριους μάγους, με ξόρκια που ζωντανεύουν και άλλα πολλά. Πρόκειται λοιπόν για μια φανταστική περιπέτεια που ξεκινά μ' ένα μυστηριώδες πακέτο που φτάνει στην πόρτα του ήρωα και θα φέρει στο φως ένα απίστευτο οικογενειακό μυστικό.

Α.Β.

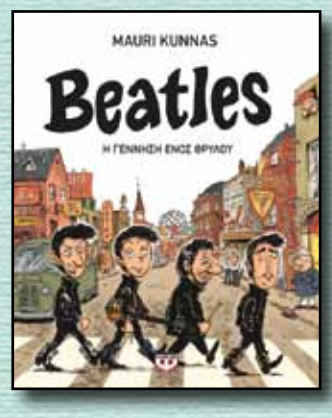

Mauri Kunnas
BEATLES – Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΕΝΟΣ ΘΡΥΛΟΥ
Μετ.: Λητώ Ανδρέου
Ψυχογιός, Αθήνα 2014, σελ. 78

Το βιβλίο ασχολείται με το ξεκίνημα, την πορεία, την εξέλιξη και την τεράστια επιτυχία του θρυλικού συγκροτήματος. Πόλη ξεκινήματος το Λίβερπουλ. Στα στούντιο του Άμπι Ρόουντ ηχογραφήθηκαν τα πρώτα σινγκλ. Η ιστορία απίστευτη αλλά αληθινή, γραμμένη με έξυπνο και σπαρταριστό τρόπο μέσα από εικόνες κόμικς. Στην αρχή ήταν ο Τζον με την μπάντα του. Ύστερα ήρθε ο Πολ, πολύ νεότερος, και έγινε μέλος της. Ακολούθησε και ο Τζορτζ, και η εκρηκτική μπάντα σάρωσε σαν φωτιά τα πάντα! Με τρόπο ευχάριστο και δροσερό μαθαίνουμε πολλά άγνωστα μυστικά του συγκροτήματος.

Α.Β.

Τ. Α. Μπάρον
ΑΤΛΑΝΤΙΔΑ – Η ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΘΡΥΛΟΥ
Μετ.: Πετρούλα Γαβριηλίδου
Ψυχογιός, Αθήνα 2015, σελ. 496

Ο Τ. Α. Μπάρον αγαπά την παιδική λογοτεχνία. Οι σειρές που υπογράφει έχουν υψηλή θέση στα ευπώλητα βιβλία. Είναι μέλος σε πολλές οργανώσεις και έχει καθιερώσει ένα βραβείο για παιδιά που επιδεικνύουν ηρωικές πράξεις στην κοινότητά τους. Το βιβλίο δεν αναφέρεται στο τέλος της Ατλαντίδος, θέμα με το οποίο έχουν καταπιαστεί οι Τόλκιν, Λ. Τολστόι, Ιούλιος Βερν, αλλά και ο Πλάτων, που περιέγραψε τον φρικτό πολιτισμό που κατέστρεψε το νησί μ' έναν όλεθρο που κράτησε μία μέρα και μία νύχτα. Η Ατλαντίδα, όπως έχει πει ο Άρθουρ Τ. Κλαρκ, θα είναι πάντα το ιδεώδες, το όνειρο της τελειότητας, ο προορισμός που θα εμπνεύσει τους ανθρώπους σε όλες τις μελλοντικές εποχές. Ο Μπάρον, λοιπόν, αναφέρεται στο πώς γεννήθηκε αυτό το θαυμάσιο νησί, εισάγοντας ως ήρωες ένα νεαρό αγόρι, τον Πρόμι, που προσπαθεί να επιβιώσει κλέβοντας πίτες, κέικ και γλυκά, και τη φίλη του Ατλάντα, σε μια φανταστική περιπέτεια γεμάτη δράση και ανατροπές.

Α.Β.

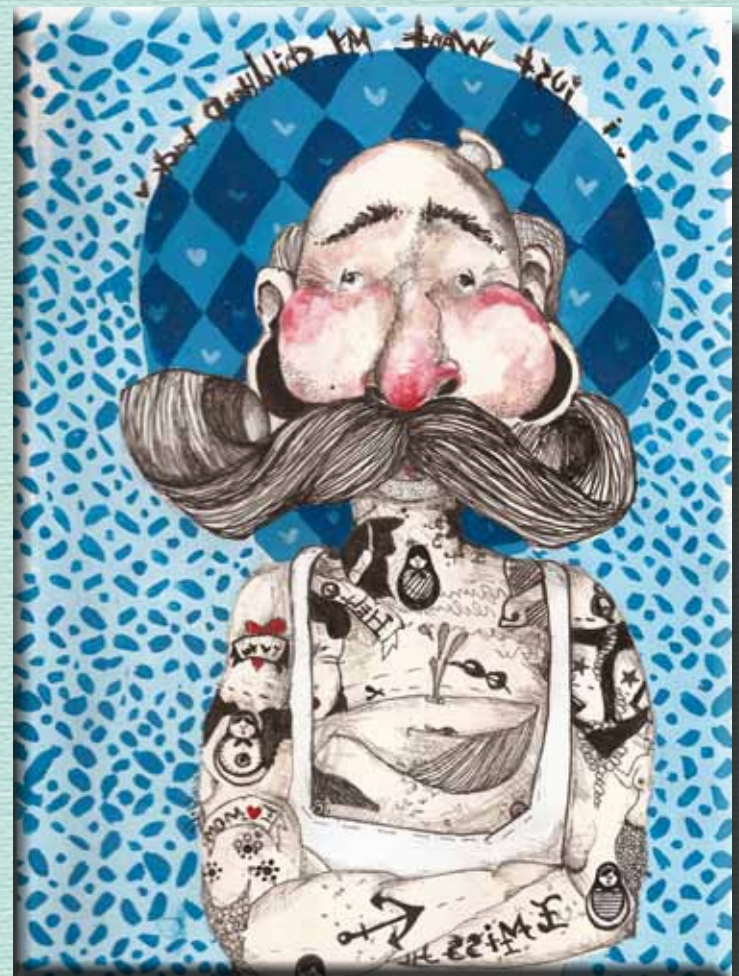

ΤΑ ΛΗΡΟΛΟΓΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΕΦΕΡΗ

Β. Δ. Αναγνωστόπουλος
Ομ. Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Ο ποιητής Γιώργος Σεφέρης (1900-1971) επέδειξε πλούσια δράση στο διπλωματικό σώμα, το οποίο υπηρέτησε για μια τριακονταπενταετία από διάφορες θέσεις, προσφέροντας σημαντικές υπηρεσίες στην πατρίδα σε καιρούς δύσκολους. Το 1926 εισήλθε στο διπλωματικό σώμα με εξετάσεις. Αρχικά εργάστηκε στο υπουργείο Εξωτερικών, το 1931 έγινε υποπρόξενος και τοποθετήθηκε στο προξενείο του Λονδίνου, το 1934 ξαναγύρισε στην Ελλάδα, το 1941 ακολούθησε την κυβέρνηση στην Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, ενώ βρέθηκε για λίγο χρονικό διάστημα και στη Νότιο Αφρική (Γιοχάνεσμπουργκ και Πρετόρια) και εν συνεχεία στο Κάιρο. Το 1945 γύρισε στην Ελλάδα ως διευθυντής του πολιτικού γραφείου του Αντιβασιλέα αρχιεπισκόπου Δαμασκηνού. Το χρονικό διάστημα 1948-1951 υπήρξε σύμβουλος της πρεσβείας στην Άγκυρα, το1951 σύμβουλος στην πρεσβεία του Λονδίνου, το 1952 πρεσβευτής στον Λίβανο και το 1957 πρεσβευτής στο Λονδίνο, όπου και εργάστηκε τα τελευταία πέντε χρόνια της διπλωματικής του καριέρας.

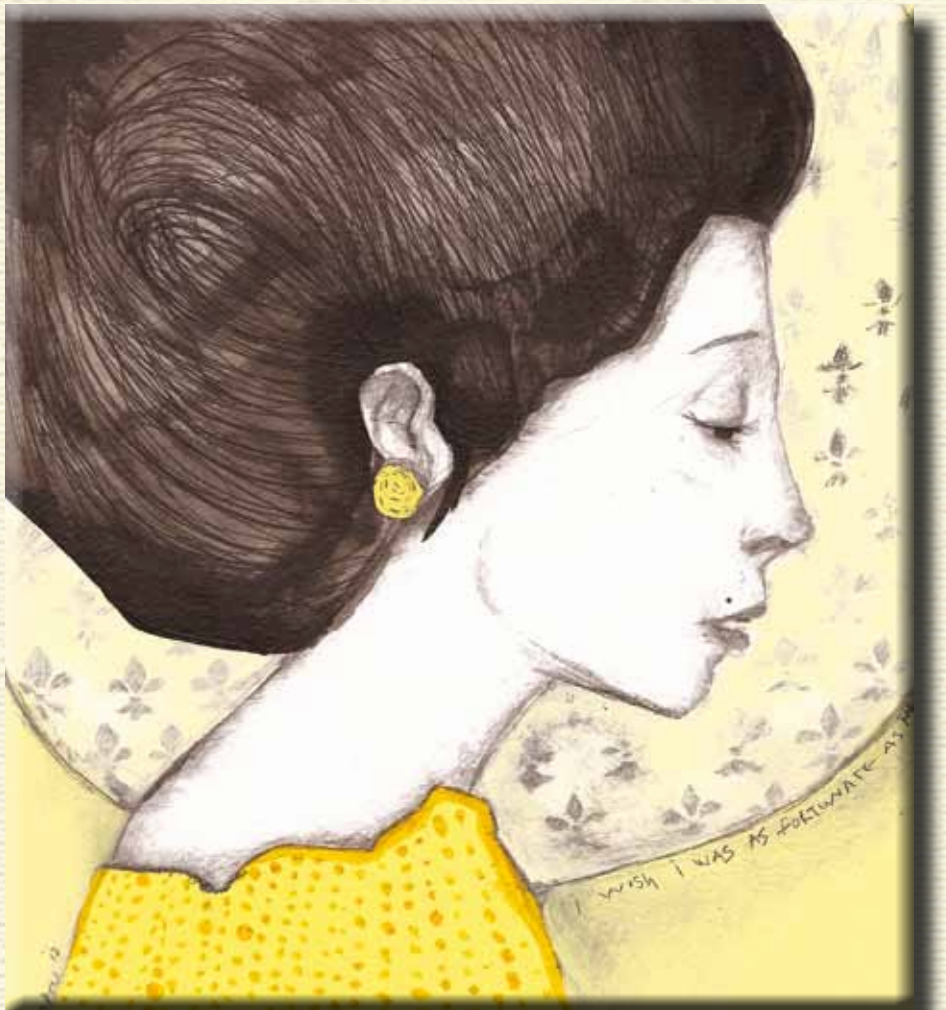

Στα Γράμματα εμφανίστηκε το 1931 με την ποιητική συλλογή *Στροφή*. Ακολούθησαν 15 ποιητικές συλλογές, μυθιστορήματα, δοκίμια και μεταφράσεις, έργο με παγκόσμια ακτινοβολία, για το οποίο τιμήθηκε με πολλά βραβεία καθώς και με το ύπατο Νόμπελ Λογοτεχνίας (1969). Μετά το θάνατό του, μεταξύ άλλων, εκδόθηκε και το παιδικό του βιβλίο με τίτλο *Ποιήματα με ζωγραφιές σε μικρά παιδιά* (Οκτώβριος 1975, εκδ. Ερμής, σε επιμέλεια Γ. Π. Σαββίδη). Το βιβλίο περιλαμβάνει: α) είκοσι λίμερικ με τις ζωγραφιές τους, β) μία όπερα-παρωδία για παιδιά με τίτλο «Ο Μερλίνος ο Μάγος», γ) δύο μεταφράσεις (ένα ποίημα του Lear και ένα μικρό απόσπασμα από την *Αλίκη στη χώρα των θαυμάτων*), δ) ένα παιδικό ποίημα για πέντε μαύρα ποντικάκια, ε) μια κάρτα με θέμα την Αρετούσα, συνοδευόμενη από ένα ποίημα, στ) μία ζωγραφιά, και η) ένα σημείωμα του επιμελητή, ο οποίος σημειώνει μεταξύ άλλων: «Ο Σεφέρης ήξερε και αγαπούσε το έργο του Lear, και είχε σκεφτεί να μεταφράσει στα ελληνικά τη λέξη *λίμερικς* λέγοντάς την *ληρολογήματα*, παίζοντας διπλά με το όνομα του Lear και το ληρολόγημα, που σημαίνει τρελλή κουβέντα».

Ο Σεφέρης φαίνεται ότι ήρθε σε επαφή με τη σουρεαλιστική ποίηση των λίμερικ όταν βρισκόταν στο Λονδίνο, όπου κυκλοφορούσαν κατά παράδοση σε δύο εκδοχές: α) τα άσεμνα για μεγάλους, και β) τα παιδικά. Είχε μελετήσει το νέο ποιητικό είδος, που εμφανίστηκε στις αρχές του 18ου αι. αλλά καθιερώθηκε κυρίως με το βιβλίο *The Book of Nonsense* (*Το βιβλίο των ανοησιών*) του Άγγλου Edward Lear (1846), είδος που απελευθερώνει τη φαντασία και τη δημιουργική έμπνευση, που συνδυάζει το λογικό με το παράλογο, το ρεαλιστικό με το υπερρεαλιστικό, το πιθανό με το απίθανο, το χιούμορ και το ρυθμό. Πρόκειται για ποιήματα παιδικά, σύντομα, παιχνιδιάρικα.

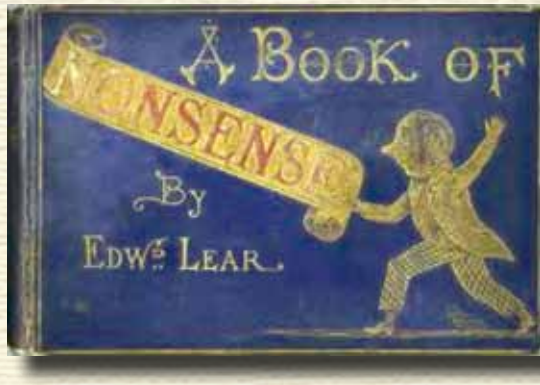

Φαίνεται λοιπόν ότι τα λίμερικ άρεσαν στον ποιητή μας για την ελευθερία της γλώσσας και τη φαντασία, αλλά και για το κωμικό και αστείο ύφος τους. Τα έβλεπε, τρόπον τινά, σαν ασκήσεις γλωσσικές και δοκιμές πραγμάτωσης ενός λεκτικού «λούνα παρκ», που είναι ανατρεπτικό και ανακουφιστικό συνάμα μέσα σ' έναν κόσμο παράλογο και καταπιεστικό. Στην Πρετόρια της Νοτίου Αφρικής έγραψε και ζωγράφισε τα περισότερα από αυτά που περιέχονται στο βιβλίο. Ιδού ένα δείγμα:

Ήταν μια κοπέλα από τη Σάμο
που έχωσε το χέρι της στην άμμο
και με τ' άλλο το χέρι
εκρατούσε ένα αστέρι
ετούτη η κοπέλα από τη Σάμο.

Τα λίμερικ ή ληρολογήματα έχουν εκπαιδευτική και παιδαγωγική αξία γιατί ανοίγουν τη δυνατότητα στη λογοπλασία, το χιούμορ και το ρυθμό, σε συνδυασμό με την εικονογράφησή τους. Ο Gianni Rodari τα θεωρεί ιδανικό είδος ποίησης για τη σχολική τάξη, αφού προσφέρονται για ακρόαση, απαγγελία και δημιουργική έκφραση. Συνολικά, η ιδέα έχει τις ρίζες της στα λαϊκά γλωσσικά παιχνίδια, τα άλογα ρυθμικά τραγουδάκια, όπως τα ταχταρίσματα ή τα λαχνίσματα. Πέρα από τον Σεφέρη, που πρώτος έφερε στην Ελλάδα το είδος αυτό της ποίησης, τέτοια ποιήματα που καλλιεργούν πολλαπλώς την ελληνική γλώσσα, όχι υποχρεωτικά σε αυστηρή στιχουργική, έδωσαν η Άλκηστις Κοντογιάννη, η Λιάνα Αρανίτου, ο Φώντας Λάδης, η Θέτη Χορτιάτη, κ.ά.

Το ληρολόγημα έχει σταθερή μορφή και ομοιοκαταληξία, ήτοι 5 στίχους ανισοσύλλαβους και με ομοιοκαταληξία *αα ββ α*, και θεματικά δομείται, όπως προτείνεται από το *Ανθολόγιο Λογοτεχνικών Κειμένων* Α΄ και Β΄ Δημοτικού, ως εξής:

1. Ήταν... (κάποιος/παρουσίαση του πρωταγωνιστή), 2. που... (κάτι του συνέβαινε ή αποκαλύπτεται η ιδιότητά του), 3. όμως... (κάτι έκανε), 4. και... (κάτι είπε), 5. ... (βρες ένα περίεργο επίθετο γι' αυτόν). Πολλοί εκπαιδευτικοί της Α΄βάθμιας εκπαίδευσης αξιοποίησαν την ευκαιρία με τους μικρούς μαθητές τους και είχαν εξαιρετικά αποτελέσματα, που μπορεί να τα βρει κανείς στο διαδίκτυο.

Ιδού ένα δείγμα από το 79ο Δημοτικό Σχολείο Θεσσαλονίκης (Άρτεμις-Πέγκυ):

Ένας γέρος από την Αφρική,
αγαπούσε τη μαγειρική.
Πήγε σ' έναν διαγωνισμό
και ξεπέρασε τη Βέφα στο λεπτό
ο ταλαντούχος γέρος από την Αφρική.

Πολλοί έχουν γράψει για τα λίμερικ εκφράζοντας διαφορετικές απόψεις για την αξία και την παιδαγωγική σημασία τους. Τέτοιοι είναι οι: Δ. Γιάκος, Χ. Σακελλαρίου, Β. Δ. Αναγνωστόπουλος, Αλ. Ακριτόπουλος, Ανδρ. Καρακίτσιος, κ.ά.

Με το σύντομο αυτό άρθρο δεν είχαμε σκοπό να αναλύσουμε ό,τι σχετίζεται με τα λίμερικ, αλλά να αναφερθούμε σε μια όχι τόσο γνωστή πτυχή του νομπελίστα ποιητή Γιώργου Σεφέρη, που παρότι βρέθηκε κατά τη διάρκεια της σταδιοδρομίας του βουτηγμένος στις εθνικές περιπέτειες, ασχολήθηκε με ένα άγνωστο στα παιδικά γράμματα ποιητικό είδος, τα ληρολογήματα, εμπλουτίζοντας έτσι την ελληνική παιδική ποίηση. Αξίζει να σημειωθεί εδώ, ότι υπάρχουν και άλλοι λογοτέχνες που υπηρέτησαν τον δημόσιο βίο με τον έναν ή τον άλλο τρόπο και παράλληλα παρέδωσαν αξιόλογο έργο που εντάσσεται στο χώρο της παιδικής λογοτεχνίας. Τέτοιοι είναι οι: Μιχαήλ Στασινόπουλος, Άγγελος Βλάχος, Ζαχαρίας Παπαντωνίου, Δημήτρης Γιάκος, Παναγιώτης Φωτέας, Βασίλης Βασιλικός, Αντώνης Σαμαράκης, κ.ά.

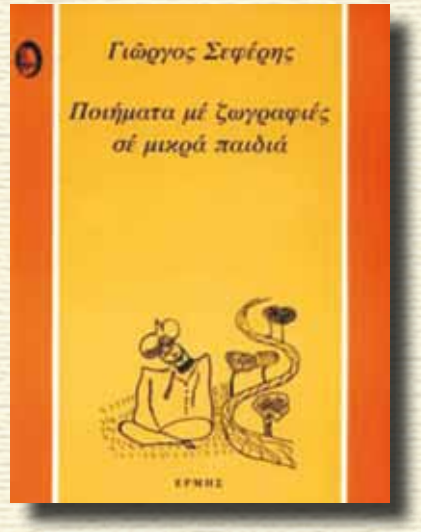

Βρυξέλλες, 5/2/2015

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΗ: ΜΙΧΑΗΛ Δ. ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ

Αγγελική Βαρελλά
Συγγραφέας

Στο πρώτο τεύχος των *Διαδρομών* (Άνοιξη 1988), ο πρώτος που έδωσε συνέντευξη στον Αντώνη Δελώνη (μέλος τότε της συντακτικής επιτροπής), ήταν ο Μιχαήλ Στασινόπουλος.

Το 1986 κυκλοφόρησε από τον εκδοτικό οίκο Ηλίας Καμπανάς ένα βιβλίο 80 σελίδων με ομιλίες που έγιναν στην Αρχαιολογική Εταιρεία (1984-1985), στη σειρά εκδηλώσεων της Εθνικής Εταιρείας Ελλήνων Λογοτεχνών, όπου ο Ευάγγελος Μόσχος και ο Θ. Ξύδης αναφέρθηκαν στην ποίηση του Μιχαήλ Στασινόπουλου.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα και στα δύο αυτά κείμενα σχετικά με την πνευματική προσωπικότητα του Μιχαήλ Στασινόπουλου είναι το ότι από νωρίς κινήθηκε ανάμεσα σε δύο πόλους, που σημάδεψαν κατά τρόπο καίριο και αποφασιστικό τη ζωή του, άλλοτε δίνοντας προτεραιότητα στον ένα και άλλοτε στον άλλο: «Από το ένα μέρος ήταν η ποίηση, που τόσο την αγάπησε από νέος και στην οποία πρόσφερε ένα κομμάτι από τον εαυτό του, και από το άλλο μέρος υπήρξε η διακονία του στην επιστήμη του δικαίου και στη δικαιοσύνη» (Ευ. Μόσχος).

Στον πόλο της ποίησης, ο Μιχαήλ Στασινόπουλος έχει γράψει τη δική του ιστορία στο χώρο της παιδικής λογοτεχνίας. Το 1920 πρωτοεμφανίστηκε στη *Διάπλαση των Παίδων* με το ποίημα «Επικίνδυνα παιχνίδια» και το ψευδώνυμο «Μεσσηνιακή Ακτή» (καθότι γεννήθηκε στην Καλαμάτα το 1903). Συνέχισε να δημοσιεύει μέχρι το 1952, καταθέτοντας είτε με το πραγματικό του όνομα είτε με ψευδώνυμο την ποίησή του στο αγαπημένο περιοδικό της εποχής εκείνης, που έγραψε τη δική του ιστορία στην παιδική λογοτεχνία. Αυτή η «κατάθεση» αποτέλεσε το ποιητικό θησαύρισμα της *Αρμονίας* (1956), μιας ποιητικής συλλογής που κινείται στη γοητευτική ατμόσφαιρα της παιδικής ζωής με αδρά ευγενικούς τόνους (Θ. Ξύδης).

Περνούν όμως τα χρόνια, και το 1968 ο Μιχαήλ Στασινόπουλος ανακηρύσσεται Ακαδημαϊκός και εν συνεχεία προσωρινός Πρόεδρος της Δημοκρατίας, από τον Δεκέμβριο του 1974 έως τον Ιούλιο του 1975.

Ωστόσο, ποτέ δεν λησμόνησε την παράλληλη αγάπη του για την παιδική ποίηση και την ποίηση γενικώς. Το 1939, τα ποιήματά του βραβεύτηκαν από το ΥΠΕΘ, μελοποιήθηκαν και εντάχθηκαν στα σχολικά βιβλία κοσμώντας τα. Το ποίημά του «Μαργαρίτα», μάλιστα, μελοποιήθηκε από τον Μίκη Θεοδωράκη.

Η ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ

Η μικρούλα η μικρή
Μαργαρίτα
να διαβάσει δε μπορεί
άλφα βήτα.

Στα ματάκια της κυλά
ένα δάκρυ,
το βιβλίο της πετά
σε μιαν άκρη.

Το ποδάρι της χτυπά
και φωνάζει,
την κοιτάζουν τα παιδιά,
κάνουν χάζι.

Να διαβάσει δεν μπορεί
άλφα βήτα.
Αχ! τι άτακτο παιδί,
Μαργαρίτα!

Όταν ο Αντώνης Δελώνης του ζήτησε, στη συνέντευξη που του πήρε, την άποψή του σχετικά με την παιδική λογοτεχνία κατά την εποχή της *Διάπλα-*

σης των Παίδων, απάντησε: «Η παιδική λογοτεχνία εκείνης της εποχής ήταν –σαν να πούμε– η μικρή αδελφή της παιδικής λογοτεχνίας της σημερινής. Είχε αγνότητα και ειλικρίνεια, είχε και το δικό της ήθος κ.λπ. [...] Σήμερα η παιδική λογοτεχνία μεγαλοφέρνει, είναι πιο σύνθετη, πιο σοβαρή...»

Στην ερώτηση ποια νομίζει ότι είναι η διαφοροποίηση ανάμεσα στην προπολεμική και μεταπολεμική παιδική λογοτεχνία, ως προς το ύφος, ως προς τη θεματική και τους στόχους, απάντησε:

«Η αληθινή παιδική λογοτεχνία είναι μία, ούτε προπολεμική ούτε μεταπολεμική. Μία και μόνη. Όταν είναι γνήσια και ειλικρινής».

Κατέληξε δε, λέγοντας: «Η παιδική λογοτεχνία είναι η πύλη εισόδου του παιδιού στη λογοτεχνία. Είναι το κρισιμότερο βήμα που κάνει το παιδί στην πνευματική του ανάπτυξη. Προσοχή, λοιπόν, άπειρη προσοχή, αυτή η πύλη εισόδου να είναι άψογη, να είναι προπάντων, το επαναλαμβάνω, αληθινή και ειλικρινής».

Παραθέτουμε κλείνοντας ένα ποίημα του Μιχαήλ Στασινόπουλου για μεγάλους, την «Απολογία». Πρόκειται, ουσιαστικά, για μια εκ βαθέων προσευχή στον Κύριο, με απλές αλλά και βαθύτατες σκέψεις που προεκτείνονται μέσα μας και μας αναταράζουν.

ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Κύριε, είπε ο Δικαστής,
σου δίνω πίσω τη Δικαιοσύνη σου,
που μου την είχες εμπιστευθεί
για να κρίνω τους ανθρώπους.

Κύριε, είπε ο Δάσκαλος,
σου δίνω πίσω τη Διδαχή σου,
που μου την είχες εμπιστευθεί
για να φτιάχνω ελεύθερους ανθρώπους.

Κύριε, είπε ο Ιερέας,
σου δίνω πίσω το Λόγο σου,
που μου τον έχεις εμπιστευθεί
για να ζητώ την ψυχή των ανθρώπων.

Κύριε, είπε ο Στρατιώτης,
σου δίνω πίσω το Ξίφος σου,
που μου το είχες εμπιστευθεί
για να πολεμώ τους εχθρούς σου.

Κύριε, είπαν κι οι τέσσερεις,
συγχώρεσέ μας
γιατί, όλοι μαζί,
τούτον τον καιρό,
σ' είχαμε προδώσει.

Η ΚΡΥΜΜΕΝΗ «ΠΑΙΔΙΚΗ ΜΑΤΙΑ» ΤΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΦΩΤΕΑ

Λότη Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου
Συγγραφέας

Όταν φύγει από τη ζωή ένα δημόσιο πρόσωπο, τα βιογραφικά σημειώματα που δημοσιεύονται συνοδεύοντας τη θλιβερή είδηση του θανάτου του συχνότατα αποσιωπούν κάποια στοιχεία ως «δευτερεύοντα» σε σχέση με τη λαμπρή παρουσία του εκλιπόντος στον δημόσιο βίο. Και όμως! Αυτές οι δήθεν μη σημαντικές πλευρές μιας προσωπικότητας δείχνουν κάποτε καλύτερα από όλα τα άλλα τι ήταν εκείνο που καθιστούσε ξεχωριστό τον άνθρωπο που χάθηκε.

Με τον Παναγιώτη Φωτέα συνέβη ακριβώς αυτό. Η είδηση του πρόωρου θανάτου του δημοσιεύτηκε σε όλα τα τότε ΜΜΕ, μαζί με ένα άλλοτε λεπτομερέστερο και άλλοτε συντομότερο βιογραφικό σημείωμα όπως αυτό:

> *«Ο Παναγιώτης Φωτέας (1939-1998) γεννήθηκε στην Καρδαμύλη της μεσσηνιακής Μάνης. Σπούδασε νομικά και πολιτικές επιστήμες στην Αθήνα, πολιτικές επιστήμες και δίκαιο στο Παρίσι. Διδάκτωρ του Παντείου Πανεπιστημίου. Το 1974 διορίστηκε νομάρχης Ροδόπης, θέση στην οποία παρέμεινε επί επτάμισι χρόνια. Διετέλεσε γενικός διευθυντής του Ινστιτούτου Κοινωνικών Ερευνών και Μελετών (1984-1985), γενικός γραμματέας του Υπουργείου Πολιτισμού (1989-1992), βουλευτής (1992). Το 1994 εξελέγη πρώτος αιρετός νομάρχης Μεσσηνίας, αξίωμα το οποίο κατείχε ως το θάνατό του το 1998, σε ηλικία 59 χρόνων».*

Σε μερικά σημειώματα εμφανίζονταν και τα δημοσιευμένα έργα του: *Ο Γκωλισμός και η 5η Γαλλική Δημοκρατία* (1974), *Οι Πομάκοι και το Βυζάντιο* (1977), *Οι Πομάκοι της Δυτικής Θράκης* (1978), *Η ελληνική απελπισία* (1980), *Τα μηνιαία* (1978), *Άρθρα μάχης – πολιτικά άρθρα* (1983), *Στα ίχνη της ελευθερίας* (1985), *Ο λόγος και ο χρόνος* (1990), *Μορφές Ελλήνων – Δοκίμια για προσωπικότητες του νέου ελληνισμού* (1991), *Το πλήθος και το πρόσωπο* (1992), *Οι εκτροπές της κουλτούρας* (1996), *Τα παντοτινά ταξίδια* (1997), *Η μυστική βοή* (διηγήματα, 1991), *Οι ραβδοσκόποι* (διηγήματα, 1993).

Τα δύο έργα που συνήθως παραλείπονταν από την εργογραφία ήταν οι δύο ποιητικές συλλογές του για παιδιά: *Σαν τα παιδιά* (Artigraf, 1995) και *Απλές φωνές* (Πατάκης, 1999). Ωστόσο, αυτές οι δύο συλλογές με τα τόσο τρυφερά ποιήματα φανέρωναν πεντακάθαρα το βάθος της ευαισθησίας του Φωτέα και την άδολη, αφοπλιστική παιδική ματιά με την οποία αντιμετώπιζε τον κόσμο, τη ματιά εκείνη που όταν αντιλαμβάνεται τον αυτοκράτορα γυμνό δεν διστάζει να το ομολογήσει, παρά το κόστος που μπορεί αυτό να συνεπιφέρει. Έδειχναν επίσης ότι διατηρεί εντός του αναλλοίωτα κάποια χαρακτηριστικά της εφηβικής ηλικίας, δηλαδή της εποχής των μεγάλων ονείρων, της ειλικρίνειας, της ελπίδας και της δίψας για το καλό και το δίκαιο, προτερήματα που του επέτρεψαν να διατηρήσει σε όλη του τη ζωή μια αστραφτερή καθαρότητα σκέψης και μια σπάνια ικανότητα να συνδυάζει άριστα το πνευματικό με το πολιτικό ήθος.

Από τα πάμπολλα «χαράγματα» που γράφτηκαν για το θάνατό του από ξεχωριστές προσωπικότητες, φίλους και πνευματικούς ανθρώπους, και δημοσιεύτηκαν στο περιοδικό *Ευθύνη* (τχ. 316 και 317, 1998), διαλέγω ενδεικτικά ένα μικρό απόσπασμα από το κείμενο της ποιήτριας και πεζογράφου Ελένης Χωρεάνθη, δημιουργού που ανήκει και στην παιδική/νεανική λογοτεχνία:

«[Ο Παναγιώτης Φωτέας] είχε συλλάβει το νόημα και την ουσία του "ενάρετου – που συνιστά τον πυρήνα της μεγάλης πολιτικής, της πολιτικής που στηρίζεται στην αρετή και στην σταθερότητα". Κι αυτό φανερώνει έναν άνθρωπο, που πέρα από κάθε συμβατικότητα οραματιζόταν κι ονειρευόταν. Έναν ακέραιο και τίμιο Έλληνα, έναν ποιητή/οραματιστή… Έφυγε ένας ακόμα από τους γενναίους της σκέψης και της αρετής. Ένας γλυκύτατος και πράος δημιουργός, ένας αισθαντικός πολιτικός».

Από την ποιητική συλλογή *Απλές φωνές* παραθέτουμε δύο μικρά ποιήματα, ενδεικτικά της ελπίδας και του θάρρους που και τον ίδιο χαρακτήριζαν και στα παιδιά ήθελε να μεταδώσει:

Η ΑΣΠΡΟΝΤΥΜΕΝΗ

Γενάρης· όλα παγωμένα
και χωρίς λαλιά,
κι όμως μιλά με τ' άνθη της
η μυγδαλιά·

και μοιάζει ολόφωτη
λευκή ελπίδα
που αντιστέκεται
στην καταιγίδα…

Ο ΦΑΡΟΣ

Τον βλέπουν τα πλοία
και παίρνουνε θάρρος

καθώς στ' ακρωτήρι
σπιθίζει ο φάρος

μόνος κι ακοίμητος
στον κρύο αγέρα.

«Προσέχτε το βράχο!
Προσέχτε την ξέρα!»

Κι όταν η φύση
θυμίζει τον Άδη,

η λάμψη του ελπίδα
στο μαύρο σκοτάδι…

Πέρα από τα ποιήματά του για παιδιά, αξίζει να σημειωθεί ότι αρκετά από τα διηγήματα/αφηγήματά του, που περιλαμβάνονται στα βιβλία *Η μυστική βοή* και *Οι ραβδοσκόποι,* θα είχαν πολλά να προσφέρουν σε αναγνώστες νεανικής ηλικίας. Η απαράμιλλη γλώσσα του, η ποιητική του γραφή και η τρυφερή του ματιά ανιχνεύονται και σ' αυτά τα κείμενα.

Κλείνοντας αυτή τη σύντομη αναφορά στη συμβολή του Παναγιώτη Φωτέα στην παιδική/νεανική λογοτεχνία, ας μας επιτραπεί να διατυπώσουμε μια σκέψη τολμηρή, έχοντας κατά νου περιπτώσεις όπως η δική του: Ίσως στο μέλλον, σε καιρούς που πολλές έννοιες θα έχουν ξεκαθαρίσει απολύτως και η κρίση των ανθρώπων θα έχει οξυνθεί σε υπέρτατο βαθμό, ένα από τα ισχυρά κριτήρια για την καταλληλότητα όσων επιχειρούν να ασχοληθούν με τον δημόσιο βίο θα είναι και η ικανότητα επικοινωνίας τους με τις μικρές ηλικίες μέσω της λογοτεχνίας. Με άλλα λόγια, το χάρισμα να βλέπουν με φρέσκια, καθαρή και ανυπόκριτη παιδική ματιά τον κόσμο.

ΓΙΑΝΟΥΣ ΚΟΡΤΖΑΚ: ΕΝΑΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

Αγγελική Βαρελλά
Συγγραφέας

«Αποφάσισα να μην κάνω δική μου οικογένεια…
Υιοθέτησα την ιδέα να εξυπηρετήσω τα παιδιά και ό,τι τα αφορά».

Όταν τελείωσε ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος κι ο πολωνικός λαός προσπάθησε ν' ανασυνταχθεί μέσα από τα ερείπιά του, στο κάλεσμα προσκλητηρίου δεν παρουσιάστηκε μια ξεχωριστή μορφή της πνευματικής ζωής του τόπου. Μέσα στη δίνη του πολέμου, οι Πολωνοί είχαν χάσει τον Γιάνους Κόρτζακ, τον άνθρωπο που λάτρεψε τα παιδιά, που εργάστηκε μόνο γι' αυτά, που έμεινε πιστός σ' αυτά μέχρι την τελευταία ώρα της ζωής.

Έχοντας στην προστασία του 200 ορφανά εβραιόπουλα στο γκέτο της Βαρσοβίας, μετά από διαταγή των Γερμανών, στις 4 Αυγούστου του 1942, ανέβηκε μαζί τους στο βαγόνι του τρένου κι έδεσε τη μοίρα του με τη δική τους μοίρα, ενώ θα μπορούσε να σωθεί ακόμα και την ύστατη στιγμή. Μαζί τους, βρήκε το θάνατο στους θαλάμους αερίων της Τρεμπλίνκα, ενός στρατοπέδου «αμέσου εκτελέσεως».

Οι Πολωνοί, εκτιμώντας το έργο της ζωής του και την κορυφαία στιγμή του θανάτου του, τον έχουν κατατάξει στους «πρωτοπόρους» που χαράζουν και φωτίζουν με το έργο τους την πορεία των μελλοντικών γενεών. Από τον ατέλειωτο κατάλογο της βιβλιογραφίας που τον αφορά, ελάχιστα και μόνο στοιχεία αρκούν για να σκιαγραφήσουν ένα άτομο προικισμένο έξω από τα συνηθισμένα όρια. Το κύριο χαρακτηριστικό της προσωπικότητάς του ήταν η ενεργητική και καθόλα επιτυχημένη συμμετοχή του σε πολλούς πνευματικούς τομείς. Εκλεκτός παιδίατρος, με κοινωνική προέκταση στο επάγγελμά του, προοδευτικός παιδαγωγός, φορέας καινούργιου ανέμου στις παιδαγωγικές ιδέες της εποχής του, συγγραφέας με πηγαίο λογοτεχνικό τάλαντο, ακούραστος δημοσιογράφος, γιατρός-συμβουλάτορας για τους εφήβους που του εμπιστεύονταν ανώνυμα τα προβλήματά τους, ενεργό κοινωνικά άτομο με καίριο στόχο την καλυτέρευση της ζωής των παιδιών.

* Στις σελίδες αυτές επαναδημοσιεύονται κείμενα με διαχρονική αξία, που είχαν παρουσιαστεί στις *Διαδρομές* κατά τα πρώτα δεκαπέντε χρόνια της κυκλοφορίας τους. Το άρθρο αυτό δημοσιεύτηκε στο πρώτο τεύχος του περιοδικού (Άνοιξη 1986).

Ο Κόρτζακ παιδίατρος

Το πραγματικό όνομα του Janusz Korczak ήταν Henryk Goldsmit. Το «Janusz Korczak» είναι το ψευδώνυμο που χρησιμοποίησε σ' έναν λογοτεχνικό διαγωνισμό και το διατήρησε σ' όλη του τη ζωή. Γεννήθηκε στη Βαρσοβία το 1878, από γονείς Πολωνοεβραίους, σπούδασε παιδίατρος και εργάστηκε σε νοσοκομείο για παιδιά από το 1903 μέχρι το 1912.

Γιατρός όλων των κοινωνικών τάξεων, εξασκούσε την ιατρική πολύ γενναιόδωρα για τα δεδομένα της εποχής εκείνης. Η πρακτική του εμπειρία στα χρόνια της υπηρεσίας του στο νοσοκομείο έγινε αφορμή να γράψει εκατοντάδες άρθρα και να καυτηριάσει την έλλειψη υγιεινής περίθαλψης, την αγωνία των φτωχών άρρωστων παιδιών και την αδυναμία του γιατρού ν' αντιμετωπίσει τα κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα.

Στο άρθρο του «Περίοδος ωριμότητας», ο Κόρτζακ πρότεινε –μισό αιώνα προτού εμφανιστεί στο προσκήνιο της επιστήμης η ιατροπαιδαγωγική– την ανάγκη της συνεργασίας γιατρών και παιδαγωγών, για να γίνουν καλύτερα κατανοητά τα πολλαπλά προβλήματα που παρουσιάζει ένα παιδί στα διάφορα στάδια της ανάπτυξής του.

Η αγάπη του για τα παιδιά συμπορευόταν με την αγάπη για την έρευνα και την επιστήμη. Εκατοντάδες εξετάσεις, στατιστικά διαγράμματα για το βάρος,

το ύψος των παιδιών, εξαντλητικές κλινικές παρατηρήσεις μέρα και νύχτα τον βοηθούσαν, παράλληλα με την καθημερινή προσωπική επαφή και διερεύνηση του χαρακτήρα των παιδιών, να τα κατανοήσει καλύτερα.

Στο σύγγραμμά του *Πώς ν' αγαπάς ένα παιδί* γράφει: «Είμαι ευγνώμων στην ιατρική για τις μεθόδους της και την πειθαρχία της επιστημονικής σκέψης. Κανένα σύμπτωμα δεν είναι χωρίς σημασία… Χάρη στην ιατρική έμαθα να συνδυάζω με υπομονή τις διασκορπισμένες λεπτομέρειες και να τις κατατάσσω σ' έναν λογικό πίνακα, τον πίνακα της διαγνωστικής».

Με όπλα την άψογη επιστημονική του κατάρτιση και την υπερευαισθησία του στα θέματα των παιδιών, αποφάσισε να εγκαταλείψει το νοσοκομείο, το 1912, και να αναλάβει την ευθύνη δύο ορφανοτροφείων στη Βαρσοβία, μεταπηδώντας από την ιατρική στον τομέα της παιδαγωγικής, χωρίς να πάψει ποτέ να παρακολουθεί ως γιατρός τα παιδιά για τα οποία ήταν υπεύθυνος στα ορφανοτροφεία και στις παιδικές κατασκηνώσεις.

Ο Κόρτζακ παιδαγωγός

Αυτή η «μεταπήδηση» δεν ήταν τίποτε άλλο παρά το αναπόφευκτο αποτέλεσμα των εμπειριών του Κόρτζακ. Ήταν η φωνή της καρδιάς του, μια εσωτερική παρόρμηση να υλοποιήσει τον κόσμο που ονειρευόταν για τα παιδιά, να τον δει βιωμένο από τα παιδιά, βασισμένον στις ιατρικές και παιδαγωγικές του ιδέες.

Ο Bruno Bettelheim γράφει για τον Κόρτζακ: «*Περισσότερο ακόμη κι από την απόλυτη αγάπη για τα παιδιά, ο βαθύς σεβασμός γι' αυτά χαρακτηρίζει την προσωπικότητα του Κόρτζακ και τον κατατάσσει στους μεγαλύτερους παιδαγωγούς όλων των αιώνων. Σε κάθε γραμμή του έργου του υπογραμμίζει την ανάγκη να δούμε την παιδική ηλικία όχι σαν μια περίοδο ανάπτυξης που καταλήγει στην ενηλικίωση, αλλά σαν ένα απόλυτα ενδιαφέρον στάδιο της ζωής απ' όλες του τις απόψεις, όπως ακριβώς και η ωριμότητα*».

Δεν του άρεσε καθόλου να του λένε ότι θυσιάζεται για τα παιδιά. «*Όποιος λέει ότι θυσιάζεται για κάποιον είναι ψεύτης και υποκριτής. Εγώ αγαπώ τα παιδιά. Δεν θυσιάζομαι γι' αυτά, δεν το κάνω για κείνα, αλλά για μένα. Μου είναι απαραίτητο και αναγκαίο*».

Τις τελευταίες μέρες της ζωής του έγραφε στην εφημερίδα τού γκέτο: «*Τα παιδιά και οι έφηβοι αποτελούν το ένα τρίτο της ανθρωπότητας. Η παιδική ηλικία αποτελεί το ένα τρίτο της ζωής. Οφείλουμε λοιπόν να δώσουμε στα παιδιά το ένα τρίτο από τα πλούτη της γης και όλα τους τα δικαιώματα. Όχι μόνο το περίσσεμα της εύνοιάς μας*».

Από πολλούς ο Κόρτζακ θεωρείται ουτοπιστής, όταν προτείνει να ξαναπλαστεί ο κόσμος, να γίνει καλύτερος για τα παιδιά, ώστε τα δικαιώματά τους να βρίσκουν αντίκρισμα και οι ενήλικες –κυρίαρχοι του κόσμου– να παίρνουν «στα σοβαρά» τον πληθυσμό των μικρών.

Ο Κόρτζακ διαπίστωνε συνεχώς με λύπη ότι η εκπαίδευση της εποχής του δεν ήταν σύμφωνη με τις πολλαπλές ανάγκες των παιδιών και πρότεινε ένα καινούργιο μοντέλο σχολείου, επαναστατικό, που θα ήταν απόρροια μιας επανάστασης ακόμα και των γονιών ύστερα από ειδική εκπαίδευση. Παιδική δημοκρατία, δικαστήριο από παιδιά, ήταν πρωτότυπες μορφές οργάνωσης μέσα στα ορφανοτροφεία που διεύθυνε. Το δικαστήριο των παιδιών δίκαζε τα διάφορα αδικήματα αλλά και τις καλές πράξεις και λειτουργούσε σύμφωνα μ' έναν πολύ ειδικό κώδικα, γεμάτον χιούμορ, φινέτσα και καλοσύνη. Οι τιμωρίες ήταν καθαρά συμβολικές. Πέντε φορές τιμωρήθηκε από τα παιδιά και ο ίδιος ο Κόρτζακ.

Ταυτόχρονα, λειτουργούσαν στα ορφανοτροφεία οι εφημερίδες ενημέρωσης, που διευθύνονταν από αγόρια και κορίτσια, χωρίς διακρίσεις, και από έναν ενήλικο, που τροφοδοτούσε τα παιδιά με την απαραίτητη πείρα του.

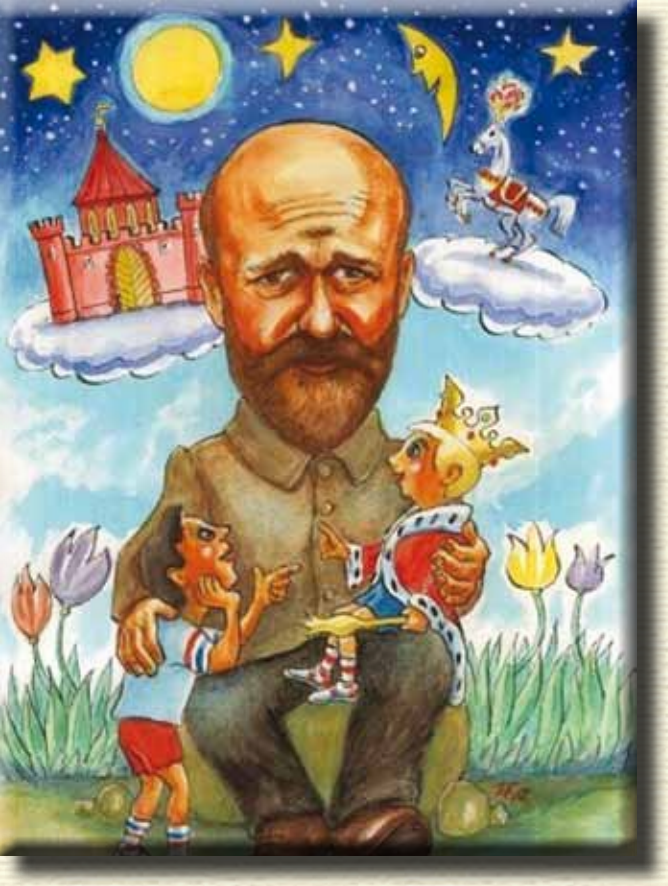

Η διακήρυξη της προστασίας του παιδιού έγινε από τον Κόρτζακ σε μια κοινωνία που παραχωρούσε την προστασία της μόνο μέσα από την παραδοσιακή φιλευσπλαχνία. Ο Κόρτζακ έκοψε οριστικά αυτή τη σχέση.

Οι παιδαγωγικές του απόψεις είναι αντικείμενο συνεχούς έρευνας και μελέτης στην Πολωνία, αλλά και στον κόσμο ολόκληρο. Άρθρα, μελέτες, δοκίμια και μονογραφίες έρχονται να προστεθούν σ' έναν ήδη μακρύ κατάλογο βιβλιογραφίας. Ποιες από τις ιδέες του έχουν εφαρμογή και σήμερα; Πόσο προχώρησε την παιδαγωγική επιστήμη; Πόσο επηρέασε τις απόψεις των μεγάλων για την παιδική ηλικία; Τι ωφελήθηκαν τα παιδιά από τους οραματισμούς του; Ερωτήσεις και απαντήσεις που δημιουργούν ένα μεγάλο κεφάλαιο στην παγκόσμια ιστορία της παιδαγωγικής.

Ο Κόρτζακ λογοτέχνης

Ένας ακόμα τομέας δραστηριότητας του Κόρτζακ, όπου διέπρεπε ιδιαίτερα, ήταν η συγγραφή βιβλίων για μεγάλους και για μικρούς. Τα βιβλία του για τα παιδιά είναι, θα λέγαμε, «διπλής κατευθύνσεως». Διαβάζονται και από τους μεν και από τους δε. Τα παιδιά διαβλέπουν μέσα σ' αυτά την ομορφιά των ονείρων τους αλλά και την κατεύθυνση για την πραγμάτωσή τους – οι ενήλικοι διαπιστώνουν τη συμπεριφορά τους μέσα από την κριτική των παιδιών.

Τα βιβλία για παιδιά του Κόρτζακ έχουν σκοπό να εμφυσήσουν στο μυαλό και στην καρδιά των μικρών αναγνωστών παντοτινές, ανθρώπινες αξίες, χωρίς να αποσιωπούν την αλήθεια. Στο σύγγραμμά του *Πώς ν' αγαπάς ένα παιδί* γράφει: *«Έχουμε την ψευδαίσθηση ότι το παιδί ευχαριστιέται με μια αγγελική ιδεολογία, όπου όλα είναι απλά και λογικά και ότι μπορούμε να κρύψουμε από τα μάτια τους την άγνοια, την αδυναμία, τις συγκρούσεις, τις αποτυχίες και την ήττα μας, την απουσία της ευτυχίας. Αυτό είναι λάθος».*

Έγραφε κυρίως για παιδιά από 8 έως 14 ετών κείμενα που «φιλοσοφούσαν» πάνω στη ζωή. Τα βιβλία του είναι εύληπτα, κατανοητά από τα παιδιά, αλλά δεν είναι «εύκολα» βιβλία. Καθένα τους περιέχει μια ηθική κατεύθυνση και δείχνει στους αναγνώστες το δρόμο που θα τους οδηγήσει σ' έναν καλύτερο κόσμο *«που βέβαια τώρα δεν υπάρχει, μα που θα υπάρξει –δε γίνεται διαφορετικά– μια μέρα»*. Όλοι του οι ήρωες έχουν μια δύσκολη ζωή, αλλά ενδιαφέρουσα και πλούσια σε στόχους.

Αναφέρουμε μερικά: *Φήμη* (1913), *Το ταξίδι του μικρού Τζακ* (1924), *Ο Βασιλιάς Ματίας Α΄* (θεατρικό, 1923) και *Ο βασιλιάς Ματίας σ' ένα έρημο νησί* (θεατρικό, 1923), *Ο μάγος Γκαετάν* (1935), *Το προικισμένο αγόρι* (αφορά τον Λουί Παστέρ, 1938), *Οι άνθρωποι είναι καλοί* (1938), *Οι τρεις αποστολές του Χέρζεκ* (1939), και άλλα.

Εκτός από την πένα του, ο Κόρτζακ κέρδισε τις καρδιές των εφήβων και με τη λαλιά του. Στις «Μικρές κουβεντούλες» από το ραδιόφωνο απευθυνόταν κάθε βδομάδα στους νέους μιλώντας τους σε μια γλώσσα απλή και υποβλητική, με απόλυτο σεβασμό στην εμπιστοσύνη που του έδειχναν. Η ακροαματικότητα και η δημοτικότητα αυτών των εκπομπών τού πρόσθεσαν στο ένα παρατσούκλι (Γιάνους Κόρτζακ) κι ένα δεύτερο: τον βάφτισαν «γερο-γιατρό».

Η επίδραση του Κόρτζακ

Οι αρχές, οι ιδέες, η στάση στη ζωή και στο θάνατο του Κόρτζακ επηρέασαν πολύ βαθιά τους Πολωνούς. Σαράντα χρόνια μετά το θάνατό του κυκλοφορεί ακόμα ζωντανός στην πολιτιστική ζωή του τόπου. Συνέδρια, σεμινάρια, διαλέξεις, συζητήσεις, υποτροφίες, βραβεία σε παιδικά βιβλία, διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις διαδίδουν τα ανθρωπιστικά του μηνύματα σ' όλο τον κόσμο. Από την Ιαπωνία μέχρι τη Ρωσία κι από την Αμερική μέχρι τη Λαπωνία δημιουργούνται ομάδες Φίλων του Κόρτζακ.

Στο Λομιάνκι, σε μια τοποθεσία 15 χιλιόμετρα έξω από τη Βαρσοβία, σ' ένα μαίανδρο του Βιστούλα, που τόσο αγαπούσε, πρόκειται να κτιστεί ένα μοναδικό μνημείο: Μια ολόκληρη πολιτεία με τ' όνομά του για παιδιά και νέους, που θα περιλαμβάνει πρότυπα σχολεία, σχολεία γονιών, βιβλιοθήκες, τεχνικά και καλλιτεχνικά εργαστήρια, γυμναστήρια και οικογενειακές εστίες τύπου SOS για τα ορφανά κι εγκαταλειμμένα παιδιά.

Είναι ίσως η μοναδική τιμή που θα χαιρόταν μέσα στην ταπεινοφροσύνη του, γιατί δεν έπαυε να διακηρύττει ότι: *«Η πιο μεγάλη ευτυχία είναι να ζεις, να εργάζεσαι και ν' αγωνίζεσαι, για να γίνει ο κόσμος καλύτερος για τα παιδιά».*

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Janusz Korczak, της Alicza Sziazakowa.
Janusz Korczak, του Marek Jaworski.
Janusz Korczak et les Droits des Engants, των Halina Semenowicz και Annie Prevost.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΟΥΛΟΣ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ

Ο Κώστας Πούλος γεννήθηκε στον Ελικώνα της Βοιωτίας. Σπούδασε φιλολογία στα πανεπιστήμια Αθηνών, Βίρτσμπουργκ και Μονάχου. Έγραψε, μετέφρασε και διασκεύασε πλήθος βιβλίων για μεγάλους και (κυρίως) για παιδιά. Ενδεικτικοί τίτλοι: *Σχεδόν θάλασσες* (Το Ροδακιό), *Μισό σοκολατάκι είναι σαν ένα ψέμα*, *Ένα παγωτό διαρκεί λίγο*, *Ο ήλιος στον κήπο* (Παπαδόπουλος), κ.ά. Η σειρά «Τα Ελληνικά» περιλαμβάνει κλασικά κείμενα της ελληνικής λογοτεχνίας από τον Όμηρο ως τις μέρες μας, διασκευασμένα για παιδιά (βλ. αναλυτική εργογραφία).

ΕΡΓΟΓΡΑΦΙΑ

- (2015) *Παππού;*, Μεταίχμιο
- (2012) *Σιγά τα αυγά!*, Μεταίχμιο
- (2011) *Ο ζωγράφος Θεόφιλος*, Παπαδόπουλος
- (2008) *Μαρία Κάλλας*, εφημερίδα *Ελεύθερος Τύπος*
- (2006) *Ένα, δύο, τρία*, Παπαδόπουλος
- (2006) *Ο Νίκος και ο λύκος*, Παπαδόπουλος
- (2006) *Σεχραζάτ*, Παπαδόπουλος
- (2004) *Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης*, Παπαδόπουλος
- (2004) *Μαρία Κάλλας*, Παπαδόπουλος
- (2004) *Ο ήλιος στον κήπο*, Παπαδόπουλος
- (2003) *Ο ζωγράφος Θεόφιλος*, Παπαδόπουλος
- (2003) *Ο Σπύρος Λούης και οι πρώτοι Ολυμπιακοί Αγώνες*, Παπαδόπουλος
- (2002) *Ένα παγωτό διαρκεί λίγο*, Παπαδόπουλος
- (2002) *Μισό σοκολατάκι είναι σαν ένα ψέμα*, Παπαδόπουλος
- (2000) *Σχεδόν θάλασσες*, Το Ροδακιό

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΕΡΓΑ

- (2011) *Αφηγήσεις που δεν τελειώνουν ποτέ*, Παπαδόπουλος

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ

- (2009) Αίσωπος, *Μύθοι του Αισώπου*, Παπαδόπουλος
- (2008) Henry, O., *Το τελευταίο φύλλο*, Παπαδόπουλος
- (2007) Andersen, Hans Christian, *Παραμύθια*, Παπαδόπουλος
- (2007) Andersen, H. Chr., *Το αηδόνι του αυτοκράτορα*, Παπαδόπουλος
- (2006) Durr, Gisela, *6 μικρά χριστουγεννιάτικα αγγελάκια*, Παπαδόπουλος
- (2006) Andersen, H. Chr., *Ιστορίες από τον Άντερσεν*, Παπαδόπουλος
- (2006) Bourguignon, Laurence, *Ο μάγος λύκος*, Παπαδόπουλος
- (2006) Prokofiev, Sergei S., *Ο Πέτρος και ο λύκος*, Παπαδόπουλος
- (2006) Price, Moe, *Οι τάρανδοι των Χριστουγέννων*, Παπαδόπουλος
- (2006) *Παραμύθια από τον Αίσωπο μέχρι σήμερα*, Παπαδόπουλος
- (2006) Robertson, Mark P., *Το αυγό*, Παπαδόπουλος
- (2005) Andersen, H. Chr., *Αγαπημένα παραμύθια του Άντερσεν*, Παπαδόπουλος
- (2005) Scamell, Ragnhild, *Άουτς!*, Παπαδόπουλος
- (2005) Bodkin, Odds, *Γιουκίκο, η γυναίκα πουλί*, Παπαδόπουλος
- (2005) Dickens, Ch., *Χριστουγεννιάτικη ιστορία*, Παπαδόπουλος
- (2003) Goethe, Johann Wolfgang von, *Ο μαθητευόμενος μάγος*, Παπαδόπουλος
- (2003) Steiner, Joan, *Τι σου θυμίζει;*, Παπαδόπουλος
- (2002) Λουκιανός ο Σαμοσατεύς, *Ταξίδι στο φεγγάρι*, Παπαδόπουλος
- (2002) Pirandello, Luigi, *Το πιθάρι*, Παπαδόπουλος
- (2001) Giono, Jean, *Ο άνθρωπος που φύτευε δέντρα*, Παπαδόπουλος

- (2000) Andersen, Hans Christian, *Η Τσοσδούλα*, Παπαδόπουλος
- (2000) Ανδρεόπουλος, Μιχαήλ, *Το βιβλίο των εφτά σοφών*, Λιβάνης
- (1999) Lawrence, David Herbert, *Ο εραστής της λαίδης Τσάτερλι*, Παπαδόπουλος
- (1999) Moost, Nele, *Όλα δικά μου*, Παπαδόπουλος
- (1998) Turgenev, Ivan Sergeevic, *Αχ, κυνηγέ... κυνηγέ!*, Παπαδόπουλος
- (1998) *Σεβάχ ο Θαλασσινός*, Παπαδόπουλος
- (1996) *Πρόδρομος, Θεόδωρος, Ροδάνθη και Δοσικλής*, Λιβάνης
- (1996) *Μακρεμβολίτης, Ευστάθιος, Υσμίνη και Υσμινίας*, Λιβάνης

ΛΟΙΠΟΙ ΤΙΤΛΟΙ

- (2012) *Διγενής Ακρίτας*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2012) Παπαδιαμάντης, Αλέξανδρος, *Εξοχική Λαμπρή*, Παπαδόπουλος [επιμέλεια]
- (2011) Παπαδιαμάντης, Αλέξανδρος, *Γουτού Γουπατού*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2011) Καρκαβίτσας, Ανδρέας, *Η θάλασσα*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2011) Ροΐδης, Εμμανουήλ Δ., *Η Μηλιά*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2011) Παπαδιαμάντης, Αλέξανδρος, *Η Σταχομαζώχτρα*, Εκδόσεις Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2011) Παπαδιαμάντης, Αλέξανδρος, *Ο Πανταρώτας*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2011) Παπαδιαμάντης, Αλέξανδρος, *Της Κοκκώνας το σπίτι*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2011) Βιζυηνός, Γεώργιος Μ., *Το μόνο ταξίδι της ζωής του*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2009) Twain, Mark, *Οι περιπέτειες του Τομ Σόγερ*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2009) Dumas, Alexandre, *Οι τρεις σωματοφύλακες*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2009) *Σεβάχ ο Θαλασσινός*, Ελευθεροτυπία [διασκευή]
- (2009) Stevenson, Robert Louis, *Το νησί των θησαυρών*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2006) *Σεβάχ ο Θαλασσινός*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2005) Παπαδιαμάντης, Αλέξανδρος, *Ελληνικά διηγήματα*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2005) Καρκαβίτσας, Ανδρέας, *Ελληνικά διηγήματα*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2004) Παπαδιαμάντης, Αλέξανδρος, *Γουτού Γουπατού*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2004) Κορνάρος, Βιτσέντζος, *Ερωτόκριτος*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2004) Καρκαβίτσας, Ανδρέας, *Η γοργόνα*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2004) Βιζυηνός, Γεώργιος Μ., *Ο Τρομάρας*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2004) Παπαδιαμάντης, Αλέξανδρος, *Το σπιτάκι στο λιβάδι*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2003) Παπαδιαμάντης, Αλέξανδρος, *Διηγήματα*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2003) Όμηρος, *Οδύσσεια*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2003) Καρκαβίτσας, Ανδρέας, *Τα Ελληνικά*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2003) Εφταλιώτης, Αργύρης, *Τα Ελληνικά*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2003) Καρκαβίτσας, Ανδρέας, *Τα ξωτικά της θάλασσας*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2003) Παπαδιαμάντης, Αλέξανδρος, *Της Κοκκώνας το σπίτι*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2003) Παπαδιαμάντης, Αλέξανδρος, *Χριστουγεννιάτικα διηγήματα για παιδιά*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2002) Παπαδιαμάντης, Αλέξανδρος, *Άνθος του γιαλού*, Παπαδόπουλος [διασκευή]

- (2002) Όμηρος, *Βατραχοποντικοπόλεμος*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2002) Παπαδιαμάντης, Αλέξανδρος, *Στο Χριστό στο Κάστρο*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2002) Μακρυγιάννης, Ιωάννης, *Τα απομνημονεύματα του Μακρυγιάννη*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2002) Βιζυηνός, Γεώργιος Μ., *Τα Ελληνικά*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2001) Εφταλιώτης, Αργύρης, *Η Αγγέλικα*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2001) Παπαδιαμάντης, Αλέξανδρος, *Η Σταχομαζώχτρα*, Παπαδόπουλος [διασκευή]

- (2001) Παπαδιαμάντης, Αλέξανδρος, *Ο Πανταρώτας*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2001) Κονδυλάκης, Ιωάννης Δ., *Ο Πατούχας*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2001) Ηρόδοτος, *Το δαχτυλίδι του Πολυκράτη*, Παπαδόπουλος [διασκευή]

- (2000) *Διγενής Ακρίτας*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2000) Παπαδιαμάντης, Αλέξανδρος, *Εξοχική Λαμπρή*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2000) Κορνάρος, Βιτσέντζος, *Ερωτόκριτος*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2000) Καρκαβίτσας, Ανδρέας, *Η θάλασσα*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2000) Ροΐδης, Εμμανουήλ Δ., *Η Μηλιά*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2000) Εφταλιώτης, Αργύρης, *Η Στραβοκώσταινα*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2000) Καρκαβίτσας, Ανδρέας, *Ο Κουτσοφλέβαρος*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2000) Καρκαβίτσας, Ανδρέας, *Το γιούσουρι*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2000) Εφταλιώτης, Αργύρης, *Το λαγούμι*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (2000) Βιζυηνός, Γεώργιος Μ., *Το μικρό ραφτόπουλο*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (1999) Παπαδιαμάντης, Αλέξανδρος, *Γουτού Γουπατού*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (1999) Καρκαβίτσας, Ανδρέας, *Η γοργόνα*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (1999) Βιζυηνός, Γεώργιος Μ., *Ο Τρομάρας*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (1999) Στόκτον, Φρανκ Ρ., *Το αίνιγμα της βασιλοπούλας*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (1999) Andersen, Hans Christian, *Το κοριτσάκι με τα σπίρτα*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (1999) Βιζυηνός, Γεώργιος Μ., *Το μόνο ταξίδι της ζωής του*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (1998) Dostojevskij, Fedor Michajlovic, *Ένας τίμιος κλέφτης*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (1998) Παπαδιαμάντης, Αλέξανδρος, *Τα Χριστούγεννα του τεμπέλη*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (1998) Lenz, Siegfried, *Το τρένο που δε χαιρετούσε*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (1997) Χόθορν, Ν., *Ο φτερούλης*, Παπαδόπουλος [διασκευή]
- (1997) Henry, O., *Τα δώρα των μάγων*, Παπαδόπουλος [διασκευή]

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Αγγελική Βαρελά: Από τις εκδόσεις Μεταίχμιο κυκλοφορεί το καινούργιο σας βιβλίο. Θέμα του είναι η απώλεια του παππού. Πείτε μας την άποψή σας σχετικά με τον επαγωγικό τρόπο με τον οποίο οφείλει να διαχειρίζεται ένας συγγραφέας το δύσκολο αυτό θέμα.

Κώστας Πούλος: Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η μόνη απόλυτη βεβαιότητα που δικαιούμαστε να έχουμε για τη ζωή δεν είναι άλλη από το θάνατο. Η ζωή είναι γεμάτη αβεβαιότητες. Δεν ξέρουμε τι πρέπει να κάνουμε, κι όταν πάρουμε μιαν απόφαση συχνά το μετανιώνουμε, δεν είμαστε βέβαιοι για την εικόνα

μας στον καθρέφτη και διορθώνουμε λίγο μια τούφα από τα μαλλιά μας που ξέφυγε, αμφιβάλλουμε για τα αισθήματά μας, που συχνά μας οδηγούν ανάποδα σε μονόδρομους. Ωστόσο, για ένα πράγμα είμαστε απόλυτα βέβαιοι: κάποια στιγμή θα πάψουμε να υπάρχουμε. Αυτή η αποτρόπαιη βεβαιότητα της μοιραία επερχόμενης ανυπαρξίας δικαίως απωθείται στην καθημερινότητα (δεν υπάρχει λόγος να τα βάψουμε μαύρα), ωστόσο το επέκεινα βρίσκει συχνά ευκαιρίες να μας υπενθυμίζει το αναπόφευκτο. Άνθρωποι δίπλα μας φεύγουν, πηγαίνουμε σε κηδείες, σε μνημόσυνα, μιλάμε συχνά για αυτούς που δεν υπάρχουν πια. Η ξαφνική και οριστική απουσία συχνά γίνεται έλλειψη. Το κενό που δημιουργεί το φευγιό ενός αγαπημένου προσώπου σε πολλές περιπτώσεις είναι δυσαναπλήρωτο. Η απουσία δεν είναι πάντα εύκολα διαχειρίσιμο μέγεθος, ακόμα και για τους μεγάλους, πόσο μάλλον για τα παιδιά.

Ως συγγραφέας παιδικών βιβλίων έχει κανείς αυξημένη ευθύνη όταν θίγει τέτοια λεπτά και οπωσδήποτε δύσκολα διαχειρίσιμα θέματα. Δεν υπάρχει ασφαλής και σίγουρος δρόμος ούτε εύκολη συνταγή για να γιατρέψει κανείς σε μια παιδική ψυχή το τραύμα από την απώλεια ενός αγαπημένου προσώπου. Στο βιβλίο μου αυτή η αδυναμία υποδηλώνεται ήδη στο ερωτηματικό του τίτλου (*Παππού;*). Ωστόσο, στη μάχη κατά της αφόρητης βεβαιότητας του θανάτου έχουμε ένα ισχυρό όπλο: τη μνήμη. Η μνήμη είναι ταυτόχρονα όπλο και ίαση. Όσο τους θυμόμαστε η απόσταση μικραίνει. Οι άνθρωποι πεθαίνουν οριστικά, μόνο όταν οι ζωντανοί τούς έχουν για πάντα ξεχάσει. Διαβάζοντας κανείς το βιβλίο *Παππού;* διαπιστώνει ότι ως την τελευταία του σελίδα πρωταγωνιστής δεν είναι η απώλεια, αλλά η μνήμη. Επηρεασμένος από το θάνατο προσφιλών προσώπων, προσπάθησα να γράψω ένα τρυφερό βιβλίο για αυτό το δύσκολο θέμα. Στην ουσία πρόκειται για ένα βιβλίο γεμάτο παιχνίδι. Ο θάνατος δεν είναι παρών. Ή, αν είναι, εμφανίζεται σαν ένα απλό ερωτηματικό. Ακριβώς μετά την τελευταία λέξη. Όπως στη ζωή...

Α.Β.: Είστε γνωστός για την εξαιρετική δουλειά σας στις «διασκευές» κειμένων –όπως, π.χ., του Παπαδιαμάντη– που πολλοί ισχυρίζονται ότι χάνουν το ύφος τους όταν διασκευάζονται για χάρη των μικρών αναγνωστών. Ποια είναι τα επιχειρήματά σας πάνω στο θέμα;

Κ.Π.: Προφανώς η ερώτησή σας αφορά τη σειρά «Τα Ελληνικά», στην οποία ενσωματώθηκαν εικονογραφημένες διασκευές ή, καλύτερα, αποδόσεις για παιδιά σημαντικών έργων της ελληνικής λογοτεχνίας, από τον Όμηρο, τον Ηρόδοτο, τον Λουκιανό και τον Βιτσέντζο Κορνάρο, ως το έπος του *Διγενή Ακρίτα*, τον Μακρυγιάννη, τον Ροΐδη, τον Βιζυηνό, τον Καρκαβίτσα, τον Παπαδιαμάντη, κ.ά.

Όπως είναι γνωστό, οι πάσης φύσεως διαμεσολαβήσεις (μεταφράσεις, διασκευές, αποδόσεις, κ.λπ.) ανάμεσα σε ένα πρωτότυπο κείμενο και τον αναγνώστη δεν είναι απλά και μόνο λεκτικές μεταγραφές. Αν και από δομική και μορφολογική άποψη οι διασκευές οφείλουν να σέβονται το μύθο, την πλοκή και τη δράση του πρωτότυπου κειμένου καθώς και το γενικότερο αξιακό σύστημα που το διέπει, στην πραγματικότητα αυτές είναι ξεχωριστά, αυτόνομα κείμενα και ως τέτοια πρέπει να κρίνονται.

Ως εκπαιδευτικός με πολυετή πείρα, είμαι σε θέση να γνωρίζω ότι από τη στιγμή που έπαψε να διδάσκεται η καθαρεύουσα στο σχολείο, συγγραφείς όπως ο Ροΐδης ή ο Παπαδιαμάντης απομακρύνθηκαν αισθητά από το ωφέλιμο γνωστικό και αισθητικό βεληνεκές των μαθητών. Η διαμεσολάβηση, επομένως, προέκυψε ως ανάγκη πρώτα πρώτα για τα δικά μου παιδιά, στα οποία μπορούσα, θυμάμαι, να διαβάζω μόνο ξένους κλασικούς σε διασκευές και μεταφράσεις και όχι τους αντίστοιχους Έλληνες.

Δεκαπέντε χρόνια μετά την έκδοση του βιβλίου *Τα Χριστούγεννα του Τεμπέλη* του Παπαδιαμάντη, έχουν διαλυθεί μέσα μου και οι λίγες αμφιβολίες που είχα τότε σχετικά με το εγχείρημα. Έχουμε όχι μόνο δικαίωμα, αλλά και υποχρέωση να δώσουμε στα μικρά παιδιά που μιλούν τη γλώσσα μας μια πρώτη ευκαιρία να γνωρίσουν τους συγγραφείς μας. Η κριτική, λοιπόν, δεν μπορεί να αφορά το *αν*, αλλά το *πώς* πρέπει να γίνει αυτή η απαραίτητη, κατά την άποψή μου, διαμεσολάβηση.

Α.Β.: Ποια είναι η άποψή σας για την παιδική λογοτεχνία σήμερα;

Κ.Π.: Όπως πριν, έτσι και τώρα, παρά την κρίση και καμιά φορά σε πείσμα ή εξαιτίας της, εξακολουθούν να γράφονται καλά παιδικά βιβλία για όλα τα γούστα. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν καινούργια βιβλία με ενδιαφέρουσες, νέες οπτικές σε γνωστά θέματα, με σύγχρονη, διευρυμένη σε σχέση με το παρελθόν θεματολογία, αλλά και με πειραματισμούς στη μορφή.

ΒΡΑΒΕΙΑ ΓΥΝΑΙΚΕΙΑΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗΣ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑΣ

Βραβείο στη **Βασιλική Φραντζή**,
για το διήγημα *Ο Τιμολής της Αναστασώς*.

Έπαινος στον **Γιάννη Παναγιώτου**,
για το διήγημα *Αλίβρεκτη βεγγέρα*.

Εύφημος μνεία στη **Σωτηρούλα Βασιλείου**,
για το διήγημα *Ηθάκη*.

Εύφημος μνεία στην **Ελένη Σβορώνου**,
για το διήγημα *Ο ψαροτουφεκάς*.

Βραβείο στην **Ελένη Γλωσσιώτη**,
για το παραμύθι *Ο βοσκός της θάλασσας και η αφρομαλλούσα*.

Έπαινος στην **Κατερίνα Δημόκα**,
για το παραμύθι *Η δασκάλα των χρωμάτων*.

Εύφημος μνεία στη **Μαριέττα Κόντου**,
για το παραμύθι *Η λευκή αγκαλιά της κορακίνας*.

Εύφημος μνεία στην **Αγγελική Ευσταθίου**,
για το παραμύθι
Η μικρή πνοή και το αστέρι των Χριστουγέννων.

Εύφημος μνεία στη **Χρυσάνθη Τσιαμπαλή**,
για το παραμύθι *Οι ζωγράφοι του ουρανού*.

Έπαινος στη **Γιώτα Κοτσαύτη**,
για την ποιητική συλλογή *Χάι-κου*.

Βραβείο στην **Αικατερίνη Κετσίδου**,
για το μυθιστόρημα *Το κορίτσι που χαμογελούσε χελιδόνια*.

Έπαινος στην **Άννα Κουππάνου**,
για το μυθιστόρημα
Καλώς ήρθες στον κόσμο μας, κερασάκι
ή *Ο 10ος κανόνας*.

Έπαινος στη **Νατάσσα Καραμανλή**,
για το μυθιστόρημα *Καλοκαίρι στο φάρο*.

Βραβείο στο **Πειραματικό Γυμνάσιο Ιωαννίνων**,
για το έντυπο *Ζωσιμάδων Τύπος*.

Έπαινος στο **2ο Γυμνάσιο Πύργου**,
για το έντυπο *Το τελευταίο θρανίο*.

Έπαινος στο **4ο Γυμνάσιο Σπάρτης «Γιάννης Ρίτσος»**,
για το έντυπο *Μαθητική διάσταση*.

Έπαινος στο **Γυμνάσιο Θήρας**,
για το έντυπο *Τα κόκκινα μολύβια*.

Εύφημος μνεία στο **1ο Γενικό Λύκειο Ορεστιάδας**,
για το έντυπο *Το Πρώτο Σχολείο*.

Εύφημος μνεία στο **Γυμνάσιο Κολλεγίου Αθηνών**,
για το έντυπο *Τα νέα*.

Εύφημος μνεία στο **4ο Γυμνάσιο Πτολεμαΐδας**,
για το έντυπο *Εν δράσει*.

Βραβείο στην **Κωνσταντίνα Αρμενιάκου**,
για τη Μικρή Ιστορία *Όταν μεγαλώσω δεν θα γίνω δασκάλα*.

Έπαινος στη **Βασιλική-Ματούλα Παπαθανασίου**,
για τη Μικρή Ιστορία *Σ' αγαπώ*.

Βραβείο στο **4ο Νηπιαγωγείο Κισάμου**,
για το έντυπο *Τα μαντάτα του 4ου Νηπιαγωγείου*.

Έπαινος στο **2ο Δημοτικό Σχολείο Ζευγολατιού**,
για τα «Προγράμματα σχολικών δραστηριοτήτων».

Η Γυναικεία Λογοτεχνική Συντροφιά
απονέμει το Βραβείο Τατιάνας Σταύρου
στη Λίτσα Ψαραύτη
για το σύνολο του έργου της
και για την προσφορά της στην Παιδική Λογοτεχνία.

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ 60ού ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΥ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΗΣ ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΓΙΑ ΤΟ 2015

Η Γυναικεία Λογοτεχνική Συντροφιά προκηρύσσει τον 60ο Πανελλήνιο Διαγωνισμό της για τη συγγραφή βιβλίων για παιδιά. Τα έργα πρέπει να είναι λογοτεχνικά, προσεγμένα στη γλώσσα, να εμπνέουν αισιοδοξία και πίστη για τη ζωή και να κινούνται εντός της ελληνικής πραγματικότητας.

Οι κατηγορίες στις οποίες μπορούν να συμμετάσχουν οι υποψήφιοι είναι οι ακόλουθες:

1. **Βραβείο Εκδ. Οίκου ΨΥΧΟΓΙΟΣ, 500 Ευρώ.**
   Μυθιστόρημα με ελεύθερο θέμα για παιδιά 9-11 ετών (10.000 λέξεις).

2. **Βραβείο Εκδ. Οίκου ΚΕΔΡΟΣ, 500 Ευρώ.**
   Μυθιστόρημα για παιδιά 10-12 ετών, με θέμα τη ζωή των προϊστορικών ανθρώπων. Το βραβείο αθλοθετείται στη μνήμη της συγγραφέως Κίρας Σίνου, που ασχολήθηκε συστηματικά με την προϊστορία (75-80 σελίδες).

3. **Βραβείο Ιεράς Μητροπόλεως Νέας Σμύρνης, 500 Ευρώ.**
   Μυθιστόρημα με θέμα «Αλησμόνητες Πατρίδες του Μικρασιατικού Ελληνισμού» (75-80 σελίδες).

4. **Βραβείο Ελένης Μαυρουλίδου-Δάβαρη, εις μνήμην Λούλας και Ηλία Μαυρουλίδη και Λιλής Γιαννέτσου, 500 Ευρώ.**
   Ποίηση (Συλλογή 25 ποιημάτων για παιδιά του Δημοτικού).

5. **Βραβείο Λούλας Παπιδάκη-Πιπίνη και Κυριάκου Πιπίνη, εις μνήμην Δημητρίου και Αθανασίας Παπιδάκη και Αντωνίου Πιπίνη, 300 Ευρώ.**
   Θεατρικό έργο για παιδιά.

6. **Βραβείο Εκδ. Οίκου ΠΑΡΡΗΣΙΑ, 300 Ευρώ.**
   Ιστορία βραχείας φόρμας, όχι παραμύθι, έκτασης 400-900 λέξεων, που να απευθύνεται σε παιδιά πρωτοσχολικής ηλικίας (6-8 ετών). Όταν οι πρωταγωνιστές είναι παιδιά, να είναι συνομήλικοι των παιδιών-αναγνωστών. Τα θέματα να είναι σύγχρονα, μέσα από την καθημερινότητά τους και να καθρεφτίζουν τις σκέψεις και τους προβληματισμούς των παιδιών αυτής της ηλικίας.

7. **Βραβείο Εκδ. Οίκου ΠΑΤΑΚΗ, 300 Ευρώ σε βιβλία.**
   Απονέμεται σε μαθητικό έντυπο, περιοδικό ή εφημερίδα παιδιών του Δημοτικού, το οποίο εμφανίζει περιοδικότητα στη διάρκεια μιας σχολικής χρονιάς. Παρακαλούνται οι συμμετέχοντες να αποστείλουν από 5 αντίτυπα όλων των τευχών της σχολικής περιόδου 2014-15.

8. **Βραβείο Εκδ. Οίκου ΠΑΡΡΗΣΙΑ, 300 Ευρώ.**
   Διήγημα για εφήβους και για νεαρούς αναγνώστες, με ελεύθερο θέμα (5-10 σελίδες).

ΟΡΟΙ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ

1. Όλα τα έργα υποβάλλονται με ψευδώνυμο και σε πέντε (5) αντίτυπα. Επίσης πρέπει να είναι δακτυλογραφημένα με μέγεθος γραμμάτων 12΄. Σε μικρότερο σφραγισμένο φάκελο αναγράφεται το πραγματικό όνομα, το τηλέφωνο, το e-mail και η ταχυδρομική διεύθυνση του συγγραφέα. Οι φάκελοι δεν ανοίγονται παρά μόνο σε περίπτωση διάκρισης του διαγωνιζομένου. Οι υπόλοιποι συμμετέχοντες παραμένουν άγνωστοι. Τα έργα που θα σταλούν χωρίς να τηρούν τους παραπάνω όρους της προκήρυξης δεν θα κριθούν. Κάθε διαγωνιζόμενος έχει δικαίωμα συμμετοχής σε δύο διαφορετικές κατηγορίες, μόνο.

2. Στο φάκελο να αναγράφεται οπωσδήποτε σε ποιον διαγωνισμό και κατηγορία συμμετέχει ο/η υποψήφιος/α.
3. Οι βραβευμένοι υποχρεούνται να δώσουν για έκδοση το έργο τους στον εκδοτικό οίκο που αθλοθέτησε το βραβείο. Σε περίπτωση που για κάποιον λόγο δεν το εκδώσει ο αθλοθέτης σε εύλογο χρονικό διάστημα 2 ετών, ο βραβευμένος αποδεσμεύεται.
4. Αποκλείονται από το διαγωνισμό όσοι έχουν ήδη βραβευτεί ή επαινεθεί τρεις φορές από την Γ.Λ.Σ. καθώς και εκείνοι που διακρίθηκαν για το ίδιο κείμενο σε άλλο διαγωνισμό στην Ελλάδα ή στην Κύπρο.
5. Τρία αντίτυπα των βραβευμένων βιβλίων, όταν εκδοθούν, πρέπει να στέλνονται στην Γ.Λ.Σ. για το αρχείο της.
6. Σε όλες τις κατηγορίες μυθιστορήματος, η έκταση δεν θα πρέπει να είναι μικρότερη από 75-80 σελίδες. Στην κατηγορία με ελεύθερο θέμα, η έκταση υπολογίζεται με αριθμό λέξεων (10.000 περίπου).
7. Η Γ.Λ.Σ. επιφυλάσσεται να αποσύρει τη διάκριση ενός έργου, αν μετά την έκδοσή του διαπιστωθούν προσθήκες ή τροποποιήσεις που σύμφωνα με τα κριτήρια της επιτροπής δεν θα την είχαν οδηγήσει στη βράβευση αυτή. Συχνά, η Γ.Λ.Σ. συνοδεύει τις διακρίσεις της με ορισμένες συμβουλές για μικρές τροποποιήσεις προς όφελος του κειμένου. Αυτονόητο είναι πως δεν αναφερόμαστε στις εν λόγω υποδείξεις.

ΧΡΟΝΟΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΕΡΓΩΝ:

1η Σεπτεμβρίου-1η Οκτωβρίου 2015. Τα έργα πρέπει να στέλνονται με απλό ταχυδρομείο (όχι συστημένα/όχι κούριερ). Σε αντίθετη περίπτωση δεν θα παραλαμβάνονται.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνούν τηλεφωνικά ή ηλεκτρονικά στους αριθμούς: 210 8223338 και 26340 28845. e-mail: tsialtaeleni@gmail.com

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ:
ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΣΥΝΤΡΟΦΙΑ
Μπουμπουλίνας 28
106 82 ΑΘΗΝΑ

Η απονομή των βραβείων θα πραγματοποιηθεί τον Δεκέμβριο του 2015 στη Στοά του Βιβλίου, στην Αθήνα, ενώ λεπτομερής ενημέρωση θα αναρτηθεί στο blog της Συντροφιάς, από τα τέλη Νοεμβρίου 1015.

ΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ IBBY – ΚΥΚΛΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΑΙΔΙΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Το Ελληνικό Τμήμα IBBY – Κύκλος Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου υλοποίησε τις ακόλουθες δράσεις για το τρίμηνο Ιανουάριου-Φεβρουαρίου-Μαρτίου 2015 και σχεδιάζει σειρά δράσεων για το επόμενο διάστημα, με τη συμμετοχή όλων των μελών του. Αναλυτικά:

1. **Διαγωνισμοί ΚΕΠΒ:** Παρελήφθησαν, καταγράφηκαν και διανεμήθηκαν στις επιμέρους επιτροπές τα βιβλία για τους διαγωνισμούς του ΚΕΠΒ 2015, σύμφωνα με το σύστημα που αποφάσισε η Γενική Συνέλευση του Ιουνίου.

2. **Διεθνής Έκθεση Εικονογράφησης Μπρατισλάβα:** Κατατέθηκε εκ μέρους του σωματείου η αίτηση για τη συμμετοχή των Ελλήνων εικονογράφων στη Διεθνή Έκθεση Εικονογράφησης της Μπρατισλάβα.

3. **Read & Share στην Παιδοψυχιατρική Κλινική της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών:** Το Ελληνικό Τμήμα IBBY – ΚΕΠΒ δημιούργησε στην Παιδοψυχιατρική Κλινική της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, στο νοσοκομείο Παίδων «Αγία Σοφία», στα πλαίσια της Δράσης «Διαβάζω και Μοιράζομαι», μια ζεστή γωνιά με βιβλία. Τα βιβλία προέρχονται από εκείνα που κατατέθηκαν τα προηγούμενα χρόνια για τους διαγωνισμούς του ΚΕΠΒ.

4. **6 Μαρτίου – Πανελλήνια Ημέρα κατά της σχολικής βίας και του εκφοβισμού:** Το Ελληνικό Τμήμα IBBY – ΚΕΠΒ ετοίμασε αφίσα με όλα τα βιβλία που δήλωσαν τα μέλη του, δημιουργοί και εκδότες, ότι βοηθούν στην πρόληψη και την αντιμετώπιση της σχολικής βίας και του εκφοβισμού. Εικαστικό-Δημιουργικό: Διατσέντα Παρίση, Σύνθημα: Βαγγέλης Ηλιόπουλος.

5. **«Το γέλιο κάνει καλό στο σχολείο»:** Ο συλλογικός τόμος με τις αστείες ιστορίες των 88 συγγραφέων και των 88 εικονογράφων κυκλοφόρησε με την ευγενική χορηγία της FABER CASTEL. Στην πρώτη, πιλοτική φάση θα διατεθεί σε 10 Συλλόγους Γονέων Δημοτικών Σχολείων της Α΄ Περιφέρειας Αθηνών. Στόχος είναι η επέκταση της δράσης σε όλη την Ελλάδα. Η πρώτη παρουσίαση της έκδοσης έγινε στο Βιβλιοπωλείο ΙΑΝΟΣ της Αθήνας, τη Δευτέρα 16 Μαρτίου.

6. **Αφίσα για τις 2 Απριλίου:** Ο ΚΕΠΒ παρέλαβε την αφίσα για την Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου από την IBBY. Το 2015, υπεύθυνο για το υλικό του εορτασμού είναι το Τμήμα των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων.

Το μήνυμα έγραψε η Marwa Obaid Rashid Al Aqroubi, ενώ την αφίσα φιλοτέχνησε η Nasim Abaeian. Το μήνυμα μετέφρασε στα ελληνικά η κ. Λ. Πέτροβιτς-Ανδρουτσοπούλου. Η αφίσα με το μήνυμα τυπώθηκε με την ευγενική χορηγία των εκδόσεων Πατάκη. Μπορείτε να προμηθευτείτε την αφίσα με τους ακόλουθους τρόπους:

- Από τα γραφεία του ΚΕΠΒ, Μπουμπουλίνας 28, Αθήνα (πίσω από το Αρχαιολογικό Μουσείο), κάθε Τρίτη και Πέμπτη, 11-1 μ.μ. και 5-7 μ.μ.
- Κατόπιν επικοινωνίας με το Τμήμα Εκδηλώσεων των εκδόσεων Πατάκη (τηλ.: 2103650025).
- Να την κατεβάσετε ηλεκτρονικά από την ιστοσελίδα www.greekibby.gr ή από τη σελίδα Greek IBBY - KYKLOS PAIDIKOY VIVLIOY στο Facebook.

7. **Εκδήλωση 2 Απριλίου:** Την Πέμπτη 2 Απριλίου θα πραγματοποιηθεί στο Ινστιτούτο Θερβάντες (Μητροπόλεως 23, Αθήνα), στις 7.00 μ.μ., η ετήσια γιορτή για την Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου, κατά την οποία θα απονεμηθούν τα βραβεία σε φυσικά πρόσωπα και φορείς που με τη δράση τους προωθούν έμπρακτα τη φιλαναγνωσία, καθώς και σε βιβλία που εκδόθηκαν το 2014.

8. **Γιορτή βιβλίου των Δημοτικών Βιβλιοθηκών του Δήμου Μοσχάτου-Ταύρου:** Από 1 έως 3 Απριλίου στηρίζουμε τη Γιορτή Βιβλίου των Δημοτικών Βιβλιοθηκών Δήμου Μοσχάτου, με δρώμενα, εκδηλώσεις και συναντήσεις με συγγραφείς.

9. **Φάληρο – Βιβλιότοπος για παιδιά:** Συμμετέχουμε για 4η χρονιά στις εκδηλώσεις του Δήμου Παλαιού Φαλήρου για το παιδικό βιβλίο, αυτή τη φορά με ιστορίες από το βιβλίο *Το γέλιο κάνει καλό στο σχολείο*. Δώδεκα δημιουργοί που συμμετείχαν στον συλλογικό τόμο επισκέπτονται σχολεία του Παλαιού Φαλήρου, διαβάζουν σε ομάδες παιδιών τις αστείες ιστορίες τους και ζητούν από τα παιδιά να γράψουν δικές τους αστείες ιστορίες.
Το Σάββατο 4 Απριλίου, οι δημιουργοί θα συμμετάσχουν σε μεγάλη εκδήλωση στο Παλαιό Φάληρο, στην οποία θα διαβάσουν τις ιστορίες γνωστές προσωπικότητες από άλλους χώρους (αθλητισμός, δημοσιογραφία, θέατρο, πολιτική).

10. **Βιβλιοθήκη Δήμου Αθηναίων:** Μεγάλη εκδήλωση με τίτλο «Το γέλιο κάνει καλό...» θα πραγματοποιηθεί την Κυριακή 29 Μαρτίου με αφορμή την Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου, σε πρώτη συνεργασία με τον Ο.Π.Α.Ν.Δ.Α. του Δήμου Αθηναίων. Από τις 11:30 έως τις 13:30, συγγραφείς και εικονογράφοι παρουσιάζουν με όποιον τρόπο θέλουν τις αστείες ιστορίες τους από τον τόμο *Το γέλιο κάνει καλό στο σχολείο*. Θα είναι η πρώτη παρουσίαση στην Αθήνα, η οποία έχει επιλεγεί για την υλοποίηση της πιλοτικής φάσης της δράσης ενίσχυσης των Συλλόγων Γονέων Δημοτικών Σχολείων.

11. **Ακτιβιστές Αναγνώστες – Διαβάζω για την πόλη, στην πόλη:** Ομάδα συγγραφέων, εικονογράφων, εκπαιδευτικών, βιβλιοθηκονόμων και φίλων του παιδικού βιβλίου, μελών του Κύκλου του Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου, διαβάζουν σε σχολεία, βιβλιοθήκες, ομάδες, αθλητικά κέντρα και όπου αλλού υπάρχουν παιδιά, κείμενα αγαπημένων συγγραφέων για την πόλη. Διάρκεια δράσης: Από 2 Απριλίου (Παγκόσμια Ημέρα Παιδικού Βιβλίου) έως 23 Απριλίου (Παγκόσμια Ημέρα Βιβλίου). Η δράση εντάσσεται στο πλαίσιο της καμπάνιας «Ημέρες Βιβλίου 2015», που συντονίζει το Δίκτυο για τα Δικαιώματα του παιδιού.

Για τις δράσεις του ΚΕΠΒ μπορείτε να ενημερώνεστε από την ιστοσελίδα www.greekibby.gr και από το λογαριασμό Greek IBBY - KYKLOS PAIDIKOY VIVLIOY σε Facebook και Twitter.

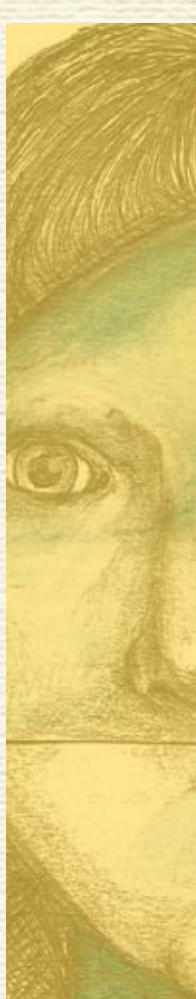

ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΕΣ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΡΘΡΩΝ ΣΤΙΣ *ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ*

Το περιοδικό *Διαδρομές* λειτουργεί με κριτές. Την κριτική επιτροπή αποτελούν μέλη της συντακτικής επιτροπής, πανεπιστημιακοί και άλλοι ειδικοί επιστήμονες, ανάλογα με τη θεματική του κειμένου που υποβάλλεται προς δημοσίευση.

Τα κείμενα υποβάλλονται σε ηλεκτρονική μορφή είτε μέσω e-mail είτε σε CD (με τη συνοδεία δύο εκτυπώσεων). Στην πρώτη περίπτωση τα κείμενα υποβάλλονται σε: α) Ελένη Βαζούρα (evazoura@psichogios.gr), β) Τασούλα Τσιλιμένη (tsilimeni@gmail.com) και γ) Ελένη Ηλία (eilia@hol.gr).

Στη δεύτερη περίπτωση αποστέλλονται ταχυδρομικά στη διεύθυνση: Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ, υπ' όψιν Ελένης Βαζούρα, Τατοΐου 121 & Σπ. Μερκούρη 1, 144 52 Μεταμόρφωση Αττικής.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Κάθε κείμενο δεν θα πρέπει να ξεπερνά στο σύνολό του τις 3.000 λέξεις.

Στην πρώτη σελίδα υποβολής της πρότασης θα πρέπει να περιέχεται κατά σειρά:

- Τίτλος άρθρου: στο κέντρο, με στοιχεία 14΄ έντονα (bold), και από κάτω κενό 2 στίχων (αράδων).
- Ονοματεπώνυμο συγγραφέα ή συγγραφέων (στιλ γραμματοσειράς απλό, μέγεθος 12΄).
- Ιδιότητα, ταχυδρομική διεύθυνση, ηλεκτρονική διεύθυνση, τηλέφωνο.

Ακολουθεί μία (1) σελίδα όπου επαναλαμβάνεται ο τίτλος του άρθρου, όπως παραπάνω, και στη συνέχεια το πλήρες κείμενο, το οποίο θα είναι πλήρως στοιχισμένο ως εξής:

- Γραμματοσειρά: Times New Roman Greek, σε μέγεθος 12΄ (για το κείμενο).
- Διάστιχο: μονό.
- Εισαγωγικά τύπου: « » για τις παραθέσεις και: ‘’ για όρους, κ.λπ.
- Εφόσον υπάρχουν τίτλοι ενοτήτων εντός του κειμένου, αυτοί θα πρέπει να έχουν στοίχιση αριστερά, με στοιχεία 12΄ bold.

Οδηγίες για τις βιβλιογραφικές αναφορές

Σε ό,τι αφορά τις παραπομπές, σας παραθέτουμε στη συνέχεια παραδείγματα σύμφωνα με την *American Psychological Association* (4η έκδοση).

Αναφορά σε άρθρα περιοδικών:
Turner, J. C. (1975). Social comparison and social identity: Some prospects for intergroup behaviour. *European Journal of Social Psychology,* 5, 5-34.

Αναφορά σε βιβλίο:
Maccoby, E. E., & Jacklin, C. N. (1974). *The psychology of sex differences.* Stanford, CA: Stanford University Press.

Αναφορά σε άρθρα που αποτελούν κεφάλαιο βιβλίου ή συλλογικού τόμου:
Pratto, F., Sidanius, J., & Stallworth, L. M. (1993). Sexual selection and Sexual and ethnic basis of social hierarchy. In L. Ellis (Ed.), *Social stratificatio and socioeconomic inequality* (pp. 111-137). Westport, CT: Praeger.

Αναφορές σε ηλεκτρονικές πηγές:
Άρθρο σε περιοδικό:
Kaplan, A., & Krueger, J. (1999). Compliance after threat: Self-affirmation or self-presentation? *Current Research in Social Psychology,* 4, 178-197. Retrieved November 2, 1999 from the World Wide Web: http://www.uiowa.edu/~grpproc/crisp/crisp.4.7.htm

Μαριλίτα Χατζημπουτόζη
ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΗΝ
ΕΥΤΥΧΟΥΠΟΛΗ
Εικονογράφηση
Γιώργος Πετρίδης

Μια φορά κι έναν καιρό, σε μία χώρα
πολύ μακρινή, ζούσαν δυο παιδιά...
ο Ευτύχιος και η Ευτυχούλα.
Μία ήταν η αποστολή τους:
να διαδώσουν το μυστικό της ευτυχίας
σε όλες τις πολιτείες του κόσμου!
Και το είχαν καταφέρει! Έτσι, κάθε πόλη
που συναντούσαν στις περιπλανήσεις τους
την ονόμαζαν ΕΥΤΥΧΟΥΠΟΛΗ.
Τι συνέβη όμως όταν ξαφνικά από κάποια
πολιτεία χάθηκε το χαμόγελο, όταν
εξαφανίστηκε το μυστικό της ευτυχίας;
Πώς έγινε αυτό; Ποιος έδιωξε
τον Βασιλιά Ντορεμί από το παλάτι του;
Ποιος κρατά στα χέρια του τον μαγικό
χάρτη και τι κρύβει στο σεντούκι του
ο μυστηριώδης πειρατής
Μπουρμπουλήθρας;

Παιδιά, ακολουθήστε
τον Ευτύχιο και την Ευτυχούλα
σε ένα ονειρικό ταξίδι
με προορισμό
την ***ΕΥΤΥΧΟΥΠΟΛΗ****!*

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
ΔιαβάΖουμε μαζί!
www.psichogios.gr
ΨΥΧΟΓΙΟΣ παιδί
Κυκλοφορεί και σε e-book. Αναζητήστε περισσότερους από 1.000 τίτλους στο www.psichogios.gr/ebooks!

Οι ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ
είναι το περιοδικό που ασχολείται
με τη θεωρητική θεμελίωση
της Παιδικής Λογοτεχνίας,
την παρουσίαση παιδικών βιβλίων,
την πληροφόρηση γύρω από
την κίνηση των παιδικών βιβλίων
καθώς και με τη διδακτική της λογοτεχνίας
και τις εφαρμογές στο σχολείο.

Ε ν δ ι α φ έ ρ ε ι :

εκπαιδευτικούς
γονείς
εικονογράφους
βιβλιοθηκάριους
εκδότες
παιδοψυχολόγους
ερευνητές
σπουδαστές
και γενικά
όσους ενδιαφέρονται
για τα παιδικά βιβλία.

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
Εσείς κι εμείς πάντα σ' επαφή!
www.psichogios.gr
ΨΥΧΟΓΙΟΣ
35 ΧΡΟΝΙΑ